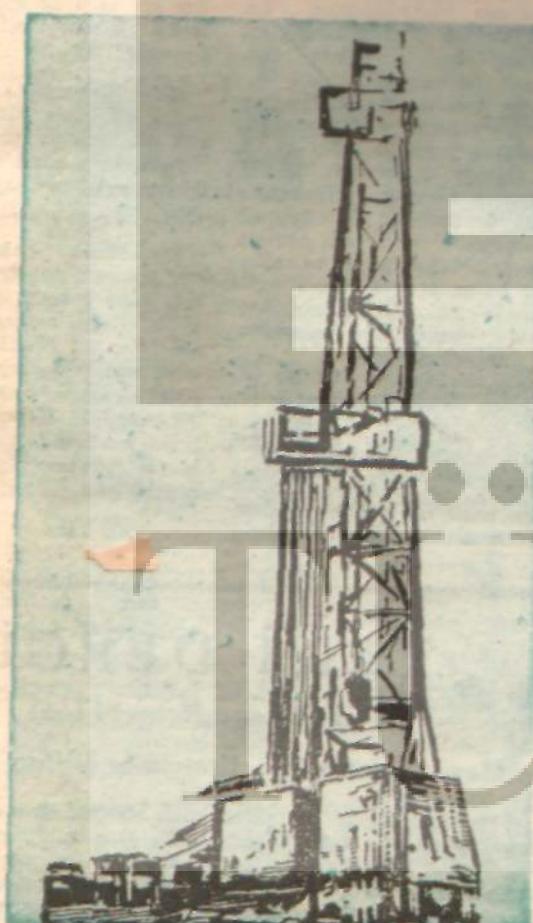


# YÖN

DOMİNİK'te  
neler oluyor?



MENDERES-ZORLU : Teksashı petrolcüler arasında



PETROL İLE  
OYNAMAK  
TEHLİKELİDİR



## Snob

Snob gevrelerle ilişkiniz var mı? Eğer varsa ara sıra hoş vakit geçiriyorsunuz demektir. Yalnız bu gevrelerle kolay kolay gizlemeden hemen söylemeniz lazımdır. Kendilerine benzemeyenleri, dillerinden yani snobcadan anlamayanları alımlarına içlerine. Eğer taklit kabiliyetiniz varsa onlara benzemevi birazlık olsun basarsınız sizbilirsiniz aralarına. Ben bu işi biraz kıvırıyorum galiba. Oldukça girip çıkıyorum gevrelerine. Uşaklı seviyorum da onları. Doğrusu tatlı hoş insanlar. Bakımlılar, güzeller. Çoklukla yabanı okumuşlar. Edaları konuşmaları, giymeleri, kuşamları, evleri barkları ayrı bizlerden. Hele Anadolou insanıyla kışasızsanız Merhili gibi bir şeyler.

Geçenlerde bir snob'da çöydü idik. Snob'uk elden bırakılmamak şartıyla samimi bir toplantı iddi. Kendi gevrelerini havadislerini veriyorlardı. İçerinden bırası anlıtı.

— Kocaman söküteri (sekreter böyle telaffuz ediliyor)...'nın söküterinin, hanımefendinin beni ziyaret etmek için randevu istedigini bildirdi. Bir hafta öteye randevu verdim. Yani geçen Tuesday (Salı) için. Zaten protokol icabı bir haftadan daha erkene randevu vermemzedim. Ben de bu arada ne giyneceğimi kritik ettim. Ona eksantrik görünümem lazımdı.

— Oo! çok interesting (ilginç). — Enteresan mı bilmem ama benim için bir hayli amusing (eğlenceli) oldu.

Hepsi de ziyareciyi çok ilginç buldu. Her kafadan bir ses geliyordu.

— Paristen yeni döndü değil mi?

— Evet, bir hayli şey almış. Hepinizi kışkanacı iki de peruka. Birj cendre (kül rengi), biri de noir (siyah).

— Ah iki peruka! ne saadet..

— Camın perukayı sonra konuşuruz. Şimdi...yi diniyelim.

— My sugar (sekerim) anlatırm elbet. Bu ne curiosity? (teçhessus)

Boylu boslu genç güzel hanım



biralem (Amerikan sigarası) yaşı. Üstünde tüttün rengi bir koluz, dik yakalı bir ipek kazak vardı. Ben onun çaplık kollarını vüerdükçe ve dışardaki yanın karıda gördükçe tırtır titriyordum. Kalktu, sa-omu pufla hahlar üzerinde edah edah dolasti. Herkes susmuş onun konuşmasını bekliyordu. Arkadaşlarının sabrı tüketmişti ki bir balerin kıvrak bacağı ile döndü ve ifşa etti:

— Beyaz jersie elbisemi. Altına Paristen aldığım ajurlu siyah çoraplarımlı ve atılık tek düğme İtalyan pabuçlarımı.

— Wonderful. (harika)

— Daha bitmedi my dear (dostum). Sonra, siyah şifon bir esarbi loose (gevşek) bir şekilde boy numa bağladım.

— Nefis.

— Mrs. (bayan)... ne giymişti?

— Chanel bir tayyör.

— Perukah mı idi?

— Hayır. Onlar öyle expensive (pahalı) şeyler ki, kimbilir ne kadar döviz gitmiştir. Kuyumcu bilmez lazımlı. Perukaları kullanıcağı bender. daha important (ehemmiyetli) yerler vardır.

— Süphesiz zükse yapmışlardır.

— I guessso. (zannederim)

Sonra konu değişti. Birisi, kon-

ser meraklısı bir ötekinden sordu:

— Samson François'yi dinlediniz mi?

— Sormayın malchance (talih-sizlik). O akşam bizim şirketin Amerikalı ortakları bizde yemekte idiler. (Konser meraklısı devam etti) Nasıl konser sık mı idi?

— Fazla değil. Sacison (mevsim) bitti.

Bu arada ev sahibi nest - coffee (Amerikan kahvesi) yahut çay mı içmek istediğimi soruyordu. Kimisi nest - coffee kimisi tea (çay) dedi.

Bir başkası yeni bir havadis verdi:

— ... Beyler eşyalarını satıyorlar. Eğer birsey almak niyetinde iseniz bir uğrayın. Occasion (firSAT)

Sordum :

— Neden satıyorlar?

— Disarı çıkmak sıraları geldi. Eşyalarını satıp Kavaklıda bir kat alacaklar. Hem de dönüşe doğmuştur olurlar. İnsan zamanla bikiyor.

Bir başkası ilgilendi:

— Stil mi?

— Stil, fakat origine'leri (assılları) muhtelif. Nefis bir dining room (yemek odası), Teak (bir ağaç cinsi. Büfe, dresser, (sofra takısı dolabı) altı chaîz (iskele), oval masa. Living room (oturma odası) Fransız. Harika bir şey. Rococo bir ayna var bitti.

Konuşulan, Fransızcası, İngilzcisinin, Türkçenin kaynaştığı «pardons» karışlığı, bir dildi. Toplantıların son konusu masajdı. Rus asılı masajcılar bu işte çok ehilid. Kimlere haftada bir, kimine iki defa geliyor. «vizites» gibi 15 lira idi. Kimlere her gün gittili de sayın döktüler. İçlerinde pek çok politikacı vardı. Şu bizim gazetelerde işin asılı faslı bilmeden basılar yayarayı, parlamenti aylıklarını yükseltiler diye. Kan koca günde 30 lira sadece masajçıya veriyorlar. İşte gördüğümüz mül 1200 ile 900 lira gitti bile.

Sonra sevimli ve cici hanımlarımız masaja başıyahal vücutlarında duyduları zindelikten, kasların sıkıştırıldan, bileklerinin kaç sancımlı locelidinden üzüm üzüm söz ettiler. Hepsi de o günün dolu ve hoş geçirdikleri için memnun evlerine, döndüler. Saat altı idi. Alman Klüftiphanesi'nde açılan köylü çorap sergisine uğradım. Anadolu'nun dört bir bucağında nasır elçilerin ördüğü, çatılık yarık tabanıran kılıfı, o harukulâde çorapları bayraklı seyrettim.

Celile Cem — Ankara

Sahte

Mukaddesatçular

Son defa Köy Enstitülerinin kuruluş yıldönümünde mukaddesatçuların baskınına uğradık.

Her toplantının ve her içki toplantı basmayı huy edinen bu mukaddesatçular kimlerdir? Neyin, kimin mukaddesatını koruyorlar? İzmirde para bahaları, eğlendilerin güvenerek 12-13 vasınlardaki kızların irzlarına gecerlerken mukaddesatçular susarlar. Her gece bliyik şehirlerin kuytu köşelerinde 10-12 yaşındaki çocukların sattışı yapılır. Mukaddesatçılardan gene ses çıkmaz. 50-60 kuruşluk fark için işçiler öldürülür. Anadoluda ağıktan zehirli ot yivenler kötülük kahr, bizim mukaddesatçular tunmazlar bile.

O halde bunlar neyin mukaddesatını savunurdu?

Bunlar ködülli parya olarak çalıştırın toprak derebeylerinin

Tahit Kutsi MAKAL'ın  
Orijinal raportajları

**KÖYLU  
GÖZÜYLE  
AVRUPA**

Kitapçılarda 4 TL.  
Dağıtım: REK.TUR  
Nuruosmaniye-İST.  
(YON — 063)

Yazar: Sümer  
ADRES: Sokak No: 16/8 Yenişehir — ANKARA  
Telefon: 1769 89. — İstanbul Bürosu (Satış - İlan ve Abone İsteri): Molaferi Sok. No: 32 Cağaloğlu — İstanbul. Tel: 22 95 70 — Posta Kutusu 512 İstanbul.

## MİZAH

Batmak üzere olan bir gazetenin patronu, kaptanlarından umduğu para desteği göremeyeince su yazısı yazdı:

## DÜNYA

### Ninni yerine...

Hic kendillerine bakımyacaklar, acaba yanlış yolda myz de gli miyiz diye araştırmak zorunu dahi duymayacaklar, kardan ve çikardan başka bir kaygıları olmadığı halde, memleket adına kayıtlı tutusmakta imler gibi sahte tavırlar ve ağzlar takacaklar. Ve evet sonra da yok mu bu memlekette şu azınlık karsısına çıkacak cesaret sahipleri diye yanıp yakılacaklar?.. İşaret parmağının arkasına sak — tim sanan işverenin böylesi, yalnız Türkleyedir.

Sen bir ortak tehlike karşısında dahi pis rekabet hisselerin zebun olmaktan öteye geçeme ve günlük kârından ve satışından bir kârının dahi eksilmesine katlanmaktadır, el üstünden, el üstünden azınlık dedigin solu beslemeyi hünler say, sonra da, yok mu bu memlekette bunlara savaşacak diye cesaret dilenciliğine çok!.. Dünyanın neresinde, böylesine korkak ve gaflı bir zümrenin zaferi görülmüştür?

Sol, hergün biraz daha saf sıkıştırın bir teşkilatçı içinde. Sol, Türkileyen her mesesini kendi açısından ele alıp yorumlamamın kurnazlığı içinde. Sol, uyduruyor, rakan uyduruyor, istatistik paralyor. Atatürkten ilme, dinden milliyete kadar her varlığı kendi boyasına daldırıp çıkarıyor, bu da meydanda.. Ama korkmadığı ve durmaksızın çalışıp çarpıldığı da ne inkâr edilebilir, ne de görmezlikten gelinbilir. Böyle bir sol'a en az onun kadar çalışmadan, en az onun kadar teşkilatlaşmadan ve hele en az onun kadar inanc ve cesaret sahibi olmadan başa çırılcağının sahnâk için, insan bir «şivere» değil, aneak «boşer» olmalıdır. Türkileyedeki manzara, üstelliğin gündemi de. Sol'un düzeni ve plâni lehine işlen ve gelişen bir ortamın varlığına karşılık, gitikçe ayrılan, gitikçe gevşyen ve dökülen bir iş alemının gerçeken tiyâr ürpertici görünümüne bürünmektedir.

Uyanamamakta bu derece direnenin, kendi dar ve kör çevrelerinin aldatıcı läkiplikleri içinde birbirlerini aldatmakta ve sorumlulukları birbirlerinin üzerine yıkmakta bu derece işsiz, mutlaka bir sonu vardır ve başlardan aşağı ateş vağdigi gün uyaşanların yanmaktan başka bir şey yapıp bilmediğidir.

Solun dumamı genzine dolar uyanımasın, dostun kalemi kabine etine batar uyanımasın. Eee.. artık üst tarafum sen bilirsin kâr kuşum!. İşkarası mı yaparlar, yoksa başlananı mı, yakında onu da görürüz, ama bidden bu kadar?

Bedii FAİK

Bir kez ikisi de P ile başlar. 4-5 harfli bu sözcüklerin ilk üç harfi aynıdır: PAR.

•Partiye vurmak, •partiye konmak: dilimizde partiye para olarak niteliken terimlerdir.

Partillilerin para vurması, paralıkların parti tutması boşuna değil.

Partilerimize bakınız, paralarımız gibi: Kişi yurtük, kişi parıltı, kişi soluk; ama hep 10 liralık. Kişi maden, kişi kâğıt ama hep 2,5 liralık. Kişi bez, kişi sarı ama hep 25 kuruşluk. Kişi büyük, kişi küçük ama hep 10 kuruşuk. Hepsi para gibi ve hepsi arasında eşit degerde olmakla beraber piyasada gitikçe değeri gütü düşen şeyle.

Ibrahim YASA

## Bir Mutlu Azılık ki...

Bir mutlu azılık ki:  
Kat kat apartmanlar, hanlar  
Dikkatli işi.  
Gecelerinde, magaralarda,  
Toprak damlı konularda  
Yaşayınlar ne olacak dersin,  
Olursun malum kişi.

Bir mutlu azılık ki:  
İthalat, ihracat yaparak  
Ulusal gelirden milyonlar kaçırımatır işi.  
Dış ticareti millileştirelim dersin,  
Olursun malum kişi.

Bir mutlu azılık ki:  
Ortaçağ toprak düzenini  
Devam ettirmek işi.  
Hani Toprak Reformu ne oldu dersin.  
Olursun malum kişi.

Bir mutlu azılık ki:  
Halkı kendi çıkışlarına karşı  
Çıkarımatır işi.  
Halkı uyandıralım dersin,  
Olursun malum kişi.

Bir mutlu azılık ki:  
Devrimerde rötuş yapmaktır işi.  
Devrimler sahip çıkışın dersin,  
Olursun malum kişi.

Bir mutlu azılık ki:  
Karşılıklı sürdürmektrür işi.  
Karşılıkma gerçegin işçigüla çıkarısun,  
Olursun malum kişi.

Sen de dersin ki:  
Cin işi, Japon işi  
Bunları yapan bir avuç kişi.  
Kurtulamazsun kardeşim karanımkıtan  
Yine de olursun sen malum kişi.

Kemûl Yücel



## HAFTALIK FIKIR VE SANAT GAZETESİ

Kurucuları: Cemal Reşit Eyüpoglu — Mümzâz Soysal — Doğan Avcıoğlu  
İntiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazar İsteri Müdür: Doğan Avcıoğlu  
Basıldığı yer: Güneş Matbaacılık T.AŞ.

SAYFA 2

## YENİ DERGİ

Yöneten: Memet FUAT

Mayıs Sayısında: Romanda Bilinç Akımı.

Yirminci yüzyılın en önemli sanat akımlarından «stream-of-consciousness» in bütün yönleriyle ele alın incelemeler ve Joyce, Woolf, Faulkner gibi yazarlardan örnekler. Ayrıca: Edip Cansever'in «Pesüs» adlı şiiri, Asım Bezirci'nin bir得意, Memet Fuat'ın «Nazım Hikmet'in Şiiri» adlı yazısı.

128 sayfa olan bu özel sayı 5 liradır.

DE YAYINEVİ, VİLAYET HAN, KAT 2, CAGALOGLU

YON — 062

Bir yılın (52 sayı) 60 T.L., Altı aylık (26 sayı) 30.— T.L., Üç aylık (13 sayı) 15.— T.L.'dir. Yurt dışı abonanlılıklarda bu bedellere ayrıca posta pulu ücreti kadar ilave yapılır. Geçmiş sayıların fiyatı 2,50 T.L.'dir.

İLAN: Bir yılın (52 sayı) 60 T.L., Altı aylık (26 sayı) 30.— T.L., Üç aylık (13 sayı) 15.— T.L.'dir. Yurt dışı abonanlılıklarla birlikte ilan ve reklamlarla kitapları ilanları içen özel indirimler yapılır. İlân ve reklamların yayılmasından ötürü hiçbir sorumluluk yüklenilmez.

YON, 7 MAYIS 1965

# ÇAĞDIŞI BİR İMPARATORLUK!

Son gelen L'Express dergisinde C.I.A. (Amerikan Gizli İstihbarat Teşkilatı) için şunlar yazılıyordu:

«... Yüz bin ajan. Ve yıllık 10 milyar Franklık bir bütçe... ki Fransa millî savunma bütçesinin yarısı kadar. (Türkiyenin tüm bütçesinin iki katı kadar.) Bu bir imparatorluktur. Bu imparatorluğun başında kılışı, çok Amerikalı, Birleşik Devletlerin 2 numaralı adamı gibi bakar.»

Amerika Birleşik Devletlerinin politikası bu gizli teşkilatın ferمان dinlemez etkileriyle yürüttür. Tüm Amerikayı, dünya kamu oyu gerçek cehresiyle tanımağa başlamıştır. Vietnam'daki yüz kızartıcı davranışlardan sonra Dominik çıkışması, Amerikaya karşı büyük tepkilerin doğmasına yol açmıştır. Aneak bugün Amerikanın başında bulunanlar bu tepkiler karşısında sağır duvarlar gibidirler. Emperyalizmin bu en son ve en büyük temsileşti kendi yolunda şasmasız bir sadakatle ve inanılmaz bir ezerle yeni yeni adımlar atmaya devam etmektedir.

Amerika Cumhurbaşkanı her sabah masasının üstünde «Cok gizli» kavramını taşıyan bir küçük defter bulmakta ve bu defter yervitüne yayılmış 100 bin C.I.A. ajanının tonlaştı hilellerin muhasebesini sunmaktadır. Ve bu hileller hile dününden endise varsa kararlara mesnet olmaktadır.

## ENDİŞE

Akılda kalan kişiler, Amerikanın son yıllarda ipliği büsbütün pazarla çikan davranışlarını endişe ile izlemektedirler. Çünkü tarih boyunca hiçbir emperyalist devlet Amerika kadar tehlikeli olamadı. Nasıl olsun ki? Tarih boyunca hiçbir emperyalist devletin elinde ABD'nin elindeki atom silahları yoktu.

Kapitalizm öncesi imparatorluklar; bugünkü Amerika'dan çok daha yumuşak görünüşlü idiler. Barbar diye anılan Osmalıların bugünkü Amerikadan daha adil ve daha az sömürgeci olduğu hırgın gelecek belgelerle ortaya dökülecektir. Bugün Vietnam'da kafa kesmek, karın desmek, kesilmiş kadın ve çocukların teşhir etmek olağandır. Köylere toplama kampları haline getirilmiştir. Bir İngiliz gazetesi yazdırmaya göre gebe kadınların karınları yaralarak çocukların dışarı çıkarılmaktadır. İşte Vietnam'da Amerika böyle bir yönetimini sürdürmektedir.

Atom çağının öncesinin en büyük imparatorluğu İngiltere dahi insanlık içi Amerika gibi bir tehlke değildi. Kapitalizmin dehseti, yalnız sömürgecilik karakterinde kahyordu simdiye kadar... Ama bugünün Amerikan emperyalizmi, atom silahlarını bütün dünyasının basında sallanan bir bir tehdit unsuru olarak insanlığın geleceğine doğru uzatmıştır.

## RUSSEL...

Bu konuda ünlü düşünür Bertrand Russell'in verdiği bir konferanstan faydalnamalıyız. Diyor ki Russell:

«... Genellikle kabul edildiğine göre Amerikanın Vietnam'da savaşı kazanması olağansızdır. Amerikalılar Güney Vietnam'da aiceka yenileye uğrarlarken şimdi bir de savası Kuzey Vietnam'a götürme çabası içine girmiştir. (...) Amerikalıların Güney Vietnam üzerinde en kicük bir hakları olmadığı tartışma kabul etmez bir gereklilik. (...) Mesele bu kadarla da bitmemektedir. Amerikalılar savası Kuzey Vietnam'a götürme tehditlerini gerçeklestirirlerse biz ve onlar Cin ile sonuçları çok yahim olabilecek - muhtemelen tonvekünbir nükleer savaşa sürüklenebilir olacağımız.»

## ÜÇ BUYUK TANIK

Böyle diyor Russell... Amerikan, büyük düşünürleri endişeye götüren tutumu karşısında Russell yanlış değildir. Bu yazımızda Türk okuyucularının pek iyi tanıdıklarını iki isminden daha söz acmak istiyoruz. Bulardan biri J.-P. Sartre... Sartre, bazı fikir adamları tarafından konferanslar vermek üzere çağrılmış Amerikaya gitmekten vazgeçmiştir. Ve daveti reddetmiştir. Bu kararının nedenleri konusunda yarlılık açıklaması eğlencelidir. Sartre...

«... Amerikalılar Vietnam'da Savaşın genişletilmesinden yanadırlar. Amerika bugün halkın sevmemiği bir hükümeti tutmuş-Vietkong karşısında başarılı bir şekilde savaşamayınca saldırısını Kuzey Vietnam'a çevirmiştir. (...) Benimle onlar arasında bir konuşmanın yanlışılması ve anlaşmanın mümkün olması için önce Amerikanın bütünü dünvada yürüttüğü emperyalist politikanın tüm olarak özönünde tutulması ve kabul edilmesi gereklidir... (...) Amerika yarın Vietnam'a değil. Güney Amerikada, Korede ve Üçüncü Dünya ülkeleri içinde de emperyalist bir siyaset gütmektedir.»

## ÜCUNCU ADAM

Üç büyük tanıkta üçüncüüsü ünlü farlıhei Arnold Toynbee'dir. Toynbee Amerikayı «peşin hükümlü» olarak tanımlamakta ve «komünizm serab»ının gözlerini perdelediğini söylemektedir. Ve devam etmektedir.

«... Amerika, ne yaptığıne ne ettiğini farketmeden, kendi kendini İngilterenin, Hollanda ve Japonya sömürgecilikinin värisi yapmış ve böylelikle de vakitteyle Avrupalı ve Japon sömürgecilerin üzerlerine topladıkları öfkeyi kendi üstine toplamıştır. Bu miras korkun bir miras-

tir. Ve hatta Amerikanın askeri gücü bu mirası uzun zaman omuzlarında taşımağa yetecekkiratta değildir. Amerika Fransızın tahtı etmek zorunda kaldığı Vietnam'daki yerine geçmiştir. (...) Amerika bugün Batının, Batılı olmamış insanlığın hâkim olma politikasını yürütür. Ve kendi kendisini kurtarmak için çırpan insanlara, bu insanların bağımsızlığını karşı hareket etmektedir.»

Böylece Toynbee ile beraber Batının üç tanınmış ismi ve üç büyük düşünürü Amerikan emperyalizmine kesin teşhislerini koymuştur.

## ACI GERÇEK

Yirminci Yüzyılın belki en açık ve insanlara en büyük saklılığı ve reeek acı gereği böylesce ortaya çıkmaktadır. O da sudur: Yeryüzünün en zengin ve teknik öleülerde en ileri ülkesi, dünyanın dört bir yanında çağdaşı bir imparatorluk sürdürme çabasındadır.

Uzay çağında insan toplumunun böyle bir manzara göstermesi bir başkınlaşma söylemeyecektir. Çünkü bugünkü Amerikan zenginliğinin temelinde kapitalist sömürgeciligin iktisadi koşulları yatmaktadır. Bu koşullar Amerikayı götürdüğü yer ise bilim kitaplarında öneenden söylendiği gibi emperyalizm olacaktır elbet... Aneak basitçe bir hizmet gelsin teknikin bu konudaki etkilerinin pek olumsuz göründüğünü de söylemeliyiz. Amerikan toplumu bugün CIA, iş esaslı çalışmalarını elektronik deşerlendirmekte, yeraltı trenlerini elektronik ile yönetmektedir. Büyüük binaların asansör örgütlerinden, petrol şirketlerinin muhasebe servislerine kadar elektronik toplum hayatına girmiştir. Makine medeniyetinin büyük kontrol gücü ise, Amerika halkoyu denen şeyi istenilen yönde bir disiplin altına almıştır. Böylece demokrasi gibi görünen bir siyasi mekanizma, topluma hâkim olan büyük sanayi kurallarının istekleri dâsına çakacak bir işlevi kavuşturan gitikçe uzaklaşmaktadır.

Kapitalizmin iflasını zorbalık ve silahlı güçlendirme hevesi dünvanın en büyük kapitalist devletinde gitikçe daha kovulusan bir hiss gibi görünlüyor. Yeryüzünün az gelmiş ülkelere kapsayan insanlığı ve sömürgecilikle karşı direnme gavreti, karşısında Amerikan kapitalistlerinin silahlarını ve askerlerini bulmaktadır.

## Dominik...

Bu gelişimin son hikâyesi Dominik'tir. Trujillo'un otuz yıllık diktörlüğünde Dominik'i sömüren Amerika, Trujillo'dan sonra Ameri-

kan çıkışlarının korunmasından ya na endişeli bakışlarla durumu izlemektedir. Sonunda tipki Vietnam'da olduğu gibi Amerikan askerleri Dominik'e çıktılar. Ve Amerikan emperyalizminin kaba çizmeleri altında ezilen ülkenin yamaçından bir ses dünva ile alay eder gibi:

«... Dominik'e sosyal adalet ve demokrasi götürüyorum...» diye konuştu.

Oyunun kabahâzi, Amerikan emperyalizminin artık saklanmağa lütfum görmeyisinden midir? Bunu zaman gösterecektir.

Aneak bugünden belli olan şudur:

Amerika belki Avrupanın bazı kapitalist devletlerinde kendisine ortaklar bulabilecek, çıkışların beraberliğinde bir süre daha kapitalizmin son kalıntıları beraber sürikleneceklerecektir.

Ama surası muhakkaktır ki yer üzerinde kendisini bilen aydın, Amerikan politikasının savunmasını paylaşamaz.

Az gelişmiş ülkelerin durumu ise bâsbütiliñ berraktır.

Az gelişmiş bir toplumun Amerika yanında yer almazı doğrudan doğruya kendi kendisine karşı cephe almasından, kendi varlığını baltalamasından başka şey değildir.

Sömürgeciligin son ve en büyük imparatorluğunu savunmak, sömürgeciligin karşısındakiler için mümkün değildir. Sömürgecilige karşı ilk ve büyük savaşı vermiş Ataturk Türkiyede ise bu çağdaşı imparatorluğun yanında yer almak düpedüz Atatürkçülüğü ihanet sayılır.

Biz Osmanlı İmparatorluğunun külliye üzerinde Yirminci Yüzyıla yakışır bir devlet kurmak amacıyla kapitalist sömürgecilige karşı savaş verdik, kan döktük. Emperyalizmin tâ kendisi bir Amerika, Türkiyeni de karşısında olduğunu son yılların çeşitli olaylarıyla birer birer ortaya dökülmüştür.

Amerika çağdaşı bir imparatorluktur. Tekniği ve silahları ne kadar kurnaz ve güclü olursa olsun. Türkiyeyi «Küçük Amerika» olmak kabası bir çığlığıktır. Bugünkü iflasımız bu çığlığından sonucudur. «Büyük Amerika» bile «Büyük Amerika» olmak iflasının göbeğinde iken «Küçük Amerika» olmak dileğine elçılıktan başka ne isim verebilebilir?

Zaman geçtikçe Ataturk'ün nice modern devlet adamı olduğu, ve Ataturk'ten sonra gelenlerin nice gerçekler düşme düşüklüğü çok daha iyi anlaşıyor, ve anlaşılacak... Tarih hepimiz gereken dersleri vermektedir. ve verecektir.

**İlhan Selçuk**

# PETROL SAVAŞI BAŞLADI

CETİN  
ALTAN

## Acaba

Ürgüp ile İhoni C.H.P. balosunda gizlice görüşmüştür. Böyle yazıyor bazı gazeteler.

İki devlet adamı koskoca baloda nasıl olur da gizlice görüşebilir diye bir soru takdireye insanın akına.

Ve içine bazı şüpheler düşüyor:

Yoksa başbaşa buluştuğu zaman tango mu oynuyorlar?

## ÖzgürLük dedigin

Türkiye'deki kapitalist dizen öteden beri sosyalistlere pasaport vermekte anlamsız güçlükler gösterir.

Oysa sosyalistler İktidarda olsalar, kapitalistlere pasaportlarını hemen verirlerdi.

## İhmâl

Boynu kitap toplayırlar Türkiye'de, Babeuf, Plekhanov, Stenbeck v.s.

Ve bu yüzden çok daha önemli şeyleri toplamaya va- kit bulamıyorlar; meseli a-killarını.

## Uzatmadan

A.P. yöneticileri sınırları dört milletvekilini haysiyet divanına veriyorlar-

Demek A.P.'nin bir de haysiyet divanı var.

Doğrusunu isterseñiz biz divan sözünü fazla buluyoruz; sadece haysiyeti olması yeter de artar bile.

## Malûm

Bölükbaşı koalisyondan çekilmek azınlıktır.

Zaten herkes biliyor bu-

— Bölükbaşı mı? Türkiye'de en çekilmez adam odur.

## Reçete

A.P.'nin tüccârlar kulübüne döndüğü ve köylüler içsiderler ve küük esnafın yüz çevirdiği iddialarına karşı, A.P. yöneticileri cevap veriyorlar:

— Biz diyorlar, halkın istatılarını dindirme mücadele-i içindeyiz.

Aman efendim halkın istatılarını dindirme mücadele-i içinde olmayan parti ile siyasi var mı? Ne çare ki hepse de aynı İlâci kullanıyor bunun için:

— Narkoz.

## Ulvicenaphik

Gazeteler yazıyor: «Meclis mebuslarını ek öde neği için gerekli kırk milyon tahsisatı kabul etti.»

Aman ne iyi, ne iyi. Doğrusu çok sıkıntı çekiyorlardı fikaralar... Sükür yine Meclis'e; hiç değilse milletin mebuslarını elinden geldiği kadar koruyor.

Petrol savaşı iki koldan yürümektedir. Yabancı petrol şirketleri bir taraftan «Türkiye'yi kalkındıracak» yolu büyük ilâmlar verirken, kâliste harekete geçmişlerdir. Buna karşılık elliden fazla parlamento üyesi, Petrol Kanunu'nun değiştirilmesini isteyen bir kanun teklifi hazırlamışlardır. Ordu Yardımlaşma Kurumu toplantısında konuşan Zeki İlter Paga «Petrolü millîleştirilmeli» demiştir.

Yabancı şirketlerin ilk amacı, milli petrol savaşı açan TPAO'yu hizaya getirmektir. TPAO'nun başına, yabancı şirketlere karşı anlayışlı yöneticiler getirilmek istenmektedir. TPAO'nun yeni genel müdürü olarak Çelikbaş'ın Ersan A.S.'nin başında bulunan adamı, ya da Mobil'in önde gelen simalarından Needet Egeran'ı sırlıtmaktadır. Ağrıbası olmakla övünmen Forum dergisi, bu konuda su ilgi çekici açıklamayı yapmaktadır:

«Yakın günlerde koalisyonun AP. kanadının bir taraftan «millî petrol müessesesimiz olan TP ye karşı açıkça harekete geçeceğini», diğer taraftan da «Petrol Kanunu'nun değiştirilmesi yolundaki karşı konulmam adıma engel olmak, hatta en tabii değişiklik tekliflerini köştekiemek igin büyük çabalar sarfedeceği» ne sahit olacağınız.

Günümüzün Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanının tutumu ve zihniyeti, millî Türk petrol davasını benimsemekten çok uzaktır. Bugün, yabancı sermaye kuruluşu da yerli sanayin ve özellikle Devlet sektörünün durumunu analayış ve değerlendirdi, Bakanından Fethi Çelikbaş'ın tam manasıyla ikiz kardeşi sayılacak bir Bakan karşılaşmadan bulunuymaktadır.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı, Koalisyonun ilk günlerindeki temkinli ve ürkütücü tutumunu —geçen haftalar içinde petrol konusunda, basının ve ağık oturumların olumlu etkileri kaybolunca— artık bir tarafa bırakmış, «millileştirmenin caiz olmadığı»nı belirttiğinden sonra, şimdi de «Petrol Kanunu'nun değiştirilmesi için hiçbir sebep bulunmadığı»nı ifade etmeye başlamıştır. Bu Bakan, yakında «TP yi, Türk millî petrol davasının oncusu olma durumundan uzaklaşmak», Mobil ile Shell'i rahata kavuşturmak igin, TP de kendi sakat görüşüne dayanan bir tasfiye yapmak isteyecek ve buna güvenin yetecigi sanacaktır. Önce, «TP İdare Meclisinde yapmağı tasarladığı değişikliklerle Genel Müdürülüğe tekrar» olduğunu östermektedir. Büyük petrol şirketleri —başta Amerikan Cumhurbaşkanlığı segimleri olmak üzere— dünün her yerinde, kendilerini koruyan partiler veya siyaset adamları için yüz milyonlar hattâ milyarlar harcamaları ve haresi makatlardır. Bu metod, onları eti ve kemigi haline getirmiştir. Ouların bu yola Türkiye'de de sapmaları işin hibbir sebep yoktur.

Önümüzdeki günler, bu gibi memleket bakımdan üzücü olaylara gelebilir. Çünkü seçimler yaklaşmaktadır. Bütün işaretler ise, bir Siyasi Partinin, yabancı Petrol ve yabancı Maden şirketlerini menfaatlerini korumaya kararlı olduğunu östermektedir. Büyük petrol şirketleri —başta Amerikan Cumhurbaşkanlığı segimleri olmak üzere— dünün her yerinde, kendilerini koruyan partiler veya siyaset adamları için yüz milyonlar hattâ milyarlar harcamaları ve haresi makatlardır. Bu metod, onları eti ve kemigi haline getirmiştir. Ouların bu yola Türkiye'de de sapmaları işin hibbir sebep yoktur.

### PETROL KANUNUNU DEĞİŞTİRME TEKLIFI

Yabancı şirketlerin perde arkası faaliyetleri sürüp giderken, elinden fazla parlamento üyesinin imzaladığı «Petrol Kanunu'nun tâdîl» teklifi, yabancı şirketlerden yana çevrelerde soğuk bir duş etkisi yarattı. Teklif, AP'li basının da bir hoşuna gitmedi. Haber sıkıntısı içinde olduğu halde, Haber ve Zafer gibi gazeteler, bu önemli habere yer vermediler. Yeni İstanbul, Son Havadis ve A-

## BURASI SÖMÜRGE DEGİLDİR

Prof. Dr. Nihat Erim



Şimdi işin içi dahi, iyi anlaşılıyor. Petrol meselesi ortaya çıktığında kulağıma gelen söylemler bir esas dayanmakta olduğu görülmektedir. İki gün önce Hürriyet Gazetesinde çıkan ve dün Yeni Ulus'a aynen alınan Ankara haberinin içeriği aydınlatıcılmıştır. Bu habere göre, Ankara'daki yabancı çevreler —Herhalde Türk petrolleri ile ilgili ya da bâncı çevreler olacak— Türkiye'ye petrol şirketlerinin ancak ve yalnız Max Ball şartlarıyla gelebileceğini söylemeler. İkinci Cihan Harbi esnasında Türkiye'de Varlık Vergisi tâbîk edildiği için başka türlü gelemezlermiş. 136'ncı madde ile, T.B.M.M. yetkililerinin, öteki bir madde ile Gelir Vergisinin tâhdîdini sağlayıp asgari emniyete kavuşturacaklar, ondan sonra hâfifedip Türk petrollerini sağacaklar. Türkiye'de Suudi Arabistan'a Kuyeyt Şeyhine, Tunus'a verdikleri nisbetle yakın bir pay ayrılmaya inayetin, hamiyetin razi olacaklar. Ede... Ne yapsın masum petrolcüler! Türkiye'de Varlık Vergisi tâbîk edilmiş. Türkiye bu sebepten Kanada ve Israel'in gördüğü muameleyi beklememeliymiş!

Hürriyet Gazetesi Ankara muhabiri bu parlağı (!) mülâlaları söyleyen yabancı veya yabancılar hangi millettendir, bilmiyoruz. Hangi milletten olursa olsun orasının fazla önemi yoktur. Biz bu yabancılar sunu bir kere daha hatırlatalım:

Türkiye hiçbir Devletin sömürge değil. Hattâ kimse mandası veya vesayeti almada girmiş değildir. Türkiye Batılı Devletlerle eşit şartlar altında işbirliği yapmayı candan arzu etmiş ve bunu sağlamış bir memlekettir. Birleşmiş Milletler Üyesidir. Avrupa Konseyine dahildir. Amerika'nın teklifiyle NATO'ya kabul edilmiştir. Bütün bunlar olurken, Türkiye ile işbirliğine giren memleketter, eşit hukuk prensibini peşin kabul etmişlerdir.

Varlık Vergisinden bahsedene ve Türkiye'yi bağımsız, hükümân, madenî Devlet muamelesinden mahrum etmek için bunu bahane olarak öne süren yabancı çevreler sunu da işaret edelim:

Türk Milletine, Batının ileri karakolu olarak çeşitli ağır vazifeler yüklerken Varlık Vergisi ni unutmanız, Türk petrollerini yok pahasına satmak gerekiyor. Olağanüstü bir umut almak gerekiyor. Zaman hatırlamanız çok cırıktır.

dale, haberi alta tek sütun olarak birkaç satırla bildirmekle yetindiler. Hükümet çevreleri de teknikler memnun değildir. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Mehmet Turgut, «Petrol Kanunu'nun değişiklige ihtiyaç yoktur. Kanun, iyî uygulandığı takdirde, İhtiyaçlılarla demektedir. Bakan görev, Petrol Kanunu'nun 85. maddeinde yer alan 'iyî niyet' esası, petrol şirketlerinin geregi gibi çağrışmasını sağlamaya yeterlidir. Bakan, yabancı şirketlerin Kasden petrol bosphakları, petrolü yüzde 35 pahâsatlıkları vs. gibi iddiaların vesikalara dayanmadığı kanısındadır. Ona göre, «Türkiye kendi imkânlarıyla petrol bulamaz. TPAO bu alanda başarı sağlanabilir» deyildir.

sirketlerin yerli petrol üretiminin aldığı hisse yüzde 35 civarındadır. Arap ülkelerinde bu hisse yüzde 50'dir. İran ve diğer bölgelerde İtalyan devlet şirketi yüzde 75 pay vermektedir. Soviyetlerde ise ortalama 27.5 oranındaki tüketme payı gibi bir dolandırıcılığa bile evet demiştir. Kennedy'yi, bu tüketme payının kaldırılmak istediği için Texas petroller tarafından öldürülüğü ileri sürülmektedir. Tüketme payı, açık bir haractan ibaretir. Prof. Dr. Muammer Aksoy, «Türkîyenin Petrol Faaliyatı ve Çıkar Yolu» adlı incelemesinde, tüketme payı hakkında söylemektedir: «Tüketme payı adını taşıyan, hukuki ve mantiki hiç bir sebebe dayanmayan kavramın, Petrol Kanunu'na da görekleşmesi sonucunda, yabancı şirketlerin transfer imkânları aşırı surette doğalmıştır. Tüketme payı, amortismanla hiç bir ilgisi olmayan ve şirketlerin lehine tanınam ek bir yüzde 27.5'tür. Türk devletinin petrol kaynağı tükendiği halde Devlete değil, yabancı şirkete sebepiz yere büyük hisse verilmektedir.

Bu gibi hukuki hokkabazlıklar, bir milleti dolandırmaktan başka anlama gelmez. Bir kanunun bugün

Varlık Vergisi, İkinci Cihan Harbinin en karantık günlerinde ayakta durabilmek için devletin başvurduğu son (ultime) çaredir. Vergi Kanununda sakat ve eksik noktalar olduğunu biz de biliyoruz. Tatbikattaki bazı haksızlıkların bir adalet merciinde düzeltilebileceğini kapah bırakılmış hatadır. Fakat, İkinci Cihan Harbinin en büyük cinayeti her halde Türk Varlık Vergisi değildir. Almanya'da Nazi rejimi, hayat hakkı da dahil olmak üzere, bütün insan haklarını toptan ayaklar altına almıştır. İngiltere'de Kiralın cana ve nülideledi gibi el koyacağına dair kanunlar karılmıştır. Her memlekette, harp halinin zaruri kaldırıldığı çeşitli ileri geri tedbirler alınmıştır. Bugün bile 100 bin İngiliz lirasında 95 bini Gelir Vergisi olarak hazineye geçmektedir.

Yabancı sermaye bir memlekete Devletin itti barına güvenerek gelir. Eğer Devlet, bazı ana hukuk kâdelerine riayet etmeyecekse, hiçbir kanun maddesi onu durduramaz. 136'ncı madde de bugün kabul edilse, yarın yeni bir Meclis çağlığı bunu iptâl edebilir. Hattâ iptâl etmesi vazifedir. Çünkü hukum Anayasaya aykırıdır. Hiçbir kanun maddesi gelecek meclislerin kanun koymak, kanun değiştirmek yetkisini engellemeyecektir. Anayasâ yalnız «Cumhuriyet» esasını değiştirmeler olarak tanımlıktır. Bundan başka hersey B.M.M. tarafından usuline uyularak değiştirilebilir.

Kısaca, öne sürülen bahaneler asıl maksadı gözliyememektedir:

Muhitem petrol imtiyazları Türk petrollerine sömürge şartlarıyla el koymak hevesine kapılmışlardır. Burnumuzun dibindeki İsrail ve Mısır gibi memleketterin şartlarını Türkiye'ye çok görmektedirler. Hakikat budur.

Lozan'da Kapitülasyonları kaldırıldı. Aradan otuz yıl geçti. Yabancı sermayenin zihniyeti değişmemiştir. Memleketimize genel eski emperyalist zihniyetle gelebileceğini zannediyor. Ne yazık ki D.P. İktidarı da, korkunç bir gaflet ve ihtişat içinde ağır tarifli mesuliyet, akılları durduran bir hafiflikte yüklenmeye hazır görülmektedir.

(YENİ ULUS, 12.2.1954)

nu öngörmüş olması, onun ahlaklı, siyasi ve sosyal bakımdan taşıdığı niteliği bu payın bir gasp ve sömürme olusunu değiştiremez.

Karavelioğlu — Ulker tekili AYRICA, içeriğe üretilen petrole tannan fahiş avantajları kaldırma amacıyla gütmektedir. Yerli petrolün yaralandığı gümrük himayesi, tüketimde payı gibi kaldırılaçaktır.

Bütün bunlar, yabancı petrol şirketlerini telâşlandıran olumlu ilk adımlardan ibarettir. Aslı dâva, sömürücü yabancı tekellerin her alandaki egemenliğine son vermektedir. Tabii Senatör Karavelioğlu, basın toplantısında bunu açıklamıştır: «Sımdı biz Tabii Senatörler, aynı anlayışla dikkatimizi Maden Kanunu, Yabancı Sermayı Teyvîz Kanunu, ikili Anlaşmalar ve Dış Yardımlar üzerinde toplamış bulunuyoruz. Türkîyede boraks tesislerinin kurulması için yabancılara izin verecek hükümetin karşısında olacağız. Sekiz yıldır yabancı sermayeye kapitasyonlar kadar hak tanınmışlardır.

Yabancı şirketler, Karavelioğlu — Ulker tekilinin kanunlaşması için ellerinden geleni yapacaklardır. İktidar çevrelerinde Prof. Aksoy'un deyişimle «yabancı şirket aşığı» büyük bir grubun destegine sahiptir. Yabancı şirket aşığı «kudretliler», tekili açığa göğüslemek yerine, komisyonlarda oyalama ve uyturma yolunu seçeceklere. Nitekim, Hükümetin kendisinden petrol almamasını sağlayacak olan Petrol Ofis kanun tasarısı 1,5 yıldır Meclis'te uymaktadır. Ama artık mesele millete mal olmuştur. Aksoy'un dediği gibi, «toplumun menfaatlerini hiçe saydığını ve hattâ egemenliğini gölgelerdiği şüphesiz olan bâzı hükümlerin Petrol Kanunu'ndan çıkarılmasına veya bunların düzeltilemesine, hiç bir bakanın, hiç bir partisinin, yahut iktidârın manâsı olumsuzluğu malesef kastet. Halk bir anasına gec bırakınsa, ama birkaç bir dava ile her kavruş bırakınsa mi, bu anasına nesbeten engel olmak isteyen siyasetçiler, ancak davanın bir süre savunulmasına sebep olabilirler, yoksa devamlı olarak akamete uğramasını sağlayamazlar... Halkımız, soyulduğumun suuruna varmış, petrol konusunu dürüst, makul ve kendi yararına uygun bir sonuca bağlamaya karar vermiş bulunmaktadır. Buna hiç bir iç ve dış kuvvet engel olamayacaktır». Tekrar ediyoruz: Petrolle oynamak tehlikelidir.

### Amerikan askeri yardımı

Amerikan askeri yardımının ağır bilançosunu, Cumhuriyet gazetesi «en güvenilir kaynaklar» adayanarak kusmen açıkladı: «Yardımla Türkiye'deki 20 bin yakın Amerikan personeli beslenmektedir. Verilen malzeme Amerikançılarına göre ayarlanmıştır. Türkîyenin çartma gemileri dahi yoktur ve Yunanistan'ın deniz üstünlüğünü elinde tutmasına önem verilmemiştir. Son zamanlarda Yunanistan'a verilen modern uçaklar, hava üstünlüklü de kaybetmemizden endişe edilmektedir. En güvenilir kaynaklardan gelen haber, Hükümt de doğrulanmak zorunda kalmıştır. Demirel, dahi: «Dört yıldan beri Amerika ve NATO'dan doğru dûrûf askeri yardım geldiğini» açıklamıştır. Savunma Bakanı Dinçer, «Dengesizlik bir gerçekliği demistiştir.

Savunma giderlerimizi çok ağırlaştıran, fakat bir Kıbrıs meselesi içinde dahi bizi «Başkalarının vermediğini millet yapar» gibi akıl dan çok hisse dayanan kampanyalara sırtkräften cõmert yardımına karşılık, Türkiye bir Amerikan üssü haline getirilmiştir: 20 bin yakın Amerikan askeri personeli ve 35 milyon metrekare gerinde Amerikan işleri. Türkler,

S. K. D.

Cumartesilerin tatlı günlerine raslamasıyla birara kesilen sosyalist Kültür Derneği söyleşileri yeniden başlamıştır. Cebeci'deki toplantı salonunda bu cumartesi saat 15 de, Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu Genel Başkanı Şükrü Koç, «Türk Milli Eğitimde Yabancı Etikiler» konu bir konferans verecektir.

üslulerin yanından bile geçmesi me- sele. Üslulerde ne yapıldığından haberimiz yok. Ancak tescilfen, ya da Amerikan gazetelerinin yayınından öğreniyoruz ki, topraklarımız bir Amerikan ileri karakolu haline getirilmiştir. U-2 casus uçakları Türkiye'den kalkmaka ve en şıyan casusluk araçları Türkiye'de bulunmaktadır. Amerika Devletler Hukukunu bizim haberimiz olmadan çığnemektedir. Son zamanlarda kaldırılan fizeler, herhangi bir savaşta Türkiye'yi ilk hedef haline getirmiştir. İlk hedef olma durumu, belki bugün de sürüp gitmektedir. Dominik olayında ne korkunç bir zihniyetin temsilci olduğunu gösteren Yankı, memleketimize 20 bin askeri personel ve bir sürü iş ile pek sağlam yerlesmiştir. Bu duruma, «Başka ülkeler, üslulerin metrekaresini 10 dolara kiralıyorlar. Biz 35 milyon metrekare, yanı 350 milyon dolarlık araziyi parasız kiraladık. Aldığımız askeri yardım 100 - 150 milyon dolar, yaptığımız yardım 350 milyon dolar. Demek ki asıl biz Amerikaya yılda 200 milyon dolar yardım yapıyoruz» şeklinde hesaplar pek basit kalmaktadır. Amerikan ileri karakolu haline gelmekle ödedigimiz maddi ve manevi bedel, parayla ölçülemeyecek kadar konuketur. Ekonomik, sosyal ve politik alanda yarı sömürgeleinin bedeli, arazi kiralama hesaplarını kat kat aşır.

Peki, şimdi ne yapacağız? Yetkililerin buna hissiyattan öte, bir cevapları yoktur: «Birliklerimiz: NATO'ya verdik, NATO dışında millî kuvvet kurarız» diyorlar. (Sanki NATO'daki birlikler bize nıt değildir, onlar millî kuvvet değildir). «Kendimiz gemi yaparız» diyorlar, «Başkalarının verme düşgünü millet yapar» kampanyalarına katılıyorlar. Demirel, İnönü İktidarının «Ordunun dirayetli idarecilerine istedikleri imisiatifi vermedigini ve Gölcük'te çkartma gemisi inşaat teklifini kabul etmediğini» açıklıyor ve 450 milyon liralık gemi inşaatı projelerinden söz ediyor. Ve daha bir sürü hamasiyat yapıyor.

Kıbrıs politikamız da aynı sarsıntılığın içindedir: Deniyor ki, dîf lomatî flânda tamamen yalnız kaldı. Tek başımıza Kıbrıs meselesini askerî yoldan çözeriz. Umit ederiz ki Amerika elimizi tutmıyacaktr. Sırası Osma'nın da aylardır tâvsiye ettiği, «meydan nutku politikası» bundan ibarettir. Hamasiyete devlet idare edildiği pek yakında görülecek

Türkiye'nin bugünkü meselesi ekonomik, politik ve askeri tabii ilişkilerden kurtulmaktadır. Bunu yolları aranacak yerde, bağımlılık bir veri sayıp hamasiyatlı gün geçirmek, gerçeklerden kaçınmakta başka bir sey değildir.

### Erim'in dış politika görüşü

CHP Kocaeli Milletvekili Nihat Erim, SBF Toplumcular Derneği'ne dâzenen bir açık oturumda «Türkiye'nin bugünkü dış politikası nasıl olmalıdır» sorusunu cevaplandırdı. Geçen hükümetin dış politikasının yürütülmesinde öncü rol oynayan Erim'in söyleminin, CHP ve İnönü'nün dış politika görüşünden yansımıştır. Süphe edilmemelidir. Bu bakundan konuma önem taşyor.

Bir ilkenin dış politikasının jenopolitik duruma göre çizildiğini bellişten Erim, «Dış politikamız tarihi inşerine getirip oturtmak», «Batının Doğuya batan sıvari neu olmaktan kurtulmak», «dış politikada biraz daha ertaya gelmek», «yabancı devletler arasındaki rekabetten iyi faydalananmak», gibi deyimler kullanmış ve Millî Kurtuluş ve İkinci Dünya Savaşları sırasında dış politikamızı övmüştür.

Erim'in konuşması özetle şudur:

«Türkiye gibi bir ülke, coğrafayı iyi kullandı ve yabancı devletler arasındaki rekabetten iyi faydalamasını bildiği takdirde lereleye muvaffak olur. Nitekim olmuştu da. Millî Kurtuluş Savaşımız bu sayede başarıya ulaşabilmiş, ikinci Dünya Savaşında bir şeîmet adası halinde kalmamızı coğrafi durumumuzu usâlikla ve akılî degerlendirebilmis

## Yabancı petrol şirketleriyle 10 yıl: II

### TÜRKİYE'DE PETROL OYUNLARI Gümrük Bakanlığı ve Petrol Dairesi dikkat!

#### Kâmurân Erdini

*Yabancı petrol şirketlerinde 10 yıl çalışan Kâmurân Erdini'nin, geçen yazımızda çikan ilk yazısı büyük ilgi uyandırdı. Erdini, yazısında, bu şirketlerin nakliye güçlüklerini bahane ederek Doğu'da buldukları petrolü işlemeyenlerini ve büyük bir nakliye şirketinin teklifini nasıl reddettiğini anlatıyordu. Bu açıklama üzerine Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı, bir mektup yazarak «gerekli tedbirleri alabilmek için nakliye şirketinin ismini ve teklif mektubunun kopyasını istemiştir.*

Geçen yazımızda yabancı petrol şirketlerinin Türkiye'de buldukları yerli ham petrolü Mersin Rafinerisine indirip işlememek ve mümkin olduğu kadar fazla miktarla kendi petrollerini Türkiye'ye ithal etmek suretiyle bu memleketin dövizlerine aşıktan açığa göz diktilerini örnekleriyle anlatmıştık. Yabancı şirketlerin üretim rakamları da bu acı gerçekin kesin delillerini göstermektedir.

Yerli petrol kuyularının sözde esas faaliyette geçirildiği 1963 yılında, «Kuyuların günde ancak 1100 varil yerli ham petrol çıkarılması imkâni mevcuttura diyen yabancı petrol şirketleri, Petrol Dairesinin öteden beri bol keseden dağıtıltı petrol ithal permelerini biraz olsun kısmaya tesebbüs etmesi üzerine, günlük üretimi 2100 varile çıkarmışlardır. Sayet Petrol Dairesi biraz daha sıkı basmış ve daha doğrusu bu işlerin nedenini bütün açıktır ile kavrayabilmiş olsaydı, bu şirketlerin üretimlerini en aşağı günde 500'er varile çıkarmaları işten bile değildi. Yalnız ne var ki, Petrol Dairesinin başında bulunanlar, zaman zaman bu dev petrol şirketlerinin Londra ve New York takı merkezlerini «Bilgi ve görgülerini artırmak» amacıyla ziyaret etmişler, onların misafirleri olmuşlar, bu şirketlerin özellikle geri kalınış ülkelerdeki toplumu refah ve saadet vaadeeden masum siyasetlerini, ellerine New York ve Londra'da tutuşturulan kitap ve broşürlerden öğrenmişlerdi. Bu arada şurasını özellikle belirtmek isteriz ki, bu şirketlerin Türkiye'de 1976 yılına kadar uygulayacakları planlarında günlük yerli ham petrol üretimi «su içinde günde asayı 5000 varil olarak hesaplanmıştır. Bu rakama Shell'in son aylarda bulduğu ve diğer petrol kuyuları olan Kayaköy, Kurkan'dan kat kat üstün kalite ve kapasitedeki Beykan ve Batı Kaya kuyularının verimi dahil edilmemistir.

Mobil'e gelince, bu şirketin günlük üretim ortalaması 3500 varil civarında olup, programına göre, ha deyince en aşağı imkânları 7-8 bin varile ulaşır. 1964 yılında buldukları ve pompa ile veryüzüne çekme ihtiyacını hissettiyormuş tabii olarak yerinden fışkıran yerli Selmo I ve Selmo II kuyuları bu hesaba dahil değildir. Halbuki Selmo kuyuları için dünya petrol otoriteleri, Orta Doğumun zengin petrol kuyuları demektedirler. Keza Shell'in Batı Kayaköy ve Beykan kuyuları, petrol aleminde Selmo ayarında zen'in kuyuları sayılmalıdır.

Görlülmüş ki bu memlekette yabancı petrol şirketleri, zengin petrol kuyuları bulmuşlardır. Ancak bu kuyuların üretilecek ham petrol miktarı, maalesef bir Petrol Dairesinin ve Petrol Kanunu'nun varlığına rağmen, bu memleketin iktisaden yıkılması pahasına yabancı petrol şirketlerinin arzusuna bırakılmıştır.

Dünya petrol piyasasını elinde tutan bu «kapitalist» şirketler Türkiye'nin hemen her tarafında, özellikle Doğu Anadolu'da kırıksız arama yapıtları ruhsatlı sahalarındaki petrol rezervini billemevek kadar tecrübesiz deşillerdir.

Son zamanlarda işledikleri yerli ham petrolün ithal petroline oranla yüzde 26 civarında oldunu, basın volvâla kamu oyuna duymak evrenin otoferen bu şirketlere en doğru cevabı Petrol Dairesi verecektir. Zira Türkiye'de sahip oldukları rafineride işledikleri yerli

ham petrol oranı idda ettikleri gibi yüzde 26 değildir.

Bu oran, 1962 yılında yüzde 4,5, 1963'te yüzde 9 ve 1964 yılında ise 12'dir. Evet, bu oran pekâl yüzde 26'ya ve hattâ daha yukarıya çıktı. Çıkarmadılar.

Son günlerde «Türkiye'de elde edilen yerli ham petrolün en çoğunlu işleyen şirket Mobil'dir. En çok Türk ham petrolü satan Shell'dir» şeklinde basına bol bol reklâm parası dağıtan bu şirketlerin ürettiği, Mersin Rafinerisine nakledip işlediği yerli petrolün döviz mukabili ithâl ettikleri petrole oranını Petrol Dairesinin kesin rakamlar olarak açıklaması, bu memleketi sümürenlere verilecek —biraz da geç kalınmış— bir ders olacaktır. Petrol, Kanunu, rafinerilerde yerli petrolden üretilen ürünlerin satışını gümrük vergi ve resimlerinden mauf tutmaktadır. Başka bir deyimle, Shell ve Mobil şirketleri, Petrol Dairesi ve Gümrük Bakanlığına verdikleri aylık yerli petrol üretimi beyannameinde o ay içinde yerli ham petrolden elde edilen ürünlerin miktarını ve bu ürünlerin tamamen tüketiciye teslim edildiğini bildirmekte, karşılığında muafiyet belgesi almaktadırlar. Bu belgelerle gümrük vergi ve resimlerini her ay muttamam Hazineden çekmektedirler.

Burada su husus akla gelebilir: Madem ki yerli petrolden elde edilen ürünler gümrük resminden maaftr ve madem ki bu para Hazineden çıkış petrol şirketlerinin cebine girmektedir, o halde bu şirketlerin daha fazla yerli petrol işlemeleri ve satmaları kendi çıkarları gereğidir. Her ne kadar işin görünüşü böyle ise de, bu şirketler için esas mesele ceplerine Türkiye'de 3-5 milyon Türk lirası indirmek değil, New York ve Londra merkezlerine kâlinma çabası içinde bulunan bu memleketin dövizlerini aktarmaktır. Kaldı ki bu şirketlerin düzenledikleri ve mahalli gümrük idaresine verdiği akaryakıt beyannamelerinde yerli petrolden gümrükli teslimat olarak gösterdikleri rakamların gerçekçe uymadığı, yerli ürünlerin o ay içinde tüketiciye tamamen teslim edilmiş olduğu, fakat gümrük teşkilatının zaaf yüzünden Devlet Haznesinin bu kayıplara uğradığı ilk fırsatın ışığını elbette çkarılacaktır.

Biz bu yazımızla gerek Petrol Dairesini, gerek Gümrük Bakanlığını uyarmak istiyoruz. Yillardan beri kontrolsüz, kendi haline bırakılmış olan Mersin Rafinerisinin Mobil ve Shell namına ürettiği yerli petrol ürünlerin miktar ile gümrükli teslimat miktarları arasında fark tesbit edilmişi ve artık bu oyuna bir son verilmelidir.

YON'un nota: Prof. Dr. Muammer Aksoy, yeni yayınlanan «Türkiyenin Petrol Faciası ve Çıkar Yolu» adlı incelemesinde, yabancı şirketlerin 1964 sonunda Türkiye Petrolleri A.O.'dan daha fazla yerli petrol üretiklerini belirten yazıları, «yabancı şirketleri sistemli olarak kâvirme amacı güden davanaksız bir iddia» sayınakdadır. «Gerçekte yabancı şirketlerin türmelişen üretim toplamı, sadece 1964 yılında değil, 1965 yılının Ocak ve Şubat aylarında da —ki Mart ayının rakamları henüz belli olmamaktır— TP'nin üretiminden daha azdır. Bu gerçek Petrol Dairesindeki resmi kayıtlarla sabittir.» (S. 8)

olmamıza borçluyuz. Bu, büyük devletler arasındaki kuvvetler dengesi sabit noktada iken nisbeten kolay olabilemektedir. Denge bozulduğu zaman ise, son derece güçleşir ve Türkiye o şartlar için de öz durumunu akılî kullanmak imkânlarını bulamayınca felâlike başlar. Jeopolitik durumomuz nazaktır. Onun üzerindeki her kadar önemle duruşum onandır.

Türkiye'ye yakın örnek olarak Polonya'yı gösterebiliriz. Jeopolitik durumundan dolayı, her yan dan devamlı surette çeşitli emellerle ve istilâlara konu olmuştur. Türkiye 42 yıldır savaşsız yaşıyor. 600 yıllık bütün Osmanlı tarihinde ancak 30 yıl savaşsız yaşadı. «1945 yılında ikinci Dünya Savaşı bitmiş, dünya üzerindeki dengenin yeniden kurulamamış, tersine, Türkiye aleyhine vahim deprecede bozulmuştur.

«Türk dış politikasının dayanağı Orta Avrupa'da Almanya'nın varlığı idi. Almanlar savaş sonun-

## POLİTİKA ve ÖTESİ

### DOGU KURNAZI

Ben emirelli, Genelbaşkanlık seçimlerinde Bilgiç'i kısa bir süre içinde «ayaküstü» yenip başkan olduktan sonra verdiği kokteylde tamam. Okul arkadaşım Talat tanıştırdı. Ellerimiz birbirini tutarken, baktım gözlerini kaçtırdı. Saçsız bir başı tamamlıyan, sıhhathi ve köylülükten özenerek kurtulmuş bir yüz. Kara zeytin tanesi iri gözler. Kaçak, korkak, kendi denetiminde usta, başkasının denetiminde kaybolan, uzaklaşan gözler. Doğu'nu kurnazın tipik gözüdür bu. Bir kokteyl tanışmasında konuşması övgülü iddi. Bir köylü çocuğunu olduğu için sevmenden ben de umutlu idim. Vatan'da yazdıklarmda bunları söyledim.

Bugün artık Demirel bizim için açıktır. Kaşlı hiç bir yanız kalmamıştır. Geçmişini de bu ölçü içinde değerlendirebilme gücüne erdir. İki patrı, bir fırıncı partisinden istifa edecek kadar çekimsiz, biraz zırhlıancocka yapmayıcağıını birakmuyan cesaret gösterişli... Bilmecə olsamakta çıkmıştır.

Isparta ve Burdur dolaylarında gezinirken, kendi çöplüğünde kabaran horoz benziyor. Söylediklerini okndum. Bir devlet adamı, kendi başarısını, başkalarının fikirlerini yasak bölgeye itmek suretiyle sağlayamaz. O bunu deniyor. Demek yakın tarih bilgisinden de yoksun. Parti merkezlerini, garnizonları dolaşırken, resmi sıfatın verdiği coşkunluk içinde. Oysa bu sıfatı yokken, kıtlardan plânlama salonlarına sığınabilmek için ne aracılara başvurmuştur.

— Amerika'da okumuştur. Birg ün memleket içi lazımlı olur. Bir cahillik etmiş, Demokratlara uymustur. Korursak İşimize yarar...» diyenler, şimdî acaba aynı kampta midirlar?

Bir partinin başına geçip, Başkan Yardımcılığı İbbasını glynice, hele kendi köyüne de ayak basınca koltuklarına karpuzlar sırmıyor.

— Maalesef kanunuñ tâbikatçısı olanlar da soñ baskuların tesiri altındadır. Ama bu böyle devam edemez.

Ne olur?

Hepsini hapislerde sürüm sürüm süründürmeli, kazıklara kakmalı, köşebeşlerinde temizlemeli... de diyemiyor. Ya ne diyor?

— Bu böyle devam edemez...

Devleti genç bir müteahhit mühendisin eline teslim edenler bu cümleleri okuyunca ne düşünüyorlar bilmiyorum. Fakat bir devlet adamı bu cümleleri söyleyemez. Kendi kiminde, yavrısında dolanın, bir kişi ağası değildir devlet adamı. Sepette pamuk işler, devlete yön veren köklü cümleler söylemek zorundadır.

Ondan daha güçlü, parlamentomuñ oy çokluğu ile dilediğini yapacak kadar kudretli olan biles:

da familiye orfadan kalkmış. Türkiye çok karantık günler yaşıyor. Stalin o zaman fırsatı kaçırmış. yararak doğu illerimizi, Birinci Dünya Savaşı'nda 500 bin ölü vererek elimizden bırakmadığımız Boğazlarda üs isted.

— Bugün Amerika'yı kötülemek çok kolaydır. Çok hatâları da olmuştur. Ama 1945'in o günlerinde biz yapayalnızdık. Evvelce feshedilmiş olan Türk — Sovyet dostluk ve iyi comunità anlaşmasının yenilenmesini Molotof'a tekil ettiğimiz zaman o zamanki Dışişleri Bakanı «Şartlar değişmiştir, anlaşmayı yenilesek de, ancak yeni şartlara göre yenileyebiliriz. cevabı vermiştir.

— Amerika ve İngiltere'den aldığımız cevap da «Aman Rusya ile olan meseleleri kendî aranızda halinedin, mesele çıkarmayın, biz bitti, halkın yıldırım durumu fibarileye size yardım edemeyiz.» şeklinde olmuştur.

— O zaman Hükümet söyle düşünür. Stalin'in isteklerini reddederiz. (Zaten o istekler söylendiği anda Moskova Büyükelçimiz Selim Sarper tarafından, hattâ Ankara'ya sorulmadan, derhal reddedildi, arkadan gelen talimat bu redde en kesin şekilde teyid edilmiş.) Stalin bu isteklerinde ya blof yapıyor, ya da kararlıdır. Blof ise mesele yok. Ciddi ise, ordumuz üç ay dayanır. O zaman Amerika ve İngiltere'deki kamu oyu ayaklanır ve bu müttefikler yardımımıza girerler.

— Amerika, red cevabımızı verdi-

— İhtilâl mi? Sadece muhalefetler İhtilâl yapmaz. İktidardakiler de yapar. Ben onlara İhtilâl ne olduğunu göstereceğim...» diye Eskişehirin şeker lojmanında konuşurken, İhtilâlin kapısında nöbet beklediğinin bile farkında değildi.

Ya bu İslâmköyü genç müteahhit mühendis, İslâmköy'den Türk adalete ve savcılara «mir ve kumanda veriyor. Emir verecek durumda olunca, insanın emir vermesi kolay. Ya emir dinlenmezse?

Türkîye kanunuñ yönetildigine göre, bir Anayasa, kanla, gözyaşı ve istrapla yazılmışsa, bu emir dinlenmeyecektir. O, sadece İslâmköy dolaylarında ögünmekle kalacaktır.

Kitaplara kızıyor, yâymâlara kızıyor, savcılara kızıyor.

— Bulular kanunları boşluklarından değil, kanunları tâbik edilmemesinden istifade ediyorlar.

Anayasa nerdesin? Kanun adımı olan savcılar, yargıçlar bu cümleye ne dersiniz? Bunu, bir partinin başkanı ve Başkan Yardımcısı olan söyleyiyor. Eh, devlet yönetmek için az bilgi yok!.. Buna Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde fikir söyleme ortamını emanet edeceğiz.

Savcılardan, yargıçlardan umudunu yitirdiği için tedbirini de alıyor. Öğretmenler için bütçeye konan 250 bin lirayı çıkarılmış, komünizmle mücadele dernekleri için 100 bin lira ödenek koymuştur. Öğretmenler yerine artık, Tevetoğlu militanlarını kullanacak bu seçimlerde... Onları da Akhisar'da, Kırıkkale'de neler yaptıkları dillere destan. Partime para veriyor, diyezmed ya.. Komünizmle mücadele dernekleri adı altında AP ye bütçeden aktarma.

CHP hükümetinin reddettiği kitapları, bir bir yasaklayıpverdi. Bunnardan yakman Bülent Ecevit, bu kitapları Bakanlar Kurulu salonunun bitişliğinde «Müsavîr» diye oturanın yasaklılığını bilmiyormuş gibi davranıyor. Bülent'in zamanında susan, Demirel'in zamanında sesini çaktı. Nesine şaşırıyorsunuz?

Anayasa güvenliği altında olan yurt dışına çıkma, Türkiye'nin öğüneceği yazarlara yasak lanmaktadır. Savciların, yargıçların yasaklamadığını, gizli güvenlik memurlarını kullanarak yerine getiriyor.

Hâzırkımda kalan kara zeytin tanesi bir çift ırı göz, biraz güç kazanınca zâlîm, üstüne varma zebun!.. Bulular ancak bir doğu kurnazında bulunur.

### Mehmed Kemal

ğimiz gece, sabah olmadan Rusya Türkiye'nin üzerine atılır diye beklemiştir. Sabah oldu, herkesin korktuğu hâl olmuştu.

— Ama Stalin baskısını üzerinden kaldırmadı. Bu hal, Amerika, Türkiye'ye karşı herhangi bir saldırydı kendime yönelikmiş sayırm, deyinceye kadar devam etmiştir. Amerika'nın bu desteği elbette ki, hiçbir zaman unutamayız. Esasen Türk halkı böyle hârelere hiç bir zaman unutmadı.

— Stalin öldükten sonra yavaş yavaş ihmâlme gelişmeler başladı. Bu hayatı gelişmeleri dikkate izledik. Moskova'nın bize karşı tutumunda yenilik vardır, denmeye başlandı. Bugün duruma o yoldan gelindi.

— Milletlerarası ilişkilerde değişmeyen esas, «mukaddes hodgâmîlik» hr. NATO'ya girmek için vâyle epey uğraştı. Fakat bugün, Türkiye'nin menfaatleri biraz da ha ortaya gelmeyi gerektiriyor. Kara günlerimiz oldu. O günlerde dostlarımızdan gördüğümüz yakınığa karşı düşunce ve duygularımızda hiç bir değişiklik yoktur. Ama bu demek değildir ki, menfaatlerimizden emrettiğim yollar dan vazgeçmemiyiz.

— Bugün şartlar değişmiştir. Dış politikamızı tarihi mihverine getirip eturfmak gerektir. Dört - beş ay önce bazı olumlu gelişmeler gerçekleşen dış politikamızı o yönde akillîce ve ustaca yürütümkile ne Baft ile bozuşuruz, ne de Baft'nun Doğu'ya batan sıvri ucu olmaka

devam ederiz.

— Haysiyetli, enerjik, şahsiyetli dış politika, Türk menfaatlerinin gösterdiği politikadır.

— Atatürk devrimlerinin temeli şudur: Bütün millî hayatımıza aksa hâkim kılın. Akıl neyî emredir? Onu Türkiye'yi yönetenlerin bilmesi gerektir. Bilmek güründükler anda, demokrasi onları bulundukları yerden alır ve yerleri ne, bilenleri getirir.

Demek ki Erim büyük devletler arasındaki rekabete ve dengeye dikkat eden bir herkesle dostluk politikasından yanadır. Böyle bir politika, Türkiye'yi bir Amerikan işsâhî hâline getiren dengeyi Menâderes politikasının tasfiyesini gerektirir. İnönü Hükümeti bu yolda ilk adımları attı. Hükümetin düşüşü ile bu gelişme durdu. Millîyet gazetesi Hükümet çevrelerinden naklen Sovyet Dışişleri Bakanı Gromyko'nun 17 Mayıs ziyyaretinden bir şey beklenmediğini yazmaktadır.

### Parlamentoda 28 Nisan

Nisanın sonunda iki gün, 28 ve 29 Nisan günleri, Türk Devrim tarihini «Kanlı Perşembe» ve «Kanlı Cuma» diye anılan iki günüdür. 27 Mayıs hazırlayan hâreketlerin başlangıç noktası da sayılabilcek ve uyank Universitellerin DP diktasına karşı baş kaldırımlarının, bu uğurda savaşın kanlarını dökümlerinin de yıldızsızı olan bu günler, CHP'nin iktidârda olduğu dört yıl I-

çinde, —Kurucu Meclis devresi hariç—, pek hatırlanmadı, ama, bu unutulmaz günlerin başında yıldönümü Parlâmentoda birden bire önem kazandı. Senatoda, Tabii Senatörler sayesinde, güçlü de olsa coğuluk sağlandı ve hâriyet savaşa için cas ve kaz vermiş devrim şâhitlerinin hatırlası için bir dakikalık bir saygı durusu yapılabildi. Ne var ki, aynı saygı durusunun Millet Meclisinde o gün yapılamadı. Zira birkaç CHP li tarafından saygı durusu yapılması yolunda Başkanın divanına verilen önergede haberler olmaz, iktidar adı milletvekili, Özelikle A. iler Meclis salonuna girmediler. Bir saat ara ile iki liste yapılar yoklamaya rağmen Mecliste coğuluk bulumamadı.

Surf saygı durusundan kaçmak için Meclis toplantıını baltalayan AP. iler, ertesi gün, yani Menderesin polislerinin Siyasal Bilgiler Fakültesi, Hukuk Fakültesi öğrencilerine ateş açtı. Günlük yıldönümünde, de Meclisi boykot edeceklerdi ama, bir gün önceki provokasyonlarının basında ve genelik kurulularında uyardırıcı yankılarından da Türkâklerden kırk-elli kişi de olasalar Meclise geldiler. CHP'deki gruptardan da fırç beşî milletvekilinin azıck zorlama ile de olsa salonda bulunması 450 kişilik Mecliste yaridan bir fazla sayıda milletvekili varmış işlemenin yürümesine ve oturumun açılmasına imkân verdi. Mecliste ilk sözü, AP grubu adına Turhan Bilgin aldı. Bilgin, grubu adına yaptığı gündem dışı konuşmadı, AP nin 27 Mayıs'a bağlı olduğunu, Meclis'in bir gün önce toplantımasının sadece bir tesadîf olduğunu, bir provokasyonun söz konusu olmadığını beyan etti ve yerine oturdu. Ardından bir gün önce verilmiş olan Devrim şâhitleri için saygı durusunda bululması yoldakı onergi, YTP İl Başkanı Mekki Keskin tarafında ve ister istemez okutuldu. Onergenin okutulmasıyla, kızılık kıymet kopdu. Biraz önce AP grubu adına konuşan ve grubunun 27 Mayıs'a saygı ve bağlı olduğunu söyleyen Turhan Bilgin bu kere şâhisti adına söz alarak, CHP ilerinin saygı durusunu polîtik yattırımla yapmak istediklerini söyledi. Sıralardan sataşmalar oldu. Bilgin cevap verdi. Onergenin sahiblerinden CHP İl Ali Rıza Uzuner, başımsız Nurbâki söz alı dilar. Asıl politik yattırımlı AP. iler tarafından, devrim şâhitleri için saygı durusu yapılması dahi sabote edilerek gerçekleştirildi. İlkleri sârdüler. AP nin kurucularında, eski DP gençlik kolu başkan ve cicegi burunda ateş. II CHP İl Kâmurân Eviyâoğlu da kalkıp keskin bir konuşma yaptı. AP ileri 27 Mayıs'a saygıyla suçladı. Sonra sıra oyaya geldi. Sayı durusu yapılmayacağı oylansactı. Salonda 40-50 AP'iden bir iki dâika içinde bakıldı ki sadece 17 tane içeriye kalmış, üstü tarafı, işik görmüş hamam böcekleri gibi los koridor kapılarının yolunu tutmuşlar. YTP, CKMP ve MP sıralarında ise sadece dörder milletvekili var. Oylama bu hava içinde yapıldı ve seksek doksan kadar CHP linin kalkan parmaklarına, dışarı kaçamadıkları için öteki partilere içerde kalanlarına da parmakları ekleindi ve saygı durusu yapılması karar alındı. Ne var ki bu masum saygı durusuna iki 28 AP'iden üçü aleyhî oy kullanıldı. Bunlar da, 27 Mayıs sabahı Ankara Zâhirî Bîbîkler Okulu Komutanlığı, içen gecen devre bahtılıydı yüzünden yaka paça yatağından alıhp Harp Okulunda soluk alırdı. Yusuf Demirag, 27 Mayıs sonrası bir süre Sivas kampunda nazaret altına tutulan Turhan Bilgin ve Hasan Fehmi Boztepeyi. Nitikim, oylamadan sonra saygı durusuna geçildiğinde de bunlar oturduları sıralardan adeta koparak ayağa kalktılar ve pek keyifli bir şekilde saygı durusuna katıldılar. Salonda saygı durusu yapılrken, salonun koridorlara açılan kapılarının yanında camî localalarında ayağa kalktılar. Meclisi seyreden AP milletvekillerinin ve senatorlerinin pek de devrim şâhitlerine saygı olmayan yüzleri ise, basma ve dinlevici localarından fâzla silâhla seyredildi.

Erdemir'in Murakipları

Ereğli Demir Çelik Fabrikaları Genel Kurul toplantısında, bu fabrikada olduğu ileri sürülen yolsuzluk iddialarını denetlemek üzere seçilen ve böylece Yönetim Kuruluna da şartlı ibra imkânı sağlayan murakipların hazırlayaçıkları rapor merakla bekleniyor. Ne var ki murakiplar, işleri biraz tâziye alan kişiler olduklarıdan bir türlü murakip görevlerini tam olarak yerine getremiyorlar. Zira işlerin gerçekten başlarından aşkin, Meselâ bunnardan Mazhar Hıçsaşın Ereğli Demir Çelik Murakiplığı dışındaki bazı ufak teşekkâr görevleri sunar: Orta Doğu Teknik Üniversitesi murakipliği Ticari İmlâk Akademisinde profesörlik, Siyasal Bilgiler Fakültesinde hocalık ve Türk Yükseltme Cemiyeti İlyâsi ile ufak teşekkâr bazı müşavirlikler.

Murakiplardan Ali Bozer ise, Mazhar hocayı da bastıracak kadar mesul. Erdemir Murakiplığı ve Türk Yükseltme Cemiyeti içinde Ordu Yardımlaşma Kurumu, Adana Cimento Fabrikası İdare Meclisi ve Yönetim Kurulu üyesi, Sümerbanka müşavir, Bankacılık Enstitüsünde Müdür, Orta Doğu Teknik Üniversitesi içinde mütevelli, Hukuk Fakültesinde Profesör, Tâcî Hümâk Akademisinde Öğretim görevlisi, Siyasal Bilgiler Fakültesinde derste var ve yenî kurulmakta olan Fransız Orta Okulu mütevelli he yeterince görevli.

Öteki murakiplar da durumları bu ikisinden pek farklı olmadığı düşünülmelidir. Erdemir raporunun «zamanâzkâr» a kurban gitmesinden korkulur.

### Türkiye'de Amerikan propagandası

Amerikan Haberler Merkezi, «İnsanın Temel Hakları — Seçme Özgürlüğü» adlı bir broşür yaymış. Okuyucularımıza hoşça vakit geçirmek için bu broşürün bazı pasajları yorumus yânyâlıyoruz:

— Tarihte Birleşik Amerika'nın hiç bir zaman kolonisi bir kuvvet olmadığı yazılı olmasına rağmen, komünist propagandacılar Birleşik Amerikâya emperyalist damgasını vurmaktadırlar.

— Jefferson, bittin uluslara (ken di benliğine sahip olma) hakkı tanımış, konusundaki Amerikan davranışını sürdürmek için koyduğu sözü:

(Kendi hükümetimizin temeli olan bir hakkın başka uluslara verilmesini reddetmemeyeceğimiz ke sin bir seyd'e. Bu hak, her ulusun istediği hâlde devam eder.)

Amerikalılar bu inancı, kendi hâlde pahalya mal olmasına rağmen birçoq kere gerçekleştirmektedir. Orneğin çok sayıda Amerikalı Filipinlerde kolonocılığın sona ermlesi içi canım feda etmiştir. Birçoq da, hayatlarının birkaç yılını Filipin halkının simdi başyârla yugulan kendi kendi yürtüme sistemine alışması için gülçükler içinde çalışmaya vermişlerdir. Amerikalılar, bugün sık sık unutulmasına rağmen, Küba'da kolosiciligin sona ermesi için hayatlarını vermişlerdir.

Birleşik Amerika, dünya üzerinde kendi yararlarını ve büttün komünist olmayan ülkelerin yararlarını korumak sorundadır. Komünist Blokla, isteği dışında bir çekişmeye sürüklenen Birleşik Amerika, düşmanı tittikçe güçlenirken, dostlarının zayıflamasını istemektedir.

— Birleşik Amerika... kendi hâlde anlayışın moral ve pratik üstünlüğüne olan inancına rağmen, bu sistemi başkalarına empoze etmeye çalışmamaktadır. Özgürlük ve basılı arasındaki çatışmada tarafsız kalan ve hiç bir söz almaya girmeyen uluslararası tohumunu değiştirmeyi bile düşünenmektedir.

— Birleşik Amerika... kendi hâlde anlayışın moral ve pratik üstünlüğüne olan inancına rağmen, bu sistemi başkalarına empoze etmeye çalışmamaktadır. Özgürlük ve basılı arasındaki çatışmada tarafsız kalan ve hiç bir söz almaya girmeyen uluslararası tohumunu değiştirmeyi bile düşünenmektedir.

çide can ve para kaybına karşı komünistlerden kurtardıkları Güney Kore'dir. Bu ülkede de halkın kendi hükümetini seçme hakkına dışardan hiç bir müdahale yapılmamıştır.

«Birleşik Amerika, Güney Doğu Asya Antlaşma Teşkilatı (SEATO), Merkezi Antlaşma Teşkilatı (CENTO) ve Amerikan Devletleri Teşkilatı (OAS) gibi kurumlarda da büyük rol oynamıştır. Bu üç teşkilat da ulusal bağımsızlığını kazanan ülkelerin ebedi bir hükümlü ve sağlam bir ekonomi kurmaları için gerekli iç güvenliklerini korumalarına yardım ederek, bu ülkelerin bağımsızlıklarının güçlendirilmesinde büyük rol oynuyorlar.»

«Dünya nüfusunun yüzde 8inden azına sahip olan Birleşik Amerika, dünya servetinin yüzde 42'sinin üretimini yapmaktadır. Birleşik Amerikada bir saatlik çalışma ile aynı kadar aynı süre çalışmaya edilen paradan daha çokunu kazanmak mümkündür... Simdilik kalkınmaka olan ve Birleşmiş Milletlerin yaptığı araştırmalara göre, yeryüzündeki kaynakların yüzde 80'ine sahip olan ülkeler de böyle başarılarla ulaşabilirler.»

#### Bu «Demirperde» yıkılmalıdır

Üç CHP milletvekili (Bülent Ecevit — Ali İhsan Göğüş — Coşkun Kırca), memleketimizi bir demirperde gerisinde tutan bir maddeyi değiştirmesi için kanun teklifi yaptılar. 15 Temmuz 1950 tarihli Basın Kanunu yer alan bir maddede, yabancı ülkelerde basılmış eserlerin yurda sokulması veya dağıtılmamasının Bakanlar Kuruluna yasaklanabileceğini öngördürüdü. Maddeye dayanarak nasıl korkun ve gülünçe bir sansür kurulduğunu Bülent Ecevit örnekle açıklaydı: Yasak kararları, Dışişleri Bakanlığının uygun müttakasına dayanan işçileri Bakanlığının yazışıyla Bakanlar Kurulu'na gelir ve Bakanlar da gözleri kapalı basarlarla imzayı... Öyle anlıyor ki Milli Emniyette çok dar görüşlü birkaç memur, dış aleme kültürün plâni'nden bir demirperde kurdurmayı başarmış. Birinci, ikinci ve üçüncü Koalisyonlar, Bülent Ecevit'in esbâblarıyla, hem yasak kararlarını izinlemeyip reddederken demirperdeyi herzâra alamayı başarısızdır. Hera istenen yasaklamaların pozu konulmamıştır. Ecevit bir sırri öneksiz: Amerikan Vakıflarının Sovyetler Birliği ile ilgili antikomünist propaganda kitapları, komünist propagandası söyleme gereklisiyle yasaklanmak istenmiş. Aziz Nesin'in Türkiye'de yayınlanmış bir hikayesinin Yunnanca çevirisinin yurda girmesi de aynı akibetle uğramış. Nobel ödüllünü kazanan «Drina Köprüsü», Türkiye'de basılıp satıldıktan bir yıl sonra yasaklanması kalkılmış.

İnönü Hükümetinin en son redettiği iki kitabı yasaklama kararı ise, yeni Hükümet tarafından kabul edilmiş: Kitaplardan biri, Herbert J. Müller adlı bir Amerikan tarihçisine ait. Tarihçi, «The Loom of History» adını taşıyan eserinde, Atatürk ve İnönü devrini göklere çekiyor, Menderes devrini ve Osmanlı çağını, nümlü bir dille yeriyyormuş. Öteki eser ise bir İtalyan ansiklopedisi. Ansiklopedide, Rusya'ya dair bilgi varmış.

Dar kafalı sansürcüler, fütür-mastığı o derece ileriye götürmektedirler ki, İnönü Hükümetinin «yasaklı lizum yok» demesine rağmen direnmektedeler ve yeni hükümete yasak kararını aldırmaktadır.

Ecevit ve arkadaşları, bu açık demirperdeyi ortadan kaldırılmak umuyor, yurtçi yaymlar gibi partili yaymların da hâkim kârına yasaklanmasılığını öngören bir kanun teklifi hazırlamışlardır. Teklifi gerekçesinde söyle denilemektedir:

«Bu gibi basılmış eserlerin, Bakanlar Kurulundan acele karar alınmasa üzere, işçileri Bakanlığının kararından evvel dağıtılmalarının olunabileceği gibi, dağıtılmış eserler de toplatılabılır.»

«Meselenin olmasına rağmen bâsihâne Türkiye'ye bilerek sak-

lar, dağıtanlar veya bu gibi eserleri kısmen veya tamamen iktibas ederek yayanlar 3 aydan 1 yıla kadar hapis ve 500 liradan 5000 liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırırlar.»

Bu madde, uygulanıfta, Anayasamızın sağlığındaki düzgüne hürriyet ile, bilim ve sanat hürriyeti ile, kitap ve broşür çikarma hakkı ile, basın hürriyeti ile ve sansür yaşı ile çelişmektedir.

Her ne kadar, bu maddenin Bakanlar Kuruluna ve işçileri Bakanlığına verilen yetkinin, Anayasada sağlanmış hak ve hürriyetlerle bağıdaşamayacak bir ölçüde kullanılması halinde, gene Anayasamızın 114'üncü maddesinin uyarınca yargı mercilerine başvurabileceği leri sürelibilirse de, yurda sokulması yasak edilen bir eseri okuma imkânı kalmadığını göre, vatandaşlar, Bakanlar Kurulunun veya işçileri Bakanlığının, yetkililerini aşüp aşmadıkları hakkında bir kanı edinmek ve ona göre denetlemeye hakkını kullanmak imkânından filen yoksun bırakılmış olmaktadır.



Bülent Ecevit  
«Demirperde» yıkılmalı

Kaldı ki, yabancı memleketlerde çıkan basılmış eserlerin yurda sokulmasını yasaklamak ve bunları toplatmak üzere verilecek kararında hangi ölçülere uyulacağı da maddede belirtilmemiş olduğundan, Bakanlar Kurulu ile işçileri Bakanlığının sınırsız bir sansür yetkisi tanınmış olmaktadır.

Nitekim, bu yetkinin bir çok zamanlar Türkiye'de düzgüne özgürlüğünü zedeleyecektir ve Türk vatandaşlarının dünyadaki düzünceliklerini izleyebilmeleri imkânını kaldırıracak biçimde ölçüde uygulanmakta olduğu türülü örneklerde bilinmektedir.

Onun için, madde yürürlükten kaldırılmalıdır. Yabancı memleketlerde çıkan basılmış eserler de, Türkiye'de yayımlanılar gibi, ancak, kanunların açıkça gösterdiği suçların işlenmesi halinde ve anca makâme kararı ile toplatılmalıdır.

Kanun teklifinin 2 ncı maddesi ile şimdîye kadar, bu şekilde verilmiş olan yasaklama ve toplama kamplarının da yürürlükten kaldırılması istenmektedir.

Teklif kanunlaşsa bile, demirperdeyi kaldırımı yeterce midir? Zira hâlen Millî Emniyetin çoğu tan önce alınmış ve Resmi Gazetedede yayımlanmamış yasaklama kararlarına dayanarak uygulanma önyargı olduğu bir süredâvâ vardır. Sanırız ki Millî Emniyeti ve genellikle Emniyet Teşkilâtını, asıl görevini bilen ve Anayasının ruhuna uygun zihniyeti benimsenmiş bilgili, kültürli bir teşkilâti haline getirmek için, demirperde metodlarının Türk demokrasisini sık sık gülinç hale getirmesi önlenemeyecektir.

Diger tarafa da yasaklama, fütür-mastığı o derece ileriye götürmektedirler ki, İnönü Hükümetinin «yasaklı lizum yok» demesine rağmen direnmektedeler ve yeni hükümete yasak kararını aldırmaktadır.

Ecevit ve arkadaşları, bu açık demirperdeyi ortadan kaldırılmak umuyor, yurtçi yaymlar gibi partili yaymların da hâkim kârına yasaklanmasılığını öngören bir kanun teklifi hazırlamışlardır. Teklifi gerekçesinde söyle denilemektedir:

«Bu gibi basılmış eserlerin, Bakanlar Kurulundan acele karar alınmasa üzere, işçileri Bakanlığının kararından evvel dağıtılmalarının olunabileceği gibi, dağıtılmış eserler de toplatılabılır.»

Meselenin olmasına rağmen bâsihâne Türkiye'ye bilerek sak-

## BEYEFENDİNİN NİYETİ

Adnan Menderes'e Demokrat Partilliler, en ultiğinden en kodamanına kadar hep «Beyefendi» diye hitap ederlerdi. Koca koca adamların, yaşı başı bakanların, milletvekilleri dilden «beyefendi, beyefendiliğim» sözü düşmezdi. Sonra İhtilâl oldu, «Beyefendi» gitti. Adalet Partisi kurulduğunda Gümüşpâla Genel Başkan oldu. Ne de olsa, askerlikten gelme bir kişi olarak «beyefendiliğim» benimsedi. Zaten kimse de ona «beyefendiliğim» dedemi. Günün modasma uyup bir «Paşam» edebiyatıdır başladı: «Paşam söyle, Paşam söyle...»

Gümüşpâla rahmeti rahmana kavustuktan sonra bir süre AP'nin Genel Başkan Vekiliçindé yapan Saadettin Biliç de bir türlü «Beyefendilik» sıfatına kavuşmadı. Ona arkadaşları ve partisindeki ya «Saadettin» diyorlardı, ya da daha resmi Iseler. «Saadettin Bey». Vakti ki AP'nin son Büyük Kongresi yapıldı ve Süleyman Demirel Genel Başkan seçildi, ondan sonra da AP bir «Beyefendi» ye kavustu. Yalnız bu beyefendinin beyefendilik sıfatının eskisine töre bir harf fazlası vardı. Demokratlar Menderes'e kısaca «Beyefendi» derler aradaki «» harfini kibrî ya da yaknâk duygusu ile yutarlardı. Süleyman Demirel buna müsaade etmedi. İmlâ kurallarının bütün gereklerini yerine getirin kendisine dört başı mamur bir şekilde «Bevefendi» dedirmeye başladı. Simdi AP Genel Merkezinde de, AP parlament grublarında da, AP kulisi'nde de bir «Bevefendi» lätfidir gidiyor. Bevefendi dendi mi belli, AP'nin tek beyefendisi Süleyman Demirel'dir. Evde eş de kendisine söyle hitan edermiş. Bir röportajı verdiği cevapta söyle söylüyor.

İste AP'nin bu beyefendiliğen haftanın sonunda hem davası hem kavşedeleri olan Mesut Sener'in cenaze töreninde hazır bulunmak üzere gittili Isoartıan İslâm Külliyesinde vantihi bir konuşmada, işverenlerin olansız açıklığıyla ortaya döküldü. Genel Başkan olduğu günden bu yana az konuşan, dalma kaçak gürseren ve filen hâkim başkanlığı yaptı halde. İkinci plânda görünen ve köprüden geçinceye kadar hâl bir şekilde açık vermeme için gayret gösteren Demirel, anlaşılan hemşehrileri karşısındı daha fazla susmaya kendisine yordurmuş, beyefendiliğine yakışır ve eski bevefendiliyi aratmadı ve şekilde niyetlerini ortaya koymustur. Bir iktidar gazetesinden, hem de imzalı bir haberden harfiyene buraya aktaracağımız şu sözlere dikkat etmek nerektir:

«Bunlar kanunları boşluklardan değil, kanunların tatbik edilmemesinden istifade ediyorlar. Maalesef kanunun tatbikatçısı olanlar da sol baskılardan tesiri altındadır. Ama bu böyle devam edemez. Komünizmle mücadele için özel ihlâl做完miştir. Ancak kendisinden önceki iktidara ise hukümetin başkanlığıyla yordur. İkinci plânda görünen ve köprüden geçinceye kadar hâl bir şekilde açık vermeme için gayret gösteren Demirel, anlaşılan hemşehrileri karşısındı daha fazla susmaya kendisine yordurmuş, beyefendiliğine yakışır ve eski bevefendiliyi aratmadı ve şekilde niyetlerini ortaya koymustur. Bir iktidar gazetesinden, hem de imzalı bir haberden harfiyene buraya aktaracağımız şu sözlere dikkat etmek nerektir:

Beyefendi bu sözleri, sol yaymalar ve özellikle Nâzım Hikmet'in kitabı halinde yayınlanan Kurtuluş Savaşı Destanı konusunda sorulan bir soru fizerine söylemiştir. Bevefendiliğe göre Nâzım Hikmet'in bu kitabı yazmak komünizm propagandasıdır. Kendisinin mason olduğu halde mason değilim dediği yetkili kişilerin imzaladığı bir belge yetkililerden alınmış bir belge gibi milletin huzuruna çakıldırmış, Amerikalı Morrison firmasının Türkiye temsilcisi olduğunu yazmak komünizm propagandasıdır. İşin bu taraflı fistında fazla durmuyoruz. Ama, Başbakan

Yardımcı sıfatıyla hükümet de idare etmektedir. AP Genel Başkanının yukarıda aktardığı sözlerinde, çok daha vahim ve millîyetçi gelecekteki hayatı tehdit eden düşünceler vardır. Bunların üstünde durmacta ve beyefendinin gerçek niyetlerini gün yüzine çikarmakta faydalıdır.

Beyefendinin tekzip de edilmedigine göre yüzde yüz söylenilmiş olduğu anlaşılır bu sözlerinden çıkan anlam sudur: Türkiye'de Süleyman Demirel'in bildiği açık ve kapalı komünist faaliyetleri vardır. Ustalık bu faaliyetler, öneyleki kanun ve ceza maddelerinin yokluğundan deâl yetkililerin, yanı hükümlerin ve savcılardan kanunları uygulamaktaki ihmâlinden leri gelmektedir. Adalet ise, «beyefendi» burada kasıtlı olarak moskof usâklığı ile sol düşüncen ve aksiyonu birbirine kastırıtmaktadır, sol baskılardan etkisi almışdadır. Anı bu böyle devam edemez. Demirel bunun devamı ancak seçimlerde AP'nin tek başına ve kayıtsız şartlı iktidara gelmeye kadar göz yumacak, sonra özel mahkemeler kurarak, herhalde Menderes'in Sancar Komisyonu gibi özel mahkemeler. Türkiye'de kirintili olan düşüncen özürlüğünün de canına okuyacaktır. Beyefendi teminat da veriyor: «AP iktidara geldiğinde bütün bunlar birer birer olacaktır.»

Beyefendinin hafızası gerçekten nisan ile malel benzemektedir. Ustalık bu sözleri söylemekten, içernin başına segimle gelmiş bir millî temsilci olmadığını, dokunulmazlığı butunmadığını da unutuyor ve açık suç işliyor. Kimdir Demirel? AP Genel Başkanı ve Başbakan Yardımcısı. Yanı? Hükümetin görünüşte ikinci, aslında 1 numaralı sorumlusu... Görevi nedir hâkimin başında bir adam olarak? Kanunları verdiği yetkilere içinde kanun hükümlerini uygulamak ve uygulamak. Bunu yapmazsa suç işler... Demirel, suç işlediğini itiraf ediyor. Hem de, kendinden öncekilerin ancak aslaçaklarına yakın yaptıkları, o zamana kadar iyi kötü sabrettikleri bir işi de yaparak, adaletle iltâzârarak ve adaletin bir takım etkiler altında kaldığını leri sürek. Demirel, Menderes'in Tahkikat Komisyonu gibi, Anayasayı açıkça çğnemek niyetinde olduğunu açıklamaktadır.

Dahası da var: Beyefendi Türkiye'de Moskof usâklığı komünistlerin varlıklarını ve faaliyetlerindede biliyor, anlaşılan elinde belgeler de var ama bunları bir araya getirmek istemiyor. Onlara en azından 1965 Ekiminde kadar rahat çalışma imkânı bahsediyor. Ancak kendisi tek başına kayıtsız şartlı iktidara geldiği zaman # ekli tedbirleri alacakmış. Peki şimdî de hükümetin başında, tedbirleri niye hemen alıyor? Yoksa öteki iktidâr ortaklarının da mi solcuların etkisi ve baskısı altında olduğunu inanıyor? Beyefendîye bir tek seyi ilice hatırlatmak ve öğretmek lazımdır: Türkiye'yi gerçekten tehdit eden ve kendisinin bildiği bir Moskof usâkları faaliyeti var da kendisi sorumlu olduğu halde bunların karşısına dikilmeliyorsa, bunun adına vatanseverlik demeler. Ustalık adamı bu duygularından da şüphe ederler.

## İlhami Soysal

port verilmiştir. Sadık Göksu, Millî Emniyet raporuyla felsefe # retmenliğinden uzaklaştırılmış ve «Suçum ne, söyleyen bileyim, diyeye ayırdır didimnesine rağmen bir cevap alamamıştır. Alamamıştır, zira demirperde metodlarıyla çalışmaya alışmış insanlar ve teşekkürler, tam bir futursuzlukla eski gibi demokratik hayatı zehiremekle beraberdirler. A'dan Z'ye kadar İslâh edilmektedir, iyi niyetli kazan teklifleri fazla bir anlam taşımıyoraktır.

Cerrîyethâzın bir toplantıda şu sözleri söylemekten sâmtır: «Bize solculuk işnâsında bulunu yorlar, buna şiddetle reddedelim. Sağçı-solcu bütün fikirler serbestçe söylemeyelebilirler. Solcular da, komünistler de bu memleketteki etkili olurlar.»

Tanıkların dinlenmesinden son

fir general Herrick konuştu. Tîrkiyedeki Amerikan hukukçuların başkanı General Robert Mauss ile Tîslog Başkanı adıba Reed konularla Amerikalı konuşmacılar hukukun gelişmesinden, Amerikan — Türk hukuk yakınlaşmasından, Amerikan personelinin Türk hukuk kurallarına uyumak güçlüğü çektiğinden, bârolar birliği kurmaktan söz ettiler. Aralarında seçkin ve anlaşılan Türk hukukçularını görmekte mutlu oldukları belirttiler. 1 Mayısın hukuk günü olarak kutlanmasının E'senhover'in önermesiyle 1958 den beri başlandı, ikinci Sosyal Enternasyonal'ın 1889 da Paris'te «İşçi Bayramı» diye bütün dünya içî kabul ettiği ve Şîkagolu 80.000 İşçînin grev'sine sebep olan Mc. Cormick adlı sermaye diktatörünün emek sümürücü cılığını ile bir ilgisi olmadığı anlaşılan toplantıda son söz Adalet Bakanı İrfan Baran'a verildi. Sayın Baran, Amerikalıların hukukun gelişmesi olarak anladıkları medeniyet'in sosyal adaletin gerçekleştirilmesi ve gelişirilmesi olarak anlaşılmış gerektiğini, barış için samimi davranışlarında bu bunu hukuk gününün önemini deşerlendirdiğini belirtti. Adalet Bakanının «tam yerine ve vücutuna oturmus adalete» temâli kısa konuşması ile yemekli hukuk günü kutlanması bitmiş oldu.

## Amerikan Subay Kulübündeki Hukuk günü

1 Mayıs günü Amerikan Subay Kulübündeki öğle yemeği için bir toplantı ABD, hukukçuları Türk hukukçuları kotalıcası. Ama toplantıda Yargıtay üyeleri ile hukuk hâkimleri ve askeri hâkimler yoktu. Yüksek Hâkimler Kurulu üyeleri, birçok savcı ve ceza hâkim ile Ceza İşleri Genel Müdürü ve Adalet Bakanının «tam yerine ve vücutuna oturmus adalete» temâli kısa konuşması ile yemekli hukuk günü kutlanması bitmiş oldu.

Gülsen Yaçın, SBF Talebe

# TÜRK MİLLİYETÇİLERİNE SESLENİŞ

## Durum

Bugün Türk milletinin karşısındaki en önemli sorun, Türkienin içine düşürüldüğü çıkmazdan kurtuluş yolunun tespiti sorundur.

Yurdumuz, en derin adaletsizliklerin sürüp gittiği geri kalmış bir tarım ülkesidir.

Türkiyenin bu geri durumu, zamanında demokratik devrimini yapmamış olan, yani emperyalizm çağından önce, burjuva demokratik devrimler çağında feudal düzeni yıkıp, kapitalist gelişime yolunu tutamamış olan; ve bu gün de, yani emperyalizm çağında, sosyalizme yönelmemiş, modern çökən geçmiş kapitalist çözüm yolları arayan toplumlar için kaçınılmaz bir durumdur.

Bugün Türk toplumunun ekonomik yapısı kapitalisttdır. Özel teşebbüsü iktidarların, yonetiliği özel teşebbüse destek bir devlet sektörünün bulunduğu, bugün ancak kapitalist iliskileri perçinlemeye yaramaktadır. Çağımızda bütün geri ülkelerde olduğu gibi, Türkiede kapitalizm içerisinde feudalizm kalıntıları ağırlık sistemi ile, dışarıda da emperyalizm ile millete karşı ittifak halineğdir. Bu üçlü ittifak içinde emperyalizm büyük güçle her zaman ağır basar. Türk kapitalisi sınıfı içinde ise en güçlü kol ithalat, ihracat sermayesidir. Bu zümrenin çatısı, Türkiede fabrika bacalarının tütmesini önlemektedir. Dış ticaret sermayesinin yanında, tüketim maddeleri yapımına yönelik olan endüstri sermayesi ile iç ticaret sermayesi güç bakımından ikinçi kurundadır. Komprador dış ticaret sermayesinden farklı olarak sanayicilerin bir kısmının, Türkienin ekonomik bağımsızlığına kavuşmasında çıkarları olduğundan bu zümrenin durumunu ayrı olarak ele almak gereklidir.

Türkiyede tarım üretiminde ilkel orta köylü ekonomisi hakim rol oynar. Ama bunun yanında büyük toprak sahipleri toplumuzda çok etken bir gücü temsil ederler. Kapitalist metoollarla üretim yapan büyük toprak sahipleriyle, derebeylik kalıntıları ağalar gibi iki zümre ayrılan bu sınıf, gerici çerçenin baş dayanağıdır. Ozellikle İkinci Dünya Savaşından bu yana güçlü artan bu

sınıf politik alanında da etken bir rol oynayabilmektedir.

Türkiyede kredi kurumları da, ülkenin ekonomik hayatına hukmeden bu sermayedardır ve ağa sınıfların kontrolü altında halka karşı soygun araçları durumuna sokulmuş tur.

İşte Türkienin ekonomik hayatına hukmeden sınıflar bunlardır. Bu hâkim sınıflar uzun yıllar, hele İkinci Dünya Savaşından bu yana Amerikan «yardım» ve «kredi» lerinin sağladığı elverişli ortanda güçlenerek Türkienin politik hayatına da geniş ölçüde hâkim oldular.

Yarattıkları Türkiye ortadadır. Bugün Türkiede okuma-yazma bilimlerinin sayısı, 1927 yılına nazaran artmıştır. Tacında çalışan nüfusun yüzde 95'inin ortalama aylık geliri 90 liradan ibarettir. Fakir köylülerin ortalama geliriyle, yüksek burjuvazının ortalama getiri arasında 120 kat gibi bir uçurum vardır. Tarımda toprak sıkıntısı, toprakların aşırı bölünmesine, büyük çapta bir gizli işsizlik ve artan sefalete yol açmaktadır. Sanayileşme yerinde saymaktadır. Yılda 5-600 milyon lira sermaye dışarı kaçırmaktadır. Vergi kaçaklığı 3 milyar lirayı bulmaktadır. Yılda yila artan borçlanmalar ile ancak ayakta durulabilmektedir. Memleketimiz yabancı şirketlerin uğrına bir askeri üs haline getirilmiş zenginliklerimiz yabancı tekellere peşkeş çekilmiştir. Ekonomi politikamız yabancılar kendi şirketlerine göre çizmektedirler. Yarı sömürgeler bir ekonominin bütün niteliklerini taşımaktayız.

İşte Türkiye böyle bir ülke durumuna düşürülmüştür. Milletlerin milli bağımsızlığı bayrağı elinde tutan dünün antiemperyalist devrimci Türkiesi ile bugünkü Türkie arasında uçurumlar var. Bir zamanlar Batının hângi bir sayıyla, Doğu ve Güney ülkelerinin de takdir ve umutla beklediği, başı dik itibarlı Kemalist Türkiesinin yerini, emperyalizmin «borçlanır ve hükümet» taktığının kurbanı, bir avuç parazit zengini her zamankinden daha zengin yoklu emekçi halkı da herzamankinden daha zengin, en derin adaletsizliklerin hükümlü sırduğu bugünün çıkmazındaki Türkiesi aldı.

**Cıkmazdan kurtuluş yolu**

Bu çıkmaza giriş yolu, kapitalist gelişme olmuştur. Çıkmazdan kurtuluş yolu, kapitalist yolu olamaz. Çağımızda dünyamız istisnatsız bütün geri kalmış ülkelerde olduğu gibi Türkiede de gerçek milli bağımsızlığı, gerçek ekonomik kalkınmaya götüren tek yol sosyalizm yoludur. Yirminci yüzyılda Türkie gibi gelişmemiş bir ülkede burjuvazi ekonomik kalkınma için aksa歧 bir görüş ileri sürme yeteneğinden yoksundur. Bu sınıf, barutunu tüketmiştir. Son oyunu olsa olsa ülkeyi bütünlükle yabancı emperyalistlere pesekecek olur ki bugün milli uyans haftede olan Türk milleti bu oyuna asla gelmeyecektir.

Şüphe yok ki, dünya tarihinde kapitalist sınıfın, burjuvazının ilerici, millî ve devrimci rol oynadığı anları da olmuştur. Örneğin kapitalist sosyal ilişkileri ilk kurabilen ülkelerden biri olan Ingiltere onsekizinci yüzyılda sanayi devrimini başarmış ve «Dünyanın tezgâhı» adını kazanarak kudretli bir imparatorluk kurabilmiştir. Gene onsekizinci yüzyılda büyük burjuva demokratik devrimini yapan Fransa uygur dünyasına «Nurlar Ülkesi» yesine ulaşmıştır. Bir zamanlar feudalisti yıkıp yerine kapitalist düzeni kurulan bir ülkenin içinde kalkınma ve gelişme yolları açıldı. Bunun son örnekleri ondokuzuncu yüzyılın ortalarında kapitalist gelişme yolunu tutmuş olan Almanya ile Japonyadır. Zamanında kapitalist gelişme yoluna girebilmis olan bu ülkelerde sermaye birikimi üzerinde emekçilerin, dışında da sömürge ve yarı sömürge halkın en zaimce sömürülmesiyle saflandığı bir gerçektir. Bununla birlikte, gene de kapitalizmin söz konusu ülkelere her alanda ilerleme getirdiğini de teslim etmek gereklidir.

Ama Ondokuzuncu yüzyıl sonlarında bütün dünyanın gelişmiş kapitalist ülkeler arasında nüfus alanlarına bölünmesinden sonra artık bu yol kapandı. Son örnek olan Japonyadan sonra geçen yüz yıl içinde (ki bu yüzyılın daha büyük kısmı «Hız Yüzyılı» diye anılan Yirminci Yüzyılda geçmiştir) kapitalist yola



dan kalkınarak çağdaş uygarlık seviyesine ulaşan tek bir ülke yoktur. Bugün artık ne fethedilecek sömürgeçiler kalımıstır ne de Ondokuzuncu yüzyıl metodlarıyla sömürülmeye teşvise bir işçi ve köylü sınıfı. Bugün antifeodal devrim yapmayı kalkışacak burjuvazının karşısına, her girdiği yerde bulduğu en geri toplum biçimlerine destek olan Emperyalist diktörlük. Bugün derebeyliği el kaldırın ardındaki emperyalizme de et kaldırmış olur. Kurtuluş Savaşımızda bağımsızlığı uğrına silaha sarılmış milletimize karşı Emperyalizmin Vahdetini desteklemesi olması bir rastlantı değildir. Bunlardan başka burjuvaziyi asıl ürkten sey, kendi ülkesinin biliçlilik ve sosyalizme yönelen emekçi yığınlarıdır. Böylece her yandan şartlı burjuvazı, artık güçlü bilincine varmış ve çkar yolu kendi ülkesindeki emekçi halkı karşı emperyalizme ve feodalizme birleşmekte bulmuştur.

Bu bakımdan bize Amerikayı, Almanya'yı örnek göstererek Türkienin çağdaş uygarlık seviyesine kapitalist yoldan ulaşabileceğini hâlâ savunanlar, ya çağımızın gerçeklerinden habersiz aldatılmış gafillerdir, ya da kenâr sınıf çıkarlarını millî amaçların üstünde tutan yaradıklardır.

## Milliyetçilik bayrağını sosyalistler taşır

Çağımızın en büyük gerçeği millet gerçeğidir. Millet kavramı dün olduğu gibi bugün de devrimcilerin ideolojik dayanağıdır. Bu günün devrimleri ya sosyalist nitelik taşır, ya da emperyalizme ve yerli feudal-kapitalist ittifakına karşı, millî bağımsızlık uğrına girişilen sosyalizme yönelik devrimlerdir. İşte bu yüzden çağımızda artık milliyetçilik bayrağı bugünün devrimcilerinin, yanı sosyalistlerin eline geçmiştir, ve her sosyalistin dileyen milliyetçilik bayrağını olanağla güclüleştirmekla görevlidir. Yuramızın yabancılar tarafından sömürülmesiyle kendi sınıf çıkarlarının bağırlaşmış ofan tutucu, statik devrelerin ağızında, vatan, millet sözleri sahte sözlerdir. Gerçek Türk milliyetçisi, Türkienin bugünkü geri, bağımlı durumuna isyan eden ve tek çözüm yolu olan sosyalizm yolunu tutma kavrış ve cesaretini gösterendir. Gerçek Türk milliyetçisi, Türk emekçi halkın, yanı bir avuç parazit dışındaki otuz milyonlu Türk milletinin uğratılmakta olduğu soyguna, en derin adaletsizliklere karşı quran ve milletimize başı dik, insanca bir hayat sağlaması yolunu bilim ışığında arayandır.

Gerçek Türk milliyetçiliği hümanist bir nitelik taşır, güne altında bütün dünya ulus





...nın hayat hakkı olduğunu, ayrı ayrı ülkelerin emekçi halkları arasında bir çıkar ilişkisi olmadığına inanır. Bu bakımdan gerçek milliyetçilik, çok kez emperyalizmin söylemine yağ suren, sapık, dar şovenizmle ola bağımsız. Büyük Fransız sosyalisti Jean Jaures'in şu sözleri bugün de her zamaninden çok gereği yansımaktadır:

«Yüzeye bir milliyetçilik seni enternasyonalizmde uzaklaştırır — Derin bir milliyetçilik seni enternasyonizme yaklaşır.»

«Yüzeye bir enternasyonalizm seni milliyetçilikten uzaklaştırır — Derin bir enternasyonalizm seni milliyetçiliğine götürür.»

Onun için Tevfik Fikret'in, zamanının gerilerinin şovenliği demagogik bir silah olarak kullanımlarına karşı duyduğu öfkeyi yansıtma «Yeryüzü vatanım, insanlık milletim» biz millet gericidenden geçmeyen yüzeye bir enternasyonalizmdir; biz bu söze sosyalizm işinde katılmayız. Bız «Vatanımız Türkiye! Milletimiz Türk Milleti!» diyoruz. Biz milletim için özgür bir Türkiyede başı dök, refah insanca bir hayat özliyoruz. Bu mutlu anınu elde etmek ne biçimde bürünürse burasın emperyalizmin yurdumuzdan el çekmesinin ve Türkiyede emekçilerden yana gerken demokratik bir düzenin kurulmasının net olduğunu inanıyoruz.

Emperyalizm bir dünya sistemidir. Ahartan kollar Avrupadan Avustralya'ya, Güney Kutbundan Kuzey kutbuna kadar ulaşır. ... yandan Doğunun ve Güneyin milletlerinin milli bağımsızlık uğrunda savaşları da bir bütün teşkil eder. Cezayırdan Peru'ya, İspanya'dan Viyet-Nam'a kadar dünyanın herhangi yerinde emperyalizmin her gerileyisi milletlerin ortaklaşa zaferidir. Biz Türk plâncuları, dünya tarihinde ilk defa olmak emperyalizmi bir millî kurtuluş savaşında ve Doğuyla Güney milletlerinin milli bağımsızlık bayrağını ilk olarak yükseltten Türk milletinin bir ferdi olmaktadır derin bir gurur ve kıvanç duyuyoruz.

Türkiyenin, millî bağımsızlıklarını uğrunda savaşan ülkelerin safında şereflî yerini almasının millî davamızın gereği sayıyoruz.

İçinde yaşadığımız emperyalizm çağında kapitalist toplum biçimini ile millî bağımsızlık kaldırılmışlığına göre, tam ekonomik ve politik bağımsızlığını kavuşan bir ülkenin, emperyalist sistemden kopup kendisine özgü emperyalizm yolunu tutmak zorunluluğunda

olduğuna, bağımsızlık savaşımızdan sonra Kemalî Türkîyenin kısa bir liberalizm denemesinden sonra halkçı ve devletçilik ilkesinde karar kılmasının rastlandı olmadığını inanıyoruz.

Türk milletinin millî kültürünü her alanda ve bütün derinliği ile en yüksek doruklara kadar yükseltmesi için gerekli ortam da sosyalizm sağlayacaktır. Milliyetçilik açısından sosyalizme yönelmenin bizim için taşıdığı anlam işte budur.

#### Sosyalizm

Toplum biçimini olarak biz sosyalizmi insanın insan tarafından sömürülmesine son veren üretim araçlarını toplumun ortaklaşa mülkiyetinde bulunduran sanayileşmiş toplum olarak anlıyoruz. Sosyalizm modern üretim tarzının sosyal niteliği ile üretim araçlarının özel mülkiyeti arasındaki çelismeyi ortadan kaldırarak üretim güçlerinin tam gelişmesini sağlayan ve şerkesten yeteneklerine göre — herkese üretimine göre şiarını

gerçekleştiren toplum biçimidir. Sosyalizmde gerek tarımda gerekse öteki ekonomik faaliyet alanlarında özel girişim car ölçüde, uzun ca bir süre için rol oynayacaktır. Bu bakımdan sosyalist ekonomi de ilk sahnesinde «karma ekonomi» niteliğini taşıyacaktır.

Nasıl ki öteki toplum biçimleri bir ülkeyden ötekine değişiklikler göstermişse, nasıl ki, örneğin Batı feudalizmi genel ilkeler dışında birbirinden farklısa, nasıl ki Ingiltere'de burjuva demokratik devrim örneğin Fransadakinden çok değişik bir yol izlemisse, sosyalizm de dünyayı «monoton bir gri renge boyamaz» ve her ülkenin kendine özgü bir sosyalizm yolunu vardır. Tarihin reçeteleme göre gelişmediği besbellidir.

Türk sosyalizmi, bilimsel toplumcululuğun işliğinde, ama her türlü doğmacılıktan, taklitçilikten, tekerlekçilikten kaçınarak, Gaiziler çağlarından ta İstiklal Savaşı'na kadar kendi millî tarihinde destek bulan, Türkîyenin, Dogunun ve Güneyin millî bağımsızlık savaşı içinde sosyalizme yönelik mille-

riyle kader birliği durumunda olduğunu kavramış bir sosyalizmdir.

#### Demokratik devrim

Ancak önemle belirtmek gereklidir ki, bugün Türk toplumunun hemen önünde duran görev sosyalizmi kurma görevi deildir. Yönümlü sosyalizm olmakla birlikte, Türk sosyalistleri için bugünün ödevi, Türkîyenin bütün ileri güçleriyle birlikte demokratik devrim bütîn derinliğiyle başarmaktır. Demokratik devrim, Türkîyenin ekonomik ve politik bağımsızlığını tam olarak gerçekleştirme demektir. Bu devrim emperyalizme ve emperyalizmle ortaklaşa olan yurt içindeki parazit çevrelerle karşıdır. Demokratik devrim ülkemizde feudalizmin bütün kalıntılarını yok etmek demektir. Bu devrim büyük toprak sahiplerine karşı bir devrimdir. Demokratik devrim, yurdun bütün güçlerini seferber ederek halktan yana, planlı bir ekonomik kalkınmayı gerçekleştirecek Türkîye de sosyalizmin kuruluşuna elverişli ortamı yaratmak demektir.

Demokratik Devrim, 19 Mayıs 1919'da Mustafa Kemalî Anadolu toprağına ayak basmasıyla başlayan Büyük Uyanışın, bugünün şartlarında devamından başka şey değildir. Demokratik Devrim şehir ve köy emekçilerinin zanaatkâr ve küçüllü esnafın ücretli ve maşhurların, asker, sivil bütün Atatürkçü zdînlârların ve özellikle yurtsever, ileri Türk gençliğinin devrimidir. Bu anti-emperyalist ve anti-feodal Devrim emperyalizmin desteklediği komprador-ağa ittifakına karşı bütün Türk milletinin çağımızdaki büyük ilerihamlesi temsil eder.

Demokratik devrim ülkemizin hukuki yapısında kökten değişiklikler gerektirmez. Yeter ki yürürlükte olan Anayasa, emekçi halkın açısından yorumlanarak uygulanınsın, yeter ki, bize Italyan fasizminden yadigar mahut 141inci ve 142inci maddeler gibi Anayasaya aykırı kanunlar kaldırılsın.

Anayasaya aykırı çeşitli davranışlar önlenen demokratik devrim, sınıf çıkarları bakımından bu devrime karşı olan küçük azınlık dışında, Türk toplumunun bütün soñulları, ileri ve millîyetçi çevrelerinin ortak eseri olacaktır.

Türk halkın gerçek temsil edecek olan demokratik devrim cephesinin ilk görevi, mümkün olan en kısa zamanda derin bir top rak reformunu gerçekleştirerek ülkemizde feudalizmin bütün izlerini silerek bütün Türkleri vatandaşlık payesine ulaştırmak, ağızlı ortadan kaldırıkmak; dış ticareti devletteştirerek, Türkîyenin ekonomik bağımsızlığına bas engeli teşkil eden kökü dışarda komprador zümresini, etkisiz kılarak, gerçek halkı bir devletçiliği ekonominin bütün bölgülerine uygulamak; Türkîyenin millî bağımsızlığı ile bağdaşmayan bütün uluslararası feshederek, bize dost eli uzatan bütün ülkelerle dostluklar kurarak, Atatürk'ün barışçı, vekârî dış politikasını yeniden kurmaktr.

Böylece gerçek politik ve ekonomik bağımsızlığına kavuşan yurdumuzda hâkim olacak sağlam ve ferah ortamda, Türk milleti halktan yana, planlı bir genel ekonomik ve kültürel kalkınmasını bilim işliğinde gerçekleştirmeyi yolu tutacak, yarının sosyalist Türkîyesinin temellerini atacaktır.



**DOMINIK**

*Yankee  
go home!*

Dominik Cumhuriyeti bir hafta-  
dir Amerika'nın ıggalı altında bu-  
lunuyor. Bu Amerikan deniz pi-  
yadelerinin Dominik'i ikinci ıggal  
leridir. Birinci ıggal, gene böyle  
bir karışıklık bahane ederek,  
1916 yılında yapılmış ve sekiz yıl  
sürmüştü. Bu sekiz yıl içinde A-  
merikan emperyalizmi Dominik'te,  
bir daha kendisinden kopamayacak  
bir oligarşının temellerini atmak  
fırsatını bulmuştu. Askerlerini çek-  
ip himayesini resmen kaldırıldıktan  
sonra, küçük ilkenin yönetimi bu  
oligarşının eline geçti. Ve bun-  
dan çok kısa bir zaman sonra da,  
Latin Amerika'nın en kanlı dikta-  
törül olarak bilinen, Leonidas Ra-  
fael Trujillo'nun eline... Trujillo'  
nun kanlı diktatörlüğü tam 31 yıl  
arasızsız sürdü. Trujillo'nun Domi-  
nik halkına yaptıkları, diktatörlü-  
ğü pek yadırgamayan Latin Ame-  
rika ülkelerinde bile, büyük bir  
nefret uyandırmıştı. Bu yüzden  
Dominik, Amerika Devletleri Tes-  
kilatı'ndan çıkarıldı. Fakat Amer-  
ika, bu kanlı diktatörü; öldürülüp  
görene kadar; siyasi iktisadi ve  
askeri alanlarda devamlı olarak  
destekledi.

Trujillo'nun öldürülmesinden sonra Amerika; bütün Latin Amerika ülkelerindeki gelişmeyi de göz önünde tutarak; Dominik'te seçimle iş başına gelecek bir yönetimde razı oldu. Hapishanelerde Jusu siyasi mahkum serbest bırakıldı; uzun yıllar sürgünde bulunan liderler Dominik'e döndü. Burada çeyrek yüzyıl Dominik dışında sürgün hayatı yaşamış olan «Dominik İttihâlci Partisi» lideri Juan Bosch da yurduna dönmüştü. 1963 yılı başında yapılması kararlaştırılan seçimlere üç parti katılmıştı: Dominik İttihâlci Partisi; Sosyalist Parti (komünist eğilimli) ve 14 Haziran Hareketi Partisi (Castro eğilimli). İktidara en yakın görünen «Dominik İttihâlci Partisi» lideri Juan Bosch, seçim kampanyasında görüşlerini söyleşiyordu: «Dominik Cumhuriyetinde Fidel Castro'nun misalını uygulamanın zorunlu olduğunu inanmıyorum. Bizim önlümümüzde, otuz yıllık bir diktatörlüğün yok ettiği hürriyetieri getirmek ve yerlestirmek; İktisadi ve sosyal kalkınmaya hız vermek gibi çok hayatı gö-

Juan Bosch'un devraldığı Dominkan tam bir sefalet ve iktisadi ekimiz içindeydi. Latin Amerika tiltkeleri arasında bile en fakir ülke olarak tanımiyordu. Gelirinin yüzde 65'i bir milyon ton civarında olan şekerden geliyordu. Bunun dışında Kakaço ve Kahve üretimi önemli bir yer tutuyordu. Toprak altı zenginliklerinden; demir, petrol ve manganez Amerikan şirketlerinin istedikleri ölçüde çıkarıyordu. Bosch, ülkesini kışkırtıcı bağışyan iktisadi ve askeri oligarşiyi kırmak için dokuz ay uğraştı. Fakat, bundan hiç memnun kalmayan Trujillo generalerlerin darbe teşebbüsünde engel olamadı. 31 yıl zulüm altında yaşamış olan Dominik halkı da henüz seçtiği adamı koruyacak kadar güçlenmemiştir. Ve Juan Bosch, komünist eğilimli olmakla suçlanarak, iktidardan uzaklaştırıldı. 25 yıl sürgün hayatı yaşıyan lider, dokuz av türen iktidardan sonra, eski hayatına döndü. Dominik'in

merkez Devletini teşkilat  
laşmasının 17 maddesini de  
savımsız Amerika'nın bu  
kati, teşkilat içində ona en başlı  
ülkeleri bile İsvan ettiirdi  
bir barakeyi tasvip etmek  
en zindan kendi basını; en ufak ba-  
hanelerle İslivecek İseal kimin  
altına uzatmak demekti Ve bu  
yol artık açılmış. Ve sertleşen  
Amerikan politikasının bu voldan  
her fırsatı vürlüme hizırlandı.  
Zira doların piyasası çokalyordu.

## LATİN AMERİKA İN VELERİNİN TOPLU KADERİ

**LATİN AMERİKA** İLKELERİNDEKİ OLUSU  
Latin Amerika İlkelerindeki oluşumları bir seferde değerlendirmek aneş: bütün kıtadaki olasılıkları tespit ederek sınıflandırmak ve tarihi gelişimlerini我看  
kendon izlemekle mümkün değildir. Kıtadaki olasılıkları değerlendirebilmek için de: Amerikan emperyalizminin bu kıta ile olan ilişkilerini himmete şarpmaktedir. Bu ilişkileri bilmeden ve da sır mardan gelerek Dominik'te meydan gelen son olasılıkları ve Amerika'nın bu olasılıkları konusundaki tutumunu açıklamak imkânsızdır.



Dominik'in başkenti San Domingo'da sokak çatışmaları  
«Amerikan parmağı!..»

şanmış ve yaşanmakta olan  
kaderi vardır. Beş astra yaklaşan  
bu toplu kaderin özü: Keşif, istik-  
lal, sömürgeleşmek; İspanya ve  
Portekiz sömürgesi olmaktan kurtulma  
savaşları ve ku tulus; tekrar yan- sömürge olmak ve ya-  
rı - sömürge olmaktan kurtulma  
savaşıdır. Latin Amerika halkı  
simdi bu son devreyi yaşamaktadır.  
Yani Amerikan emperyalizminin  
yarı - sömürgesi olmaktan kurtulma  
savaşları...

KURTULUŞ SAVAŞLARI  
DEVREİ ERI

**DEVERLERİ**  
Üç asır süren İspanya ve Portekiz sömürge idaresi; bu kitada Amerikan emperyalizmine çok müsait bir toplam yapısı hazırlamıştır. Gerçekten Güney Amerika ülkelерinin ortak karakteri, çok geniş toprakların sayılı kişilerein elinde bulunmasıdır. Ondan sonrakar yüzyılın başında zayıflayan İspanya ve Portekiz sömürgeciligine karşı kazanan siyasi başınlıkta sonrakar Latin Amerika ülkelерinin yönetimi bu büyük toprak sahiplerinin eline geçmiştir. Latin Amerika ülkelерinin birer yari sömürgeleri olmasından güclenmiş Amerikan emperyalizmi ile İslaklılığı vsdan bu toprak sahiplerinin büyük rolu olmuştur. Güney Amerika halklarının varlığı sömürge olmaktan kurtulma sınaına baslangıç: 1910 Meksika İhüatıdır. Rütün kuta adına bilinen olsak baslatılan bu ihüatla ha-ekatinden bu yana mevduda gelen bütün syskınlanmaların maksadı tekniktir. Bu maksat, Amerikanın bir yari sömürgesi olmaktan kurtulmak istenir. Dominik'te meydana gelen ve Amerikan deniz piyadeyi ve parşöförleri tarafından kabaca mühale edilen son hareket de hundan başka bir maksat taşımadır.

makadır  
1910 yılında Meksika'da başıyan  
başkaldırma bütün Latin Amerika  
ülkelerine yayılmış fakat daima  
yabancı sermaye onları işbirliği  
yapan yerli sermaye, toprak ağa-  
lığı ve kumuların emrindeki askeri  
oligarsı tarafından bastırılmıştır.  
Sosyalist edebiyatta 'Tarihin is-  
tilzası, olarak anılan Küba İtilâ-  
line kadar; hiç bir Latin Amerika  
ülkesinin halkı bu oligarsılar ko-  
alisyonunun sultasından kurtula-  
mamıştır. Fakat gittikçe gücü-  
nen demokratik kuvvetler, defa-  
lارca bu oligarsılar koalisyonun  
başkaldırımlarıdır. Bu koalisyon  
en ihtiâmî demokrasi denemesine  
bile uzun süre taahhümî edeme-  
mistir. Bu kitâda ardi arkası ke-  
silmeyen İtilâller; darbelet ve  
yeniden İtilâller; emperyalistler  
kurtulmak istiyenlerle, onları ka-  
si duranların çatışması sonucu-  
dur.

Bu çatışmalarda Amerika, 1922 yılında Guatemala'ya kaçıp yürüttüğü doğrudan doğrular müdaхale hâriç, perde arkasında kalmaya dik kat etmiştir. Bu konuda son başsağısı, Türkiye'de bile bazı çevrelerini iştiraklendiren: «Brezilya darbesi»dir. Sorulması gereken soru: «Bugün de kapıda doğrudan doğrular müdaхale etmeksiçin işlerini yürütebilirler mi?»

Amerika'nın küçük Dominik'ı  
karşı açıktan aşağı saldırınca  
rumuna geçme sebebi nedir?

Bu sorunun cevabı sudur: 1911 yılında Meksika İthili ile açılan devre karşı düzenlenen Amerikanın tutumu 1959 Kuba İthili ile son bulmuştur. Kennedy'nin kapitalizmin uzun vadeli çıkarlarını gözünden tutan davranışları ilk bir süre sürgünçmede bırakılarak bu sert politika, artık yürürlüğe konmuş bulunmaktadır. Amerikan emperyalizminin "Tarihindeki bir istihzaşına" tahammül yoktur. Ve bu sert, müdaheleci politikanın ilk kuhanı Dominik Cumhuriyeti olmuştur. Dominik uygulanan bu politika, gerçekte son aylar içinde ciddi kaynaşmalar sahne olan ve sayıları bîhayî kabaran Latin Amerikan ülkelere karşı açık bir ikazdır.

Bu, Johnson'un —Dominik İsgiliinden sonra— ortaya attığı; *İtilâllerin tarifleri*nde açıkça görülmektedir. Johnson'un tarifi sun. Bir ükede çıkacak bir ihtilâl

tamamıyla o ülkenin bir iç meselesiştir. Ancak İhtilâlin amacı komünist bir idarenin kurulması ise durum o vakit değişmekteydi. Tabii, İhtilâllerin amacına renk vermek de Başkan Johnson v тутую та връзки със съдълън бир го рече олуи. Доминикът Анияса хакърн със съдълън възможност да се избира за глава на юнкън баша гечимек гибън тумхъ истекле-е харекате гече. Ихтилалчилър; комюнист оларак съгълаван Johnson; İhtilâlin rendini та yinde dieleñün nasıl kullanılabilezini da göstermiş oluyor. Ölümlü Amerikan tekellerine karşı olmaktadır. Amerikan tekellerinin cikaralarına dokunan her milliyetçi hareket Washington'ın komünistisidir. Bu sebeple Kennedy'nin adamı Bosch'un fasist generaller tarafından devrilmesine seyir etmek Washington'ı onu geri getirmeye isteyen bir hareketi katala bastırılmıştır. Fasist generallerin yıkılmasının halk kitleleri ve sol teşkilatları tarafından desteklenmemi. Washington'ı korkutmuştur. Birbirin silahlı sivilin sokakları döktüğündü ve 14 Haziran Hareketinin halkın silahlandırmalarını istedilerini tören Washington'da devrildelerini ve paraşütçülerini adaya vurmuştur. Washington'ın çok iyi bilmiyor ki, Güney Amerika halkları kendilerini kendileri secmeye bırakırlar. Milliyetçi ve davriyeli idarecilerin başına gelecektir. Bu idarecilerin ilk yasaacıları da Amerikan tekellerini kovmak ve daha bağımsız bir dış politika izlemek olacaktır. Ve haret bir başıarsa, bütün Güney Amerika'ya, oradan Afrika'ya ve Asya'ya sırvet edecektir. Bu sahnenin Washington, halk hareketlerinden ve demokratik idarelerden çok meydana gelmektedir. Bosch gibi Amerikanın vaga tımh reformcuları hile rızkınu savunmakta ve en assasihle cinayet faciatı rol almaktadır. Johnson'ın siki sikiya sarılmaktadır. Johnson'ın devrinde seferber uygulanmaya başlayan bu politikaya, Başkanın Güney Amerika iderlerin beklemekle

görevli adamanın ismiyle . Manz Doktrini, denilmektedir. Manz doktrinine göre, Amerikan tekellerine karşı çıkan her demokratik milliyetçi hareket, yerli fasist uşakların gücü yemediği takdirde, Amerikan deniz piyadeleri ve paşaşütçülerin tarafından ezzilir. Emperyalizmin bu tutumu, Güney Amerika'daki milli kurtuluş hareketlerinin sert ve kanlı olacağını göstermektedir. Ama bu tutum, aynı zamanda emperyalizmin gelişmelerini keskinleştirmekte, Güney Amerika halklarının emperyalizmle savaş azzını ve gücünü artırmaktadır.

Sovyetler Birliği, Dominik'teki Amerikan saldırısını Güvenlik Konseyine götürmüştür. Washington ise, Dominik işgalini bir kulla tesekkül olan Amerika Devletleri Teskilatıyla maskelemek niyetindedir. Sam Amca, minareye her halde bir kılıf giydirmenin yolunu bulacaktır. Fakat ne yaparsa yapsun, Vietnam ve Kongo'dan sonra Dominik, dünya maymunu oyuna, emperyalizmin gerçek yüzünü bütün cirkinliği ile göstermiştir.

**FRANS**

*De Gaulle'den  
örnek olalım!*

Washington'un Mao'dan sonra barış için ikinci tehlke söyledi. General De Gaulle, geçen hafta yaptığı bir basın toplantısında, bağımsızlık mescdesini ele aldı. General, Atatürk'ün çocukların ibretle okuması gereken sözler söyledi: «Ekonomik, bilimsel ve teknik alanlarda, bazı ülkelerin bilyük zenginliği karşısında bağımsızlığımızı koruyamamak için, her türlü mübadeleyi reddetmemekle beraber, belli başlı faaliyetlerimizi Fransız yönetiminde tutmak zorundayız. Bize dışardan uzatılan bardak ne kadar bilyük olursa olsun, biz kendi bardağımızdan içmeye işçelik ederiz.

Yeniden her alanda uygulamaya başladığımız bağımsızlık, Fransanın bağımlılığının değişmez kuralı sayan çeşitli çevreleri şaşırılmış, hatta skandalize etmiştir. Bunlar, sanki en aydınlat tutum, kendi yolomuzda gitmek değilmiş gibi Makyavellikten söz etmektedirler. Yalnız kaldığımız ileri sürmektedirler. Halbuki etrafımızda en büyük ilgili simdi görmek teyiz. Diğer taraftan bütün meselelerde kendi karar ve aksiyonunuza dayanmamız, kudretli dola'yısı ile, yüksek ve evrensel sorumluluklar taşıdığını vahmeden bir devletin bazen hoşuna gitmez olsun diyor...

Bizim gibi elleri serbest milletlerin yeniden ortaya çıkışının, Yaltaanın beri, iki devletin elinde görülen dünya oyununun kurallarını elbette değiştirmektedir. Dün-yanın iki hegemonya, dolayısı ile iki kamp arasında paylaşılması, halkın özgürlük, eşitlik ve kardeşliğine yer bırakmamaktadır. Barış için yeni bir nizam, yeni bir deneme zorunludur.



**General de Gaulle**  
Gemilsni kurtaran kaptanı

## Deri işçileri ne halde?

Etrafa saçıtı dayanılmaz koku- lar yüzünden kimse geçmeye arzulamadığı Kazlıçeşmedeki deri imalathanelerinde çalışan binde fazla işçi, bir süreden beri işverenler tarafından kapı dışarı edülmüşlerdir. Şimdi bu işçiler işverenlerin dolaylarında işlerine yeniden fakat müzafer olarak dönenekleri günü beklemektedirler. Deri-İş Sendikası tarafından bu yıl toplu iş sözleşmesini yenilemesi amacıyla yapılan çağrı üzerine bütün işyerleri adına işverenler sendikası ile toplu sözleşme görüşmelerine başlamış, tarafalar ücretlerde anlaşamadıklarından uyuşmazlık kanun gereğince uzlaştırmaya gümüş ve uzlaştırmaya kuruluşun tavyillerine de tarafalar uymadıkla rıdan işçi sendikası 5 işyerinde greve gitmiştir.

İşçi Sendikası bütün işverenler aynı zamanda grev tarihinde altında tutmak amacıyla hizmet etmiş de, netçede bu hakkı kötüye kullanıldığı intibâmi uyandırmamak için sadece beş işyerinde grevi uygulamaya başlamıştır. Fakat işverenler, işçi sendikasının bu hareketin karşısında, sendikayı yipratmak, işçilerle sendikanın arasını açmak ve işçileri eskisi gibi kötü sağık şartları ve düşük ücretlerle içinde 8 saatin üstünde çalışırmaya devam edebilmek için 49 işyerinde lokavt uygulamışlar ve binden fazla işçi kapı dışarı atılmışlardır.

İşverenin bu hareketinin açık sebebi sadece beş işyerinde grevi uygulayan sendikayı 49 işyerinin kapanması ile açıktır. Kalacak işçileri de desteklemek zorunda bırakmak, böylece grev sonunu eriterek onu zayıf bir hale sokmaktadır.

Cünku aslında bu işyerleri grev tehdidi altında bulunmakla beraber buralarda grevin uygulanmasına geçilmemiş için eski şartlarla işçilerini rahatça çalışırmaktan devam edebiliyorlardı. Böylece grev uygulanmaya kadar düşük ücretlerle işçi çalışırmaktan faydalananlar ve üstelik lokavt yapmanın sorumluluğundan kurtulmuş olurlardı.

Burada bütün işyerlerinde grev kararını uygulamayı göze alamayan işçi sendikasının bütün işyerleri için aynı zamanda toplu sözleşme görüşmelerine girişmesinin bir «taktik» hata olduğunu kabul etmek gerekmektedir. Gerçekteki bütün işyerleri için grev kararı alınıp da sadece 5 işyerinde uygulanması, işçi sendikasının mali güçlük hakkında işverenlere ümid vermiş ve işverenler «gizlilik» son derece dikkat etmesi gereken bankalardan da maalesef, sendikanın «mevduat» miktarını öğrenmemiştir. Bununla beraber, işverenlerin Deri-İş Sendikasına diğer kardeş sendikaların ve Türk-İş ile uluslararası İşçi teşekküklerinde yapılabilecek yardımını ne derece hesaba katıklarını kestirmek şimdiden mümkün değildir. Gerçekteki işverenlerin 49 işyerinde birden lokavt uygulamaları üzerine bütün sendikalar ve Türk-İş, Deri-İş'e yardıma hazır olduklarını bildirdikleri gibi ICFTU (Hür Dünya İşçi Sendikaları Konfederasyonu) da yardımında bulunmuştur.

Ne var ki, Hür Dünya İşçi Sendikaları Konfederasyonu maalesef bugüne kadar kendisinden umulmamış ve Türk işçi hizmetine daima çekimsiz davranışmıştır. Dünyanın başka bölgelerinde, Asyada, Afrikada ve Latin Amerikalı kendisine üye olan işçilerin İşçi teşekküklerine bile «icabunda» yardımında bulunman bu uluslararası işçi teşekkükleri, kendisinin yillardanberi üyesi olan Türk-İş'in desteklemek konusunda o derece istekli görünmemektedir. Bu yalnız ICFTU'nun değil, fakat Amerikalıların hâkim oldukları bütün uluslararası işçi teşekkükleri için ileri sürülebilecek bir gürültüdür. Nitekim bir süre önce Petrol-İş sendikası tarafından uygulanan BEREC grevine bu sendikanın üyesi bulunduğu ve merkezi Amerikalı olan Dünya Petrol ve Kimya İşçileri Federasyonu Petrol-İş'e 500 dolar gibi küçük bir yardımında bulunmuş, Petrol-İş sendikası ise kendi imkanları ile bu grev için 300.000 TL-



ranı üstünde bir para harcamıştır

Bu sebeple sendikalarımızın şimdilik uluslararası dayanışmadan çok ulusal dayanışmaya güvenmeleri daha yerinde bir haret olacaktır. Bu noktada da asıl öde Türk-İş'e düşmektedir. Bilindiği gibi Türk-İş üyesi sendikaların grev kararı alıp uygulamaya geçmeden önce onları sorumluluklarını düşünerek hizmete zorlamak için bazı komiteler kurmuş ve kararlarını ilgili sendikanın değil de bu komitelerin vermesini istemiş, ancak bu yoldan gidilecek, grevleri destekleyeceğini bildirmiştir. Deri-İş sendikası Türk-İş'in bu prosedürüne tam olarak uymuş ve Türk-İş Birinci Bölge Temsilciliğinde kurulmuş olan grev koordinasyon komitesinin incelemesi ve kararname sonra deri işyerlerinde grevi uygulamıştır.

Deri işkolundaki grev sendikalar için yeni yeni dersler getirmiştir. Gerçekteki işverenler son olarak yayıldıkları bir bildiride deri sanayindeki krizden sözetsizler ve bu krizin işçi sendikası tarafından da bir süre önce kabul edilerek yetkililer makamlara başvurulduğunu bildirmiştir. Bu, işverenlerin kurnazca tutumlarından ileri bir durumdur. Bakınız tekstil alanında bir «stop» buhranı yaratır ve teknik sendikaları tezgâhlara topsa sağlanmadığı takdirde işçilerinin kapanacağı, işçilerin işsiz kalacağı, ileri sürekli hükümlü tedbir alınması isterler. Halbuki işverenler aynı konuda seslerini bile çıkarmazlar, söylece sendikaları kendi menfaatlerine dâvet ederler.

Anlaşılan aynı kurnazlık deri sanayide de kullanılmış ve Deri-İş Sendikası da bir süre önce deri sanayindeki krizden sözetsizdir. Simdi işverenler kriz için de bulunduğu sendikacılık eylemleri ve bu krizin işçi sendikası tarafından da bir süre önce kabul edilerek yetkililer makamlara başvurulduğunu bildirmiştir. Bu, işverenlerin kurnazca tutumlarından ileri bir durumdur. Bakınız tekstil alanında bir «stop» buhranı yaratır ve teknik sendikaları tezgâhlara topsa sağlanmadığı takdirde işçilerinin kapanacağı, işçilerin işsiz kalacağı, ileri sürekli hükümlü tedbir alınması isterler. Halbuki işverenler aynı konuda seslerini bile çıkarmazlar, söylece sendikaları kendi menfaatlerine dâvet ederler.

Deri fabrika ve imalathanelerinde çalışan işçiler yalnız dayanılamaz koşullar içinde değil, fakat rutubetli ve sağık şartlarından tamamen uzak şartlar altında çalışmaktadır. Bu işyerleri kânumun aradığı her türlü sağık şartlarından uzaktır. Bu sebeple de çalışma şartlarına izin verilmesi ve çalışma şartının sürdürülmemesi kanuna aykırıdır. Ancak işverenler haklı olarak sormaktadırlar: İşçi sendikası neden simdiye kadar bu konuda şikayetini bildirmemiştir de, toplu sözleşme görüşmeleri aksayınca işyerlerinin sağık şartlarından uzak olduğunu iddia ediyor?

Aynı durum Zonguldak olaylarında da ortaya çıktı ve sonra yılın unutuldu. Zonguldak'ta iki işçiinin ölümü ile sonuçlanan grevler olmasa da maden işçilerinin hângi kötü şartlar altında çalışıklarını birçok kişi öğrenemeyecekti. İlgi sendika ve genel olarak Türk-İş işçilerinin sağık şartlarına uygun olmadığını çok daha önce biliyorlardı. Neden o halde harekete geçmediler? Bu noktalar maalesef işçi teşekküklerinin noksalarıdır: Olaylar gelip çatmadan meselelerini önceden incelemek ve tedbirlerini almamak. Bırakın işçilerinin sağık şartlarına uyup uymadıklarını birçok işyerlerinin İş Kanunu kapsamına alımları, birçok işçiının sigortalara bağlanması ko-

## LOKAVT

Kazlıçeşmede kurulu deri fabrika ve imalathanelerinden 49'unun çalıştırıldığı işçiler toplu kapı dışarı etmeleri 275 sayılı kanunun işçi haklarını sandığı kadar güvenlik altına almamadığını açıkça gösterdi.

Gerçekteki çoğu sendika liderleri 275 sayılı kanunu sendikalara tanınan haklara bakarak bu kanunu işçiler yönünden neler getirdiğini gözden uzak tuttular. Yerli ve yabancı eğitim uzmanları işçiler kapı dışarı atmamın grevin karşısında işverenlerin tabii bir hakkı olduğunu yâlaca Türk sendikacılara öğretip durdular. Fakat simdi 49 işyerinin işçilerini toptan kapı dışarı atması ile sendika liderleri lokavtın grevin karşısında eşitlik sağlayıp bâr hak olup olmadığı düşünmeye başladılar.

Böylece 275 sayılı kanunun asılında işçilerin büyük yedi haklar getirmesinden işverenlerin işçilerin kapı durumunu sağlamıştır.

Gerçekteki işverenlerin işçilerin diledikleri zaman kapı dışarı atmaları 275 sayılı kanundan önce de pekâlâ mümkünüdür. Bu ister tek tek, ister gruplar halinde olsun işçilerin tazminatı ya da tazminatı olarak işlerinden çıkarılmalar suretiyle yâlanyordu. İşyerindeki işçilerin hepsi çikarın işyerler de yok değildi. Bunlar çok defa işyerlerini kâr edemedikleri bahanesi ile kapatarak bir süre sonra ya bir ortaklı ya da başka bir firma şeklinde açıyorlardı ve yeni işçiler alarak işlerini yürüttüyordular. Bugün 275 sayılı kanunun yürürlüğe girmesi ile işverenler işçilerini toptan kapı dışarı atmak hakkını şimdî açıkça anlaşılmıştır.

İşçilerin grevi, onlar dinin olduğu gibi bugün de işverenlerin direğe getirecek şekilde grev yapmak hakkından yoksun bulunmamışlardır. Bir defa grev işçileri bakımından gerek bazı işçiler için yasaklanmış olduğu gibi, dayanışma ve sempati grevleri de yasaklanmış bulunmakadır. İşçilerin ve sendikaların malli güçleri, la bulmak için her işi yapma hazırlıksız yâlana olasıdır. İşçilerin toptan buraklanalar karşı idari baskilar ve daha birçok engeller işçilerin işverenlere kendileri için daha elverişli çalışma ve yaşama şartları kabul ettirebilimeleri için en büyük engellerdir.

Buna karşılık işverenlerin işçilerin tüm olsugu gibi bugün de toptan kapı dışarı atmaları ve onları çalışma hakkından yoksun bırakmaları pekâlâ mümkünüdür.

Bu durumu Anayasa ve sosyal adalet ilkeyle bağıstdırmakla elbetle imkân yoktur. Gerçekte 275 sayılı kanunda işverenlerin mevcut iş şartlarını korumaları ya da kendi yararlarına olarak işçilerde daha dilsizlilikler ve daha az elverişli çalışma şartları kabul ettirebilimeleri için onları çalışmaya hakkından yoksun bırakmaları. Anayasa ile kabul edilmiş olan sosyal adalet ilkelerine tamamen aykırıdır. Anayasada işçilerin kendilerine daha elverişli çalışma ve yaşama şartları sağlayamaları için işçilerin toptan burakmak hakkı tanınmış da, işverenler için işçilerin toptan kapı dışarı atma hakkı tanınmamıştır. Anayasa işçilerin grev hakkını tamamen işverenlerin haklarının kanunla düzenleneneceğini belirtmiş ve açıkça onların işçilerini aşığa mahkûm etmek haklarını tanımamıştır. Anayasanın bu şekilde hükümler getirmesinin sebebi onun hareket noktasında aramak gerektir. Milyonlarca işsiz bulunan ve çalışanlarına insan serfili ile orantılı bir yaşama seviyesi sağlayamamış olan bir memleket Anayasa, insanın insan tarafından sömürülmesini önlemek ve çalışma şartlarında bulundukları insanlık dışı şartlardan kurtulmalarına imkân vermek için işçilerin direğe haklarını kullanmalarını zorunlu bulmuştur. Böylece Anayasa yüzüyle beri çalıştırılanlarla çalışanlar arasındaki eşitsizliği hareket noktasında olarak kabul etmiş ve sosyal adaleti de bu eşitsizliğin işçiler yararına olarak düzeltilebilmesi anlamında kabul ettiğini belirtmiştir.

Devletin çalışanlarına insan haysiyeti ile oranlı bir hayat sürdürmelerini mümkün kıracak bir çalışma imkânı sağlanması şart koşan Anayasa çalışma şartını bir hâk deyil aynı zamanda bir ödej oylar kabul etmiştir. Hal böylelikle 275 sayılı kanunun da işverenlerin hakları düzenlenirken Anayasa aykırı olarak onların çalıştırıldıkları işçilerin kapı dışarı atılabilecek bir hâk olarak yer almıştır. O tarihte grev hakkını kamularla kabul ettirmek endi-

nusunda işçileri görevli davranmaktadır. Çalışma Bakanlığı teşkilatı ile İşçi Sigortaları Kurumu yetersizdir, müdürlükleri ve personeli azdır. Bu yüzden de birçok işyeri İş Kanunu'ndan ve İşçi Sigortalarının kütteinden kabul edilebilirler. Ama işçi sendikaları bu gibi işyerlerini tarayıp durumu ilgili merciye bildirebilirler. Bu yolda açılacak bir kampanya onbinlerce işçinin İş Kanunu ile Sosyal Sigortalar kapsamına alınmasını sağlayacaktır.

Türk-İş Türkiye içinde açağı, bir kampanya ile maden ocaklarından tekstil işyerlerine ka-

şesinde olan sendika yöneticileri bu hakkı alabilmek için lokavt'a karşı direneceğimizdir.

Bugün ise durumun işçiler için hiç de parlak olmadığı anlaşılmış sendikacılar lokavt'a karşı cephe almak zorunda kalmışlardır. Ancak sendikacıların lokavt karşısındaki tutumları olumlu olmaktan uzaktır. Gerçekten diğer birçok konularda olduğu gibi bu konuda da sendika yöneticileri eskiden olduğu gibi sadece pasif bir direneceğini göstermektedirler. Sendika yöneticileri lokavtın haksızlığı ve kanunsuzluğu karşısındaki tutumları, yine ricâlardan, açık ve sefat etebiyatı yapmaktan ileri gitmemektedir.

Günümüzde yapılacak mücadele ise, Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy'un da bir ara helâktı gibi yanıp yakılmak, açır ve sefî olduları, milyonlarca insanın işsiz olduğu artık bilinen bir gerçekdir. Sendikacılar dâşen ödev bu duruma bir son vermek için gerekli çareleri ve tedbirleri bulup uygulamaktır. Halbuki Kazlıçeşmedeki deri işverenlerin lokavtını protesto için yapılan yürüyüş ve mitingten de anlaşılacagı üzere sendika yöneticileri bu açık ve sefatin asıl sebeplerine inmemek sadece «aklı durumları ortaya koymak yetimketedirler. İşverenlerin istedigi de işinden atılan işçilerin aç ve sefî olduklarını diğer çalışanlara ispat etmek suretiyle onları diledikleri gibi sönürebilimektir.

Binlerce işçiin kapı dışarı atılması karşısında sendika yöneticilerinin çogu sermaye karşısındaki olmadıklarını, işverenlerin kazancında gözlerini olmadığı, işverenlerin tutumunun sermaye düşmanlığı yaratacağı gibi olumsuz sözlere sarfetmekten ileri gitmemiştir. Bunun sebebi sendika yöneticilerinin lokavtın arkasında gerçek sebepleri görememeleridir. Sendika yöneticileri işverenlerin yanı sermayenin emege karşı açtığı savaşın ve sömürmenin bazı işverenlerin bireysel kötü niyeti ile izah etmekte, bugun işçilerin içinde bulunduğu şartların kapitalist üretim düzeninin tabii bir sonucu olduğunu anlayamamaktadır. Bu yâldan sermayeye ve onun hâkim olduğu düzene karşı yüeltecekleri yerde «kötü niyetli» olarak tammladıkları bazı işverenlere çevirmektedirler. Sanki bu işverenler iyi niyetli olsalar bugun işçilerin içinde bulundukları kötü çalışma ve yaşama şartları bir anlivereceğini gibi, sendikaları bilimsel olmaktan uzak duygusal faktörlerle bugünkü sosyal düzeni «sözde protesto» etmektedirler.

En iyi kalpli işverenler bile kapitalist üretim düzene içinde «gaddar»ca davranışın zorundadır. Bu onları elinde olan bir keyfiyet değildir. Türkiede yâlanyâlukte olan üretim düzennin gerçek niteliğini anlamak ve ona göre tedbirler almak ve mücadele etmek zamanı gelmiştir. İstihdam politikasından gellir politikasına, üretimden tüketime kadar sadece işverenlerin söz sahibi oldukları bir düzende, hele bu düzende Türkiye gibi ekonomik bakımından geri kalmış, nüfusunun büyük bir kısmını besleyemeyen bir ülkede uygulayorsa, işçilerin açlık ve sefat feryatları bu düzenden değiştirmeye elbette yetmeyecektir.

Sermayenin listinlüglü devam ettiği müddetçe işçilerle iş bulamayacak, çalışanlar da sefat şartlarını biraz üstünde bir yaşama seviyesini aşamayacaklar, sermaye sahipleri işçilerin sayısını coğaltıp ücretleri düşürmek ve sömürme politikalarına şâşmadan devam ederek servetlerini artırmak yolundan ayrılmayacaklar.

Bu şartlar altında sendikacılar ekonomik ve sosyal problemleri kendi sendikaları ve kendi işçileri açısından daha geniş bir açıdan görme, şâkayetçi bulundukları şartları bir sosyal düzenin tabii bir sonucu olduğunu anlamaya ve bu şartlardan kurtulmanın bu sosyal düzennin Anayasanın taşanamış uygulanması suretiyle değişmesi ile mümkün olduğunu ve üretim araçlarının mülkiyeti az sayıda bazı özel işçilerin elinde kaldıkça, bütün tedbirlerin geçici ve aidâti olup olmadığı düşünüme alısmâldır. Akâl halde, ihtiylâfları hergün biraz daha kendini duyurmakla başlayan geniş işçi kitlelerinin artan baskuları karşısında sendika yöneticileri bugün temsil ettilerini işçi kitlelerinden uzaklaşmış oldukları görecelerdir.

## Adil Aşçioğlu

Bunlara karşı tedbirlerin şâşmadan düşünülmemesi ve alınma şârtı.

Milyonlarca insan iş beklerken, grevliye rağmen işçi ücretlerini artırmak imkânı ya da çok zor dur. Ulusal ekonomi ilerlemektedir, endüstriyel olmadıkça, çiftçi topraksız kaldıkça, çalışanlar kendi kaderleri hakkında karar verebilecek ve söz sahibi olabilecek hale gelmediğe emin değilini bulmasına imkân yoktur. İşçi teşekkükleri bu meseleler üzerinde eğilmek zorundadırlar. Akâl halde, sendika yöneticilerinin temsil ettilerini işçi kitlelerinden uzaklaşmış oluklarını görecelerdir.



Türk İşçisi hakkında hükmün ve reçek olan Amerikan çoğunluklu hedef

## Türkiye'de Türk işçilerini Amerikalılar yargılıyor!..

ABD Silahlı Kuvvetlerinin Türkiye'de istihdam ettiği işçiler, 6734 sayılı kanunla değiştirilen 5837 sayılı kanun hükümleri gereğince hafta tatil ücreti, 1960 yılına kadar keza aynı kanun gereğince verilmesi lazımlı gelen bayram tatili ücretleri, belediye hizmetleri dışında çalışan işçilerin iş yerine gidip gelmeleri sırasında iş kanununun 40. maddesi gereğince yolda geçen müddetlere alt ücretlerin ödenmediğini iddia etmişler ve 4-5 seneden beri hakları almak için çeşitli yollarla talepler bulunuşlardır. ABD Silahlı Kuvvetleri bu hakları talepler karşısında haksızlığını kabul edip işçilerin haklarını vereceğine, bu talepleri örtbas etmek için ücret sistemlerinde bir takım değişiklikler yapmış, böylece mesele: verilmekte olan ücretin hafta tatili ücretini de ihtiiva ettiğini iddia etmiştir.

İşçiler, allıklarını ücretin hafta tatili ücretlerini ihtiiva etmediğine, ellerindeki çok kuvvetli delillerin inandıklarından, haklı taleplerinden vazgeçmemişler, mücadelerini bugüne kadar devam ettirmiştir.

İşçilerin toplu olarak yaptıkları işçiler tüzüğünde 1 Nisan 1964 tarihinde Dışişleri Bakanlığı, Çalışma Bakanlığı ve ABD temsilcileri arasında, yolda geçen müddetlere alt talepler hariç, diğer taleplerin incelenmeyeceğine dair bir

protokol yapılmıştır. Bu protokol imzasından sonra nihayet 1965 yılının ilk ayları içinde bu talepleri incelemek üzere bir komisyon kurulması kararlaştırılmıştır.

İşçiler, taleplerini Türk Mahkemelerinin huzuruna getirmeyi çok arzu etmişler, fakat «Hiç bir devlet diğer bir devlet mahkemesinde yolda geçen işçilerin haklarını örtbas etmemiştir.

ABD, bu kurala sağlanmaktan pekala vazgeçebilir ve iş anlaşılmazlığı Türk mahkemesinde sonuçlanırılabildi. Ama ABD meselesinin Türk mahkemesine götürülmemesine bir türlü yanaşmamıştır.

ABD, işçi taleplerini incelemek üzere, bir komisyon kurmayı kararlaştırmış ve komisyonun usul kurallarındaki şartlara uygun olarak taleplerini yazılı olarak işveren ilgili dairesine vermişlerdir. İşçiler taleplerinin giriş kısmında aynen:

«İşçi ile işveren arasındaki ihtarflarda —par in paren non habet imperium— hiç bir devlet diğer bir devlet mahkemesinde var galanamaz— genel kuralınca Türk Mahkemeleri vazifeli olmadığından, teşekkül eden ücret ihtarlarının inceleme komisyonu başkanlığında bu mifiracatta yapılması zaruret hasıl olmuştur.

Kuzey Atlantik anlaşmasına taraf devletler arasında kuvvet-

rinin statüsünde dair sözleşme'nin IX. maddesinin 4. fıkrasında «Bir kuvvet veya sivil unsurun mahalli sivil el emeği olan ihtiyacları kabul eden devletin mümasil ihtiyaclarının tâbi olduğu usulere göre ..... karşılanadaktır» den digine ve ABD de bu sözleşmeyi imzaladığına göre işçi ile olan ücret ihtarflarının Türk kanunları gereğince halli iktiz etmektedir.

Kabul edilen «Ucret itirazlarını inceleme komisyonu için usul kuraları»nın 16. maddesinde komisyonunuzca verilecek kararın nihai olduğu bildirilmektedir. Komisyonunuz Türk kanunlarını tabib ederken hataya düşmesi halinde verilecek kararın kesin kabul edilmesine imkân bulunmamaktadır. Binaenaleyh Türk kanunları gereğince haklarını elde edebilmek için her türlü meşru mücadele yoluna başvurulacağına peşinen bilinmesinde faydalı olabilecek birer nüshası Dışmülâhâza ediyoruz» demisler ve leri Bakanlığı ile Genelkurmay Başkanlığına da tevdi etmişlerdir.

Yapılan ilk taleplerie ilgili olarak 2 ve 3 Nisan 1965 tarihinde Ankara Balıka Otelinde, 9 ve 10 Nisan 1965 tarihinde de İzmir Efes Otelinde komisyon toplantıları başlamıştır.

Komisyon, Başkan C. J. Lewis ve üyeleri Prof. Hicri Flşek, Halil Tunç, R. E. Shadwell Jr., Damon Persian'dan ve müteşekkili. Komisyon kararını, ekseriyete verecektir İşçileri, Ankara ve İzmir Nato İş Sendikalarının tâyin ettiği iki avukat ve sendika başkan ve yetkilileri temsil etmekte, ABD ni de Harry W. Johnstone, Hollie, Heinz Stauder temsil etmektedir.

Tahkikatın ilk safhasında ticaret cettellerini tanımış ABD Avrupa Hava Kuvvetleri sivil personel direktörü Rivers ve muavinî J. Villalobos dinlenmişler, işçi temsilcilerinin çeşitli sorulara verdikleri cevaplarla, tâciflerin hafta tatili ücretlerini ihtiiva etmediğini kabul ve inşa etmek etmekte kalmışlardır.

ABD Silahlı Kuvvetlerinin istihdam ettiği işçiler, Ankara ve İzmir Nato İş Sendikalarına baş vurmaktı ve bu sendikaların aracılığı ile işveren taleplerini vermeye devam etmektedirler.

Anlaşmazlığın sonucu ne olursa olsun, egemen bir devlete yaklaşmayan görülmemiş bir yargı organıyla karşı karşıyayız: Türk kanunlarına göre Türkiye'de karar verecek olan 5 kişilik hakimler kurulunun 3 üyesi Amerikalıdır ve karar coğulukla alınmaktadır. Denek ki Türk İşçisi Türkiye'de hakkını Amerikan hakimleri üzerinde aramak zorunda bırakılmaktadır. Ve hakimler kurulunun vereceği karar kesindir! Karara Türk mahkemelerinde itiraz edilemez.

Eğemenlik haklarını hıç yanlayarak, Türkiye'ye saygıyi ne zaman öğreteceğiz?

## Bazıları Amerikan Sever

### Batuhan Türkoğlu

«Türk - Amerikan Kadımları Kültür Derneği Aza Listesi (1964 - 65)» adlı bir kitapçık yayımlanmıştır. Ayırlı Matbaasında basılmış. İlginç bir liste. Antiempyeralist cephe içinde birleşip savaşacaklar, bu üye listesine mutlaka bir göz atmak zorundalar. Ya kitapçık edinilmelidir, ya da toplumcu dergilerimiz bu listeyi hiç bir yorum katmadan da olsa okuyucularına duymamalıdır. Listedeki adı bulunanlar soyadlarını, kocalarının adlarını, görevlerine, iş ve konut adreslerine göre sıralanmışlardır. Buna bakarak bazı çözümlemelere girmek istiyorum.

Anayasamiza göre dernek kurmak bir haktır. Cemiyeter Kanunu'na göre de kurulduğuktan sonra dernekler amaslarla uygun çalışmalarla bulunabilirler. Buna kimse birsey demez, diyemez. Ancak toplumsal bir görev yüklenmekten sonra ortaya çıkan derneklerin yapısı, çatısı, fonksiyonu, amacı artık kamu oyuna yansımış ve tartışma konusu olmaya başlamış demektir.

Hemen belirtmek gereklidir ki, bazı üyeleri tamamen iyiniyetli, saftırlar. Bunlar okudukları azınlık okullarında öğrendikleri Amerikançalarının ayrıcalık kazandırdığı kişiliklerinden ötürü dernek üyesidirler. Kimi üye yarı yamalak öğrendiği Amerikançasını unutmamak amacıyla güder. Kiminin kocası Amerika'da kalmış, sinema dili ya da Amerikan mağazalarının yüzeyel yayımı oranında billebildikleri Amerikançalar ile özenli duygusunu gidermek özlemindedirler. Yani bunlar bilincsiz birer Amerikanofildir.

Bazılarının eşlerine bakıyorsunuz: Ereğli Demir - Çelik görevlisidir. Koppers firmasındadır. Caltex'dedir. Mobil Oil'dedir. O zaman düşünürsünüz: Yabancı sermayenin egemenliğini süredürebilmesi için kaleyi içten fethetme çabası ile davrandıklarına inanırız.

Kiminin kocası akademik kariyerdendir. Ama Amerikan işyerlerinde çıkan iş ve ücret uyuşmazlıklarında Türk İşçisinin sömürülmesi için Amerikan kapitalizminin savunucusunu yapmaktadır. Düşünürsünüz, işin içinde iş var dersiniz. Bir başkasının kocası Emniyet Başmüfettişidir. Yani Milli Emniyettedir. Milli Emniyet diye bir kamu kuruluşu kanunlarindrda yoktur gerçi ama Başbakanlığı bağlı olarak Milli Savunma, İşleri ve Dışişleri Bakanlıkları kadrolarından maas alan personel, gelenegi göre niteliğini bildirmez, bildiremez. Bunun müstesna bir örneğini Amerikanofiller derneğinde görürsünüz. Uzulüyoruz. Temenni edelim ki istihbaratın mukabil istihbarat kuralına göre CIA'nın kadın faaliyetlerine kadar uzanan maksatı davranışlarını öğrenemelik uğruna milli emniyet ve bekamız açısından böyle bir üyelik yerinde olabilisin. Adalet, askerlik, bankacılık alanlarının önemini mevkilerinde bulunanların eseri ile milli eğitim ordumuzun erleri, gözbeğenimiz öğretmenlerimizin üyeliklerinden birşeyler ummak isteyen Amerikan emperyalizmi umduğunu bulamayacaktır. İstedikleri kadar evlerinde köktereler düzenlesinler. İstedikleri kadar «fife - tea» partileri yapısınlar. Diplomatik manevralarını Türk ailesinin «charini ismet»e kadar nüfuz ederek emperyalist emellerini gerçekleştireceklerini sananlar, aldanışlarının elleri böğürlerinde kalmış çaresizliğine hürsrان ile ağlayacaklardır. Feodaliteye mensup kızları evlenip «Leyli Meccani»luklarını unutan bürokratlaşmış yüksek dereceli memurların kulisi faaliyetlerinin muharrık kuvvet kaynağını, listedeki soyadlarını bakılınca daha iyi anlaşılıraktır.

Üye listesinden bir gerçek daha belli olmaktadır. Adreslerde bakarsanız: Kennedy Caddesi, Farabi sokak, Kavaklıdere, Çankaya, Bestekâr sokak gibi varlıklı ailelerin oturduğu konforlu ve lüks konutları yer aldığı seçkin ve zengin semtlerde çarpar. Nazarlık için arasınız, eski Ankara semtlerinde oturan bir üye bulamazsınız. Hele gecekondu semtlerinden ilâç ığın olsun bir üye Amerikanofiller derneğine aittir. Zaten bu ezilmiş Amerikanca bilmezler ki... Türkçe okuyup yazmak bile erişemedikleri bir idealdir. Gurdropları yoktur, modaya uygun elbiselerle dolu olsun. Midelerinin hasretini dindiremezler ki parfümler ve makaj levazimatı ile palyaço lok yapabilinler. Böyleleri defilelerde ne vanskular? Kokteyllerde işi ne şıvar donlu, kaputlu gömlekli, paçam entarlı, lastik ayakkabılı kadın? Türk kadınına temsil etmek bunlara mı kalır? Kurtuluş Savaşlarında cepheye mermi taşıyabilenler onlar. Kağız çekerler. Bazlama pişirirler. Bezdirme yaparlar. Camasır yunalar. Ebèsiz çocuk doğururlar. Amerikansever olabilirler mi onlar hiç?

İster mutad terminolojisi kullanın, ister Amerikan sosyolojisini Amerikanlaştırdığı terimleri kullanın. Ortak ve değişmez gerçek ortadadır. Türk - Amerikan Kadımları Kültür Derneği Aza Listesi: Mahvedici emperyalizm, yutucu kapitalizm ile feudalitenin, bürokrasının, burjuvazının, komprador burjuvazının mikro - kosmosudur. Ya da sosyal tabakalaşmadı iş varlıklı ile işsiz varlıkların ortaklığıdır. Düşük gelirinin emeğinden sömürüerek elde edilmiş yüksek gelirlerin tüketim normlarına göre bellirlenmiş, kökü dışarıda örgütüdür.

Milliyetçi Türk kadımlarının safiyane de olsa, Amerikan diplomasisinin kartel ve tröst monopollerinin emrineki personeline şüphe ile bakacaklarına, onların oyunlarına girmeyeceklerine, onurlu ve kişilikli bir dış politikada bağımsızlık yoluyla girmiş davranışlara yardımcı olacaklarını inanmak istiyoruz.



GRİPiN 4 saat ara ile günde 3 adet alınabilir

YENİ AJANS - 2354

# GÖÇ

## Dursun Akçam

Yüzyillardır, biz köylünün yaşamında bir değişiklik yapmadık. Baktılar olmuyacak, sindi onlar kendileri, kendilerini değiştirmiyorlar, yanı yer değiştiriyorlar. Hani, «tebliğ mekâna ferahlık var, demışler. İş, emek, işik, biraz da insancı yaşama uğruna yerlerinden yurtlarından iplik iplik sökülecek bir sefalet seli halinde büyük kentlere akıyorlar. Kentlerin eici yapıları, kötü yapıları gevşiliyor, caddelerin üstü, otobüslerin, dolmuşların içi bu zoraki konuklara kırılıyor. Kentil yurttaşlarımız zaman zaman dayanamaz oluyorlar. Tembel köylüler pis köylüler ne diye yerlerini yurtlarında bırakıp da gelseyler buralara? Otrsular oturdukları yerlerde. Toprağı işlesin, keyiflerine baksınlar. Elâlemi rahatsız etmemen bir anlama var mı? Hükümet, hükümet olsa bırakmaz bunları!

Geçen gün işsizler gurupu, patrondan iş istiyordu. Kelle kulak yerinde biri patrona çıktı:

— Bol şeret verip şehre alıstırın bunları kardeşim, dedi.

İşçilerden biri dayanamadı:

— Kötümü ediyok, biz gelmesek sizin apartmanları kim yapar bey emice? diye karşılık verdi.

Yalnız apartman yapmazlar, kapaklı, bekçilik, daireselde hademelik, eskiçilik, sımitçilik... de yaparlar.

Bir şehir tekelelliğidir gidiyor. Sanki kentler de onların babadan kalma kutsal mülkiyetleri, sanki onların sırtından soydukları paralarla gelip konnamışlar gibi! Artvin'in bir köyünden bilmem ne bey (...) birkaç yıl önce gelerek Ankara'nın bir semtine oniki daireli bir apartman kurdu. Çoluk, çocuk, kız - kızın apartmanın kirasıyla ellerini soğuktan sıcağa vurmada rahat rahat geçiniyorlar. Helâli hoş olsun, diyeceğimiz başka. Bu beyn, aylâk bir oğlu var. Nasıl olmuşa Akdere — Uluslararası çalışan bir burunsuz dolmuş binası. Dolmugun yolcular çok piş kokuyormuş. Midesi bulanmış beyin:

— Bu ayağı çırıkları bırakma, yakasın bursaya. Şehrin tadını, turunu kaçırdılar diyevoğlu.

Yazık olmuştu beye. Geçmiş olsun dedik. Zaten bir araba almayı düşünmüyorum, bir daha binnemeye yemin etmiş dolmuşa.

Böylesine çıkar düşkünlü, yurt gerçeklerinden, insan sevgisinden yoksun olanlara az rastlanır dün yada sanıyorum. Durup dururken bu insanlar nıçın yurtlarından kopulsalar, sersebil dökülsünler gurbete? Yüzüllerinin büküktürdü acılar, sancılar artık onları tedirgin etmeye başlamıştır. Tanrımlar, meşruiyetler, cumhuriyetler onların yaşamalarını değiştirecek köklü etkinlik gösteremedi. Demokrasımız bir «siyasi sahtekârlık» oyunu oldu onlar için. Köylü dinlenmiş, işsiz, yarıcıydı, ortakçıydı, bugün de öyle. Dün mesken diye inlerde yaşırdı, çira, petrol lambası ile aydınlanır, bugun başka mı? Dün, ilkel tarım arkadaşlarıyla didinirdi, insan, hayvan güçünden gayri dayağı yoktu. Dün okulsuzdu, çocukların okuma olanağı yoktu, Kur'an kursları, Hafız mektepleri vardı. Fonksiyonsuz ilkokulları katılmazsa bugün de öyle. % 80 ni okuma yazma bilmez, kırk bin köyün 17 bini okulsuz, iki milyona yakın okulçağı çocuk okuldan yoksun. Dün ilâgsızdı, doktorsuzu, ebesizdi, insanlar ecelsiz ölüflerdi. Bugün değil sen ne? Kisaca gark cephesinde daha bir şey yok!

Ve biz yıldızlığımızın uygarlığından bol bol yararlanacağız, köylüyü de yaşamalarının tüm ilkeşliğinden tutmaya çalışacağız? Buna gümüş yetmiyecek beym! Halktan yana yazıp cizen gerçek yurtseverlere iki de bir «gomünist» yafatasını yapıştırmak da para etmiyecek. Alavereli, dalavereli kürt Mehmetli nobet geçmiş ola!

### DIKLİ BAĞIM MI VAR?

Sorarsanız nıçın geldiklerini bu yerde göçmenlere, pogonlukla al-

cığınız yanıt aynıdır, «Memlekette bir karış toprağım, dikili bağım mu var?» diyeceklerdir. Ister seniz Ankara'nın Tuzluçayırında 40 lira kiralık, elektriksiz 90 numaralı gecekonduda oturan, sekiz çocuk anası Leyla Alpay'a sorunuz. «Biz Divriye sekiz saat yayak çeken Mursal koyundan geldik, hem de yalnız gelmedik, 30 hane geldik. Toprağımız elversydi, geçim yapabiliyorduk düser miydi bu yerlere? koyde büyük oğum kaldı. Yedi çocuğu var. Oradaki torpuk ona bilem yetmiyor. Bize mektüp yaziso, urba istiyorum, para istiyorum...» diye sayar döker.

İnsanlar asrı derecede coğalırken, topraklar yerinde sayıyor, azañyor da diebilebilir. Erozyon götürüyor, aşınıyor, verimden düşüyor. Birakılmış toprakları, ağa köylerinin tapusuz insanları bir yana, toprakların toprakları da baba-oglu, kardeş arasında dilim dilimlemiş yamah bohçaları dönmüştür. Eker, bicerler, sözüm ona çiftçidirler, karnlarını doyuracak üriñ alamazlar. Bazi bölgelerde % 60, % 80 köylü tâhil satınalmak zorunda kahr. Ayda bir kalp sabun parası bulamayan insanların borç harç alındıkları üç beş kuruşu tâhila vermiş olmaları heften sarsar onları. Ağaya, bakkala girtiklarına deñin girdikleri borcun ardından kalkamazlar, eldeki toprağı da satmak zorunda kalarlar. Topraklar bellî ellerde toplanır. O zaman yine ağıya yarıcı, ortakçı olur, hizmetkar olur, ya da alır başını çoluk çocugu ile tutular gurbetin yolunu. Bu yolu bir ucu Almanyayı astı..

### ŞEHİR HAMALLIĞI KÖYUN BEYLİĞİNDEN İYİDİR

Köylü uyanmaya başlamıştır. Ulaşım kolaylığı onların dünyasını yavaş yavaş köy sınırlarının dışına taşırmıştır. Köyün kışt东风sunde iğneyle kuyu kazareasına didinmenin kuru ekmek, gömlek-siz bir yaşamı bile zor sağladığını bilincine varmışlardır. Aslan gibi delikler, 300-400 kıraya bir yıl ajağa hizmetkar olmak istemiyordular. Onlar ıgn kent hizmetkarlığı kat kat tyidir hizmetkarlığı. Yük taşırsa iş beş kuruş, taşınsa iyi diyemi, kötü diyemi olmasın. Yine de hizmetkarlıktan çok para alırlar. Hic olimazsa haftada bir iki kezde tahan helvası yiyebilirler. Bir inşaat işçiliği olursa, işleri yolunda sayılır. Günlük on liranın yilda 3650 lira alırlar. Bu parayı köye yillere gorenler var. Onun için doğal bir sözdür. «Köyün beyliliğinden sehrin hamallığı iyidir.»

### DÖRT AY CALIŞMAK SEKİZ AY YEMEYE YETMIYOR

Doğu Anadolununsa ayrı bir özgürlüğü vardır. Yılın dört ayında alabileceklerini yedi sekiz ay kişi sırtüstü yatarak yemek zorunu gündadırlar. Eskiden târlalar, mezarlar genisti, hayvanatlık da yapabiliyor, râhatâya gecinip giydiriyor. Şimdi öyle mi? Üç beş saat süren otlaçak mera bulamıyor, onların kış yemini sağlayabilemek için aksa karaya seviyorlar. O yüzden açtır, işsizdir doğu köylüsü. İş alımları yok doğuda, yarınlarдан yana da yoksurdur bu bölge. Topraklar ürünlere vermez, kırırdır. İki ayları yaklaştı, yaklaşmadı sel gibi akarlar gurbete, İlkbaharda göçmen kuşları gibi dönerler. Bu gidiş dönlüş kolay olmaz. Çoğu yol parası bulamaz, faizli paralarla düşerler yolları. İş bulamazlar, faizli paraların vadisi gelir ödeyezler. Evde çoluk çocuk aş işter. Var-zogu satmak surûnda kârlarlar. Bir is bulabildikleri zaman da şireli kopalılar köyden. Köy-kent arası meklik örmelerde, kentlerin bir takım kolaylığını, rahatlığını görür, sezinerler. Köy yaşamının zor koşulları altna yeniden girmezler. Eulünde sonunda çekir giderler.

### ZORBALAR SALTANATI

Sosyal güvensizlik de kaçırı köylüyü köyden. Zorbalar zorsuzları, güçsüzler güçsüzleri rahat-



## GENÇ FOTOGRAFSIZLAR NE DÜŞÜNÜYOR?

**Konuşan: Muzaffer ERDOST**

### TÜRKÜZ, ELHAM DÜLLİLLAH

ABDİL ÇAYLAK — Afyon ili, Emirdağ ilçesi, Demirceli köyünden. Demirceli köyü 150 hanedan. Kahve yok köyde Camii var. İlkokul varmış, Abdül ısfakı yükseltmiş Öğretmenlikten (Eğitmen). Uç beş yıl olnsun okul yaptırah. Ama Abdül okuyamamış. Annesi bâbasi sağ. Çiftçilik yapıyor kendi tarlalarında Köyden de dışarı pek çıkmamış. Köye cip gidiyor ama «dalm» değil.

«Atatürk adını işittin mi? Mustafa Kemal Paşa'ny?»

«İşittim ama, yazım yok, bilmiyorum.»

«Bu resim kimin resmi?»

«Atatürk'üm.»

«Ne yapmış Atatürk?»

«Bilmiyorum.»

«Hiç harp etmiş mi?»

«Bilmiyorum.»

2. «Cumhurbâkanı kim?»

«Bilmiyorum.»

«Padışah yaşıyor mu Türkiye'de?»

«Bilmiyorum.»

3. «Saidi Nursi kim?»

«Efendimiz.»

«Öldü mi bu zat?»

«Evet.»

«Necidi, ne yapardı, ne derdi?»

«Büyüklerimden kimse kalmadı ki, bize anlatınlar.»

4. «Sen hangi millettensin?»

«Müslümmâm.»

«Türkler kimdir?»

«Türküm elhamdüllâh.»

5. «Türklerin düşmanları kimlerdir?»

«Tabî urumlardır.»

«Dostumuz var mı?»

«Vardır belki.»

«Türkiye'de şimdi harp oluyor mu?»

«Bilmiyorum. Belki oluyor, belki olmuyor.»

6. «Amerika ile Türkiye'nin top-raları bitişik midir?»

tutur.»

9. «Mikrop nedir?»

«Dârâda pislilikler ve birseyler var, onlara mikrop diyorlar.»

«Hastalık neden olur?»

«Soguktan olur.»

«Hastalama nereye gidiyoruz?»

«Doktora gidiyoruz.»

«Hocaya gitmiyor muyuz?»

10. «Hic kadınla birlikte bulunur mu?»

«Hayır.»

«Yarı çıplak bir kadın oynarsa seyreder misin?»

«Havâr Seyredîvîrîs ama dinimize yakışık sey değil.»

11. «Çocuk nasıl olur?»

«Kadın ve erkek birbirleriyle evlenir evlendiği zaman çocuk olur.»

«Her evlenenden olur mu?»

«Hayır.»

12. «Zeki Muren'i isittin mi?»

«İşittim. İstanbul'da sair bir adamdır ve çok güzel söyleşti.»

«Sen hiç sesini isittin mi?»

«Evet isittim Şarkılarda bazı çakar.»

13. «Keşif nedir?»

«İki insan bir arazi üzerine döşelişler. Onun üzerine keşif gelir.»

14. «Hayatta ne olmak istivorsun, bir gayen var mı?»

«Bir gayem yok. Dinimizin üzerinde gidelim, yeten.»

## «TARANTA BABU'YA MEKTUPLAR» dan

Düşün TARANTA .. BABU  
Insanoğlunun yüregi

kafası

kolu

yedi kat yerin altından

çekip çıkarıp

öyle ates gözülü çelik Allahlar yaratmış ki  
kara toprağı bir yumrukla yere serebilir,  
yilda bir veren nar

bin verebilir.

Ve dünya öyle büyük,

öyle güzel

öyle sonsuz ki deniz kıyıları

her gece hepimiz

yanyana uzanıp yıldızlı kumlara

yıldızlı suların

türküşünü dinleyebiliriz...

Yaşamak ne güzel şey

TARANTA - BABU

Yaşamak ne güzel şey...

Anlıyarak bir usta kitap gibi  
bir sevda şarkısı gibi duyup  
bir çocuk gibi şasarak

YASAMAK..

Yaşamak:

birer birer

ve hen beraber

inekli bir kumaş dokur gibi...

Hep bir aşırızdan

sevinçli bir destan

okur şiri

YASAMAK...

YASAMAK...

Ne acalp iştir ki

bu ne mene gidiştir ki TARANTA - BABU

bugün bu

ibu inanılmayaç kadar güzel»

bu anlatılamayacak kadar sevinçli şey:

böyle zor

bu kadar

dar

böyle kanlı

bu denli kepaze...

Nâzım Hikmet

Çağdaş şiri deyince akla ilk gelen sanatçılardan biri olan Tristan Tzara 1916 yılında bir kaçı arkadaşıyla birlikte «Dadaçılık» akımını kurmuş daha sonra yüzyılımızın şiirine damgasını vuran «Gercekiştiçilik» akımında önemli rol oynamış ve 1930 yıllarından sonra toplume bir şire yönelikmiştir. Aslen Romanyalı olan ama şirlerini fransızca yazan Tzara, yirminci yüzyıl en etkili ve önemli üç beş şairinden biridir. Bu büyük şairin Nâzım Hikmet ve şiri hakkında yazısını okurlarımızın ilgiyle karşılaşacaklarını umuyorum.

## Nâzım Hikmet'in Şiiri ve Evrensellik

Tristan Tzara

Şîr sanatının büyükliği, evrensel olmasındanadır. Şiirin içinde taşıldığı evren, kişiliğini sunlayan çerçevelerden ne ölçüde taşıyorsa, gair o ölçüde büyütür. Şair, dünyaya yeni bir görünüş, yeni bir yüz kazandırır. Ne var ki, bu görünüş, şirin kendi hayal gözüyle gördüğünde uygun olmakla birlikte, bütün insanların benimsimmiş olduğu ortaklaşa bir imajda ugundur. İşte o zaman, yalnız şairin malî olan şey şöhresine pekişmiş ve güclü bir anlatım (İfade) haline gelir ki her insan bu anlatımda, kendi umutlarını ve acılarını; ögürkâ durumunu ve olusunu görüp tanır.

Nâzım Hikmet'in şirini çevirilerinden okuduğumuzu göre, bu şirin öz akieğini tanımamış olduğumuz besselliidir. Ama bu şir öyle bir insan potansiyeli yükseltür ki çeviriler kendinden gelen ve kaçınılmaz olan eksiklikler yüzünden öz dilinin çekiciliğini ve güzelliğini kaybetmesine rağmen, dayusal tanışışının bütün tazeliği ile gönülümüzde yer etmekte ve yeniden doğmaktadır.

Nâzım, dünya görüşünü, tikeldeñ (cüzden) hareket ederek yüksek bir düzeye ulaşmış bir şair olduğunu söylemek doğrudur. Ama eserinin verdiği heyecanı, yaşamaya sevgisine tepeden ırmaga yonemiş dayusunun yüceliğinde aramak gerektiğimi herşîr sümek de aynı ölçüde doğrudur. Nâzım'ın kişisel yagantisı, insanlığın büyük bir bâlümünden yaşantılarını kaplamaktadır. Nâzım'ın şirleri, Türk halkının umutlarını yüceltiği gibi bütün halkların ortaklaşa

sâlemelerinin insanı açdan ve de- rînemesine ele alıp dile getirilişini de kapsamaktadır. Bundan ötürü, Nâzım'ın şiri, günümüz insanın kültürel alanına sitir ve tarîhi gerçekliğinin (hasığının) taşıdığı genişlik dolayısıyla, değişimiz bir hikmet nitelîğini kazanmaktadır.

İnkâr edilmez bir orjinalite taşımasına rağmen, Nâzım'ın şiri çağdaş battı şirinin doğrultusuna yâbaucu degildir ve özellikle Mayakovskî ile García Lorca eylemlerinde yer alır. Mayakovskî'nin devrimi pekiştirmek amacıyla kullandığı senî-bemî deyîs ve İspanyol top- râgâna has bir incelek halinde Gar- cia Lorca'nın şirinde görülen ve bu şiri besleyen halk sanatı, Nâzım'ın şirinde de kendini gösterir. Nâzım Hikmet, Türk halkının şirlerini herkesin anlayabileceğî bir biçim içinde dile getirmekle kahnamış. Türk şirine, dünyayı ve çağımızın yansıtın gerçekten modern bir karakter kazandırmak işini de başarmıştır. Ulusal kültürün derinliklerinde yatan gelenekler modern dünya dîzeyine aktarmak, Nâzım, Türk edebiyatına büyük yenilik getirmiştir. Yurdunun şirleri üzerindeki etkisi herkes tarafından kabul edilmiştir.

Cumhuriyetin kuruluşundan sonra, Türk şirinde, konuşulan dilin kendisini göstermesine rağmen, şirin, bir avuç aydîn malî olarak kâlmasına yol açan bir takım bilgice kelimeleri ve deyimleri temizleyip bir yana atış bu yeli dil akımına bütün genişliğini kazandırmışlığı Nâzım tarafından

gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte Nâzım, geleneğî gerektiği gibi sârdürmesini de bilmistir. İnsan seâkığından yapılmış olan ve adalet ya da dayanma çağrılarından yaşamanın öz tadı bulunan bu şirin muhtevasını, Nâzım, yurdunun folklor kaynaklarını derinleştirerek ve bu folklorun bazı biçimlerini günümüzün gerçekleri haline getirip benimsayarak yaratmıştır. Halkın manevî besinini, asemî ve sevincini içinden çekip çakardığı sınırsız özgürlük duygularını, Nâzım, halk şirinin imajı dili aracılığı ile farketmiştir.

Nâzım'ın şirinde, dilin fonksiyonu ve şîrîsî imaj, bir istiare ya da birbirinden uzak terimlerin yaklaştırılması olmaktadır çok, şîrîsî bir olgudur (vakıadır). Şîrîsînâfukere epik karakter taşımasının belirleyen de işte budur. Nâzım'ın şirlerinin bir edimler (filler) şîrîlî oldugu ve dayandığı olaylarla şartların dünyânnâ dört boyagândaki bâlümînân insanın yaşıntısından fiskurdiğî söylenebilir. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını iferi söylebiliriz. Nâzım'ın şirlerinin muhtevâsi ve bicimî, aralarındaki karşılıklı bağlantılıdır, hem teknik bakımından hem de insânlı olus açısından da birbirlerinden ayrılmazlar. Bu na bakarak, şîrîn, muhteva ve biçim problemleri ortadan kalktuza zaman başladığını

Dünya gazetesindeki «Pazar Konuşması»ni, Falih Rıfkı Atay, bu hafta Nâzim Hikmet'e ayırdı. Yazının Nâzim Hikmet ile ilgili kısımlarını yanyoruz:

## NAZIM HİKMET

### Falih Rıfkı Atay

Kadıköy vapurunun ard kamarasındayım. Uzaktan kulağıma bir ses geldi: «Nâzim Hikmet'in kitabı... Nâzim Hikmet'in kitabı... Bekledim, ona bir verip ben de aldım. Kitabın adı var: «Kurtuluş Savaşı Destanı...»

Destanın içinde yigitleri ve kaçakları ile haydut ve kahramanları ile 1919-1922 Anadolu halkı. Kocatepedeki soñ elinin baş parmağı genesinde, sağ eli cebinde derin düşüncen Mustafa Kemal' o pek yaygın fotoğrafından hatırlarız. Destanın sonlarında ona da rastlıyoruz:

Sarısan bir kurda benzıyordu.  
Ve mavi gözleri çakmak çakmaktadır.  
Yürüdü ucurumun başına kadar  
Eğili durdu.  
Buraksalar  
Ince uzun bacakları üstünde yayanarak  
Ve karanlıkta akan bir yıldız gibi akarak,  
Kocatepeden Afyon ovasına atlayacaktı.

Bu, Atatürk devrinde yilla bir hukümlülarının Mustafa Kemal'i idi. Atatürk devri büyülüçü rahmetli dostum Yahya Kemal'den sekiz misra da kalımanı olduğunu düşünüyorum. İkisinin hâsrası nedense durmadan birbirine karışıyor.

Hepsini ölüp gitmiştir. Sir çok artık. Sırılarda da bir cirkinlik yok. Nâzim Hikmet'in babası Hikmet'i ben Dahiliye Nazırı Talât Bey'in özel kalemine iken matbuat müdürü olarak tanıdım. Celâl Nâzim Hikmet'in annesi Yahya Kemal'in büyük aksı idi. Bir gün bana:

— Bilmeyin ne hoş hanımdır, seninle Celle hanıma gidelim, dedi.

İlk defa Nâzim Hikmet orada beyaz deniz öğrencisi üniforması ile gördüm. Yüzü, gönlü açık havah, kendine hemen isindıran bir dehkanlığı idi. Yahya Kemal'in sık sık eve girmesinden bahanesi de Nâzim Hikmet'e şır dersi vermekti.

Eski çağın son büyük şairi ile yeni çığın ilk büyük şairi, biri gençlik perili, biri aşk ve sevgi coşkuluğu içinde, şimdî ikisine de uzak geçmişin sisleri arasında dokunacaksunuz gibi yaklaşıyorum.

Yahya Kemal'in nesli eksikti, bilinmeyecek. Bir şeyi kramadı, bir yükseliği aşamadı, eski kabıha yeni bir ruh vermek denemeleri içinde çarpındı, gitti. Kendisi de o hava içinde Osmanlı kaldı. Türkçülüğüne Türkçülüğüne, ne de Cumhuriyet devrinde ve devrimciliğin benimsayıldı. Nâzim Hikmet kendi ve ailesi. Yahya Kemal gibi öğretici ve tenkideci doğıldı ama, yeni bir ata yaratesi idi.

Nâzim Hikmet'in unutusunun süddet ne gördüm, ne de ondan söz edildiği istenir.

Bir gün Ankara'da «Hakimiyet-i Millîyes» deki odamda çalışıyorum. Bir teigrat getirdiler. Baktım, imza: Nâzim Hikmet! «Vatanımıza geldim, bana kalmak bizi alır musunuz?» yolu bir telgraf. Sanırım Ordudan! Nâzim'in Rusya'dan ve Türkiye'ye zaman hatırladığı beni olsun. Rahmetli Mahmud Esat Bozkurt, ki koyu bir millîyetçi, fakat açık kafah ve uyamık gönüllü bir halkçı idi, telefonla onu aradım. İlkımız birlik olup Nâzim'a izin aldı. Ankara'ya geldi, beni gördü.

Burada kılıçık bir çıkış yapmamıştım. Ankara'da iki türlü millîyetçi idik. Sağda göre yeni baskendin beton postahanesini değil de kerpîc evinin fotoğrafını çekmek suçtur. Vali köylünün, kötü kılık olduğu için, yabancı elçilerin oturduğu ve Atatürk'ün geçtiği Çankaya caddesinde dolasmasını yasağ etmiştir. Aşağı yaşayışın yukarı görüş ve gösteriş arasında bas döndürücki aykırılık, gören gözde yes, duyan kalbe acı getirir. Sağ için bu yes damlası da, bu acı parçası da «bosheviklik» tır. İki bir millîyetçi nasıl yalnız beton posthanesini fotoğrafı, alıma ise, sokakta da yalnız silindir veya fırın sapkayı göstermelidir. Çapılar ve aç geçmişin suçu. Ona da nasıl olsa her fırsatla sövüyoruz. Ne Atatürk, ne İnönü, ne de bizim takım bu düşünüş ve görüşle ilgili değildik. Bundan başka Anadolu emperyalizme karşı ayaklandığı vakit, İbtîlîhîmîzî yalnız Rusya ve Almanyâ'aki komünist hareketleri tutmuştu. Tek yardımımız da Lenin Rusyası idi. Dört büyük devleti ve Yunan ordusunu topraklarımıza çıkararak tam bağımsızlığa erişebileceğimiz inancı Kuvay-i Millîye Meclisinde bile pek sağlam değildi. Bu sırada Almanya ve Rusya'da bulunup da komünist hareketlere katılmış olanlara hak veriyorlardı ve onları Türk Kurtuluş Savaşı kazanıtladı. Sonra bize katılmalarım sâmi'î buluyorduk. Atatürk umutsuzluk günlerinde daha çok şâşînîş olanlara bile yeni bir yol seçmek fırsatı tanımak tarafında idi. Nitekim Anadolu Savaşında hizmet etmediğimizdeden bazi yüksek rübbîli askerlerimizden bile, benim iznimle İstanbul'da kalmışlardır, diye Cumhuriyet ordusunda kalmalarını saglayan Atatürk'tür.

Polis bu fikirde değildi. Dur kafalı idareciler de polisle beraber fışılışların peşinde idiler. Benim bildiklerimden yalnız Nâzim Hikmet değil, Şevket Süreyya, Vedat Nedim, İsmail Hüsnü ve Burhan Belge de, Spartakist Almanyasında bulundukları için fışılış idiler. Polis ve idareci onları kırkçı komünist görür, ama Atatürk İktidarı Vedat Nedim'e basını, Şevket Süreyya'ya Ticaret Okulu Mîdürlüğünü verdi. Bunlar gene de ıssız veya iş içadevi sivil polisin yakıştırma curnalardan kurtulamazlardı. Pek dar görüslü Fevzi Çakmak'ın ben de komünistim, «Yeni Rusya» kitabum yasakları içine almış. Ben ise bu kitabı Atatürk'ün gazetesinde tefrika etmemiştüm ve Atatürk'ün hizyazığımı yapıyordum. Son eserlî bir «Tevhid» olan Hasan Ali Yücel'i bile komünistlikle suçlamak istiyorum Fevzi Çakmak değil midir?

Nâzim «Akşam» gazetesinin yazı kadrosuna girdi. İmzasız yazdıklarını okuyordum. Nâzim'in bilgi ve kültür iddiaları yoktu. Boyuna perline düşülmüşinden ve kendisinde bir halk kahramanı tehlîkesi görülmüşenin gurur duyduğunu sanıyorum.

Bir gün kulaklarınına Meclis koridorunda şu sözü duydum:

— Vesika yokmuş ha. Deñil bulunmazmış ha. Biz onu Divan'a harbe mahkûm ettirelim de gündeñi görür.

Nâzim Hikmet hapiste iken onu her düşündüste bu sözü hatırlıyorken yok yere çile çekmesini içime yediremezdim. Anasının yakından Ali Fuad Çebesoy da affı için çalıstı durdu. İnönü Çebesoy'un ve bizim söylemeklerimizi iyi karşılamıştır. Affedilecek, ve Ankara'ya zelîp adı «Ulus» a deşîen eski «Hakimiyet-i Millîyes» kadrosu içinde çağşacaktı. Fakat Fevzi Çakmak engelini aşmak güçtür. İnönü bir gün bir gîndelik gazetedede Yahya Kemal'in divan bliçtili bir gazetini göstererek:

— Bonları okudukça Nâzim'in hapiste olmasına camm yanyor, demekti.

Bon Nâzim'a büyük bir şair değil, en başta suçu olduğuna inan-

Le Monde, Hébdomadaire'in 856. sayısında yayınlanan Bernard Féron'un Ilya Ehrenbourg ile yaptığı konuşmayı aktarıyoruz:

## Ilya Ehrenbourg ile bir konuşma

— Sovyet edebiyat dergisi Novy Mir Amlarımızın yeni bir cildini yayınlamaya başladı. Bu konuda ki düşüneleriniz nelerdir?

— Anılarımın son cildi olacak bu, çünkü amâlomin anlatımının 1954 yılında durdurulmasına karar verdim. Yayınlanmağa başlanan bu bölümde de, özellikle Zdanov, cu devri ilgilendiren, nazik bir konu üzerinden duruyorum. Süphesiz, sanat alanındaki anımlarını anlatan ve sizin de bildiğiniz gibi fırın varatan bir önceki bölgemden daha az nazik bir konu bu. Dergi vîneticileri, son anda, bu eseri, Evtuçenko, Ahmetova, Nekrassov ve Pasternak'ın metinlerle yanyana yapılmasına karar verdi. Lütfen savda bazaar Tvardovski sert bir şekilde Solyenit'in savunmasını yapıyor.

— Daha önce, 1963 te, sizinle aynı zamanda sert azınlara ugrayan genel yazarlar ne oldular?

— Evtuçenko, Voznessenski ya da Aksinov gibi gençler, kabilîyetli gençlerdir. Ama ne verecekleri şimdiden bilinmemez. Vaitlerini doğrulamaları için uzun yıllar çalışmalı gerekecek.

Ama hepsi de otuzlarında bugünden beri yazarlar. Daha önce, üstün yetenekli bir yazar daha erken yetişti. Lermontov'u, Çehof'u, Mavakovski'yi ya da Pasternak'ın düşündür. Lermontov'üstün yapımını (sahe) yirmidört yaşında yayınladı. Çehof, olağanüstü bir usulıyla, bir ihtiyarın hayatını yazdığı zaman iki vîlîk doktoru. Oysa, birkaç yıldır doktor olan çok kabilîyetli Aksinov, böylesine büyük bir eser veremedi henis!

— Yazarlar bugün daha geç yetişmelerinin nedenleri nelerdir size?

— Bu, toplumdaki bir çevrimle ilgili. Bütün ilkelere böyle olmuştur bu Onceleri kapilar dardı. Bu kapılardan geçmek için büyük bir direnmeye göstermek, bir takım denemelerden geçmek gerekiyor. Bugün, edebiyat alanına atanlar, bir parça da kabilîyetli olmalıdır. Bütün insanlar, toplumun kendisine zorda kabul ettiremeyeceği törel (ahlâki) kavramları yaratır. Bu durumda, birey olarka sanatı önemini kaybetse de sanat, temelini, tabanını genişletmiştir. Bugün, artık «îstâd» söyle anılacak bir tek sanatçı voktur.

— Ama okuyucuya verilen bu önem sanatçı rahatsız etmeyecek midir, sanat eserlerinde bir aynâlaşma, bir düzyleşme yaratırmak mıdır?

Gençlerden çok azi sürdürürebili. madığım için daha sonra hazırlanan affi dilekçesi başına imzam koymustum. Bu yüzden hiç bir tarife de alırsın etmemiştir.

Bir toplantımda Nâzim Hikmet'in kendi sesi ile piâga okuduğu «Sâlik Sögüt» ü dilerken Atatürk'ün tâlihâni hatırlıyorum.

— Sâlik Sögüt sadece bir şiir!

Oscar Wilde'in ansiklopedilerde hâlâ sayfalar dolduran sanat ve kültür büyülüği. O dükümlü idi, diye cinsî sapıklığa şeref mi verir. Bilek en kötü bir örnek seçtim.

Yahya Kemal Osmanlı emperyalizmi destancı idi. Yeni Türkîyi doğusundan bu yana birbir tarife ile benimsenmemiştir. Ne Türkî, ne Türkçelî, ne de Cumhuriyeti idi. Büyük şâr olduğuna inanılar, o benimsenmediğin için, Türkçilik Türkçecilik ve Cumhuriyetçiliklerini mi burakacaklar? Yahut fikirlerini ve inançlarını benim semedikleri için şîrlarını mı okuyuyacaklar?

Nâzim Hikmet'in yeni kusatmış en büyük şâr olmasa komünistîğin en doğrudan mezebi olduğunu mu gösterir? Yahut O komünist olduğuna işin silri şîrligini mi kaybeder?

Nâzim'in Türkiye'den son kaçış ellisinden sonra askerî işlerde kârjulatı başlamasındandır. Askerîde bir borcu yoktu. Doguya yolaşan, Sabahattin Ali gibi, öldürileceğinden korktu. Yâlarcâ hapisçe çektilerinden sonra yeni bir işkenceye uğramak ona her şeyi gözde alıcıydı.

İkinci de tuhaf bir benzerliği bir türü içine sindirememiştir. Ben yere kapanarak Atatürk'ün ayağını öpen tek adam hatırlıyorum: Yahya Kemal!

Bursa'da ilk rastayışında öpmüştür. Acaba Anadolu'ya gitmek üzere kendisine yollanan para ile, Eskisehir bozgunu üzerinde panje ugriyarak, Bulgaristan'a gitmiş olduğunu umutturmak için mi idi? Oyle de olsa tozu ayagımı öptüğü Ata tâlibden sonra eğer bana anlatılan doğru ise, bir Bogaciçi yâlismâdır.

— Mustafa Kemal diye bir kahramanı, o zamanlar lâzım olduğu için, hic icat ettili dememeli idi.

O ne kadar aydınık bakış Nâzim Hikmet'in de uçaktan iner inmez, eger Tas Ajansı yalan söylememişse, Moskova toprağını öperek Stalin'e secede etmiş olması pek gücüme gider. Bari Stalin'ın öldükten sonra «Stalinsizlesmes» devri sahnelerinde onu en çok maskâra eden oyuncu væzmamalı idi.

Ah insanlık!

— Şuası muhakkak ki, S.S.C.B. de kültür tabanının gelişmesi, önce derinliğin zararına olmuştur. Romanlar okunmağa tabiolar sey redilmeğe başlanınca, bunlar ilkel tâzâlarda olmuştu. Ama yavaş kamu, incelik kabâkından kurtulur. Ermitage'görünce, kötü resmin ne olduğunu anlar. Klasik tâzîyapları okuyunca, orta degerde eserler dayanılmaz gelir ona. 1934 te, Sovyet yazarları birinci kurultayında, bir dokuma fabrikası delegesi sert bir kadın, aci bir dile yazarları uyardı. Yedi. Çünkü, diyorlu, maden sanayii, ya da madencilik üzerine romanlar var da neden hâl dökümacıh üzerine romanlar yok. Bir kaçı yıl önce bu delegenin fabrikasına gitmek fırsatını buldu. İşçiler, Anna Karenina'yı okuyorlardı. Tiyatroda, kendi günlük yaşamlarını daha çok beceriksiz taklit eden, sanayiye ya da Kolhoza dair eserler değil gerçek oyunlar görmek istiyorlardı. Bu demek, onlar, sanatın gerçek fotograflarla verilen bir kopyası olmadığını anlıyorlardı.

— Sonuç olarak, halktaki ilerleyişin umut verici olduğunu...

— Evet, sanattaki ilerlemeden daha çok genel kültürdeki ilerleyişi inayet eder. S.S.C.B. de üretilen makineşlerin, eski el işçisinden ayrı olarak bugün üretim zincirindeki bir işçisi, işine kendisinden birşeyler katmıyor. Bilimler de, bugün bir bilim adamının bütün bilgi dallarının kapsayılmayıcağı kadar çapraz olmustur: uzmanlıklar gitgide daha da daralmaktadır. Bu evrîm, bir zaman kavramımızı değiştirmektedir. İnsan için kaçınılmaz bir gereklilik olan yaratıcılık zamanı, iş gündünden sonra başlıyor. Böyle olunca, okuyucuların bir yaraticı ol hvor. İyi bir väزار, öneşin bir Stendhal, okuyucuya, kişiler yaratmak, onların psikolojilerini kurmak yeteneğini veriyor.

Bütün sanat eserleri için geçerli dir bu. Bilimin bilîn yolumu tıkaçmasının önemini ölemek gereklidir. İnsan, umutları olarak gelişmiş için yararlanmak ihtiyacındadır. Sanat bir he yecan kültürü verebilir. Devrimin tam anlamıyla, duygusal eğitim yapırabilen Böylece insan, toplumun kendisine zorda kabul ettiremeyeceği törel (ahlâki) kavramları yaratır. Bu durumda, birey olarka sanatı önemini kaybetse de sanat, temelini, tabanını genişletmiştir. Bugün, artık «îstâd» söyle anılacak bir tek sanatçı voktur.

— Ama okuyucuya verilen bu önem sanatçı rahatsız etmeyecek midir, sanat eserlerinde bir aynâlaşma, bir düzyleşme yaratırmak mıdır?

Yazarlar arasında Kissinger, Bölk, birkaç Italvan, çok tanınmış bir SSCB de. Avrupa'da ise İspanya'ya, Tiyatroya, bugün İspanyada yaşayanlar da bunların içindedir; çünkü bâzîkârlar çok aynı kişiliği anlatırlar ama biz onları da insanları buluyoruz. Bana gelince, çağdaş fransız yazarlarına değer veriyorum ama yeni romanın çevrilmesi için de çaba harcamıyorum. Bunun tam bir başarı olmayacağına eminim.

Ehrenbourg, yeni romanın doğrularını bağımlı sanata geçiriyor: Bütün sucumuzu bağımlı sanata yükleyen batılı sanatçılara hiç de aynı düşüncede değilim. Çok kötü eserler çkarmış olan bağımlı sanatçılardır şüphesiz. Oldukça tâyorum onları. Ama tutkusuz, yüzde 100 bağlanmasız bir sey yazılabilir, çizilebilir, müzik yapılabılır mı?

— Oylese size göre bugün Fransız yazarları Sovyet pazarlarını boşovere zorluyorlar?

Bunun bugün yalnızca bir bekleyiş dönemi olduğunu söyleyelim. Ama ben başkalaryla birlikte fransız dilinin ve kültürünün Rusyada yayılması için büyük çabalar gösteriyorum SSCB.

Fransız birliğine Fransaya ilgi duyan çeşitli uğraştan kâşmeleri topluyor. Bana öyle geliyor ki; bu girişim için bugün forum çok uygun. Yöneticilerin de yapıcı olmalarını isterdim çünkü Fransızca öğretimin her türlü careve başvurularak artırılması gerekmektedir.

Ceviren: Mehmet DOĞAN

(1) O gün Hruçef sert bir dile «yenisi» yazarlara saldırmıştı.

Uzun süren muhafazakâr parti iktidarı senelerinde B. Harold Wilson, az gelişmiş dünya pazarını genişletmek için «iktisadi ülkelerin hayat standartlarını yükseltmek yardım» i artırmamın zorunluluğu üzerine parlak söylevler verip duruyordu. B. Wilson'un başlangıçtaki plâm Ingilterenin millî gelirinin % 2 sini bir «ekonomik gelişme için milletlerarası fon» a ayrılmaktı. İşçi Partisinin resmi politikasında bu % 1'e indirildi. Yani o sırâ yaklaşık olarak vâda 160 milyon sterlin oldu. Filiyatta ise muhafazakâr parti idaresi altında «iktisadi yardım» toplamı ancak bir defa: O da rekor sayılan 1962 yılında, 160 milyon sterline ulaşmıştır, fakat Ingilterenin millî gelirinde görülen hızlı artış yüzünden bu toplam % 1'den çok azdı. 1962 — 1963 yılında toplam 148 milyon sterline düştü ve 1963 — 1964 yılında bunun daha azaldı tâhmin edilebilir. İşçi Hükümetinin ilk yılında bunun daha fazla düşük olacağının işaretleri vardır.

Dünyanın açılışı ve sefaleti meselesi, 1957 yılında bu vana geçen sekiz yıl içinde, daha da ciddi bir hâl almış bulunuyor. Birleşmiş Milletler'e göre mütevazı bir tahminle, nüfusu 1 milîvar 250 milîvona varan az gelişmiş 100 ülkede insan başına ortalama yıllık millî gelir 40 sterlinden (1000 Türk Lirası) azdır. Buna mukabil bu ortalama Batı Avrupa'da ve A.B.D. de 400 sterlinin (onbin Türk Lirası) üstündedir. Dünya münasebetleri düzeni içinde ekonomik dönüşümler, politik dönüşümlerin havâli gerisinde kalmaktadır. 1957'den beri dünyânen görünlüş hızla değişmiş bulunuyor. Eski sömürgeçilerin büyük bir kısmı sıvası bağımsızlıklarını kazanmıştır. İkinci Dünya Harbinin sona erisinden beri 60 yeni devlet doğmuştur. Birleşmiş Milletlerde yeni devletler, sosyalist ülkelerle birlikte dâvâna meseleleri üzerinde muazzam etki yapıyorlar. Bu yükselen karşıkovma vilâzinden emperyalist devletler iki tarafı bir stratejî izliyorlar: Bir yandan küçük sıvası tâvizler verirken, bir yandan da o ülkelerdeki hâkimiyetlerini sürdürmek için yeni usulere baþ yürüvörler; bu, yeni sömürgeçilik stratejisidir.

#### 13 MİLYAR DOLAR CALINDI

Emperyalizme karşı büyük zaferler kazanılmıştır, fakat kapitalist dünyânnın bozuk ekonomik düzeni hâlâ vürûrlüktedir. Az gelişmiş ülkelerdeki açılık ve sefalet devam etmektedir. Bolluk içinde yüzzen memleketlerin vâni sâra, bu açılık ve sefalet çözu zaman, zengin ülkelerle faktır ülkeler arasında bir çelişki gibi verilmektedir. Halbuki gerçekte bu, kapitalist dünyânnın içinde var olan bir çelişkidir: emperyalist sömürgeçülerle, sömürülün az - gelişmiş ülkeler arasındaki çelişkidir.

Yeni sömürgeçilik stratejisi aradaki bu açılık muhafaza etmek hâttâ genişletmekti. Bütün tekeli denizâri firmaların ve bankaların bu az gelişmiş memleketlerden kendilerine akitâtları dev kârların vanâsında, bir de bu ülkelerin ihracatlarına karşı aldıkları ile, ithalâtları için ödedikleri arasındaki gittikce genişleyen açık vardır. Bu ülkeler, esas itibarıyle, ham madde ihrac etmeye ve endüstri mamulleri ile kapital malları ithal etmek mecburiyetinde bulunmaktadırlar.

# DÜNYANIN AÇ MİLYONLARI VE EMPERYALİZM

**İdris Cox**

büyükte bulunmaktadır.

«Az gelişmiş» ülkelerden yapılan ihracatın hacmi (1960 yılı 100 kabul edilmesi kaydıyle) 1951'deki 70.7 den, 1962 de 111.2'e ulaşmıştır. Buna karşılık aynı devrede bu ihracatın değeri 125'ten 95'e düşmüştür. Bu iki rakamın birlikte ele alırsak görürlük, az - gelişmiş ülkelerin «ticaret hadlerî» 1951'deki 116'dan 1962'deki 96'ya düşmüştür. Fiyatlar 1963'te hafifçe yükseldi, fakat 1964'te tekrar düştü. Durumu söyle bir grafikle daha iyi belirtebiliriz. Aşağıdaki tabloda ülkelerin ithal ettileri her ton çeliç karsılığında su emtesne miktarlarını ihrac etmek zorunda kalmışlardır:

Ulke	1951 (libre)	1961 (libre)	Mal	Artış (yüzde)
Ghana	202	571	Kakao	334
Brezilya	158	380	kahve	283
Malezya	132	441	kauçuk	240

Kapitalist dünya pazarında ham madde fiyatlarındaki bu ciddî düşüş Ingiliz tüketicilerine hiçbir kâr sağlamamıştır. Tam tersine onlar, kakao, kahve ve kauçuk için daha fazla para ödemek durumundan kalmışlardır. Fiyatlardaki bu keskin alcâma, bu ürünler üzerinde iş yapan büyîk deniz âsırı tekellerin kasalarına girmiştir.

Birleşmiş Milletler uzmanlarının hesabına göre, bu usulle az - gelişmiş ülkelerden 1951 — 1961 yılları arasında calınan para 13 milyar doları bulmaktadır. Bu gelişim devam ederse, avnî uzmanların hesabına göre, 1970 te bu miktar, sadece bir yılda 7 milyar dolara yükselmış olacaktır. Dış ticaret ilişkilerinin bu düzennetini değiştirmek için, yeni devletler ve Güney Amerika ülkeleri dahil, az - gelişmiş memleketlerin son yıllarda Birleşmiş Milletlerde vaptıkları baskı, sebensiz deñildir. Bu baskı, emperyalist devletlerden en kuvvetli muhalefete karşılaşmış, buna karşılık komünist memleketlerden tam destek bulmuştur.

Emperyalistlerin bu muhalefetine rağmen, Birleşmiş Milletler, geçen yılın Nisan ayında Cenevrede bir ticaret ve gelişime konferansı toplamak surâdeinde kalmıştır. Konferansa istemiyerek katılma durumuna giren emperyalist devletler temsilcileri, daha âdî dünya ticaret münase-

betleri kurma yolunda yapılmış teklifleri baltalamak için ellerinden geleni yaptılar. Orada 15 genel ve 13 özel ilke oylanması kondu. Ingiltere ve A.B.D. genel ilkelere 11 ine veya özel ilkelere 8 ine karşı oy kullandılar, ya da çekimsiz kalılar. Komünist ülkeler ise genel ilkelere bir tanesi harâç hepse, özel ilkelere in tâmine lehte oy verdiler. Cenevre konferansı, meseleyi çözülmeyemişti. Bu konferansın değeri, daha âdî dış ticaret ilişkileri lehinde kullanılan oy sayısının çok büyük coğrafyasında sağlanması ve emperyalist devletlerin davranışını teşhir etmesinde belîrdir. Asıl çözüm yolu ise, em-

peryalist egemenliğin her şekline karşı yapılan mücadelede dayanışmanın gelişmesi ve bu mücadelenin genişletilmesidir.

#### YARDIM ALDATMACALARI

Bu açılık ve sefaletin temel sebebi nedir? Dünya ölçüsündeki sefalet ve açılık, emperyalist sömürmenin kaçınılmaz sonucudur. Bu sömürme, az - gelişmiş ülkelerden ham maddeleri ve yarı - mamulleri ucuz almak ve onlara endüstriyel mamullerini ve yatırım mallarını en yüksek fiyatla satın almak için yapılan arasıçalışmalarдан doğuyor. BUNDAN BÂKA, emperyalist sömürme düzeni, az - gelişmiş ülkelerde bağımsız bîr ekonominin kurulmasını ve gelişmesini yolundan saptırmak ve engellemek için de mümkün olan herseyi yapmaktadır. Bunun için de, meselâ, az - gelişmiş ülkelerin bazı ürünlerin ihracatında ihtisaslaşmaya yöneliktedir. Mesela: Malezyada ihracatın yüzde 76'sı kauçuk ve kâlâydan, Senegal'de ihracatın yüzde 86'sı yağlı tohumlardan, Filîstîn sahilinde yüzde 93'ü kakao ve keresteden, Seylan'ın ihracatının yüzde 82'si çay ve kauçuktan ve Bolivya'nın ihracatının yüzde 77'si kâlây, kurşun ve gümüşten ibarettir. Bu sömürge tipi ekonomileri bağımsız, dengeli bir ekonominin yolu, bir endüstriyel temeli yaratmak, tarımada da çok çeşitli hâline geçmektedir. Bunun için de ekono-

mide kamu sektörüne ve kooperatiflere dayanan üretimi en büyük hızla genişletmektedir. Bu, kâğıt üzerinde kalmaya mahkûm kati planlar hazırlamak hal edilebilecek bir mesele değildir. (Bununla beraber, kurtuluş yönünde ilk adım: iyi hazırlanmış ekonomik planlardır.)

Mesele, emperyalist sömürme sistemini sona erdirmek için yapılmakta olan dayanışma mücadeleini daha yüksek bir düzeye ullaştırmaktır. Sözde, dünyânnın aç milyonlarını beslemek için ortaya atılan bliitün insancı görünüslü sahte planların siyasi etkisi, dünyândaki açılık ve sefaletin gerçek nedenlerini gözlerden gözlemek ve emperyalist soygunun gittikçe artan bir ölçüde devamını sağlanmaktadır. Ed'nburgh Dükü (Kralçının kocası), «Açları Besleme Kampanyası»nın hâmlisidir; Ingiltere Kralîcesi de «Çocukları Kurtarmız» fonunu himayesine almıştır. Bu, diğergâm amaçları para, zaman ve çaba sarfeden, iyî niyetli bilinçli insan bulunabilir, doğrudur. Bunları, yaptıkları fedakârlıkların bu büyîlik sorunun çok küçük bir kıymetini bile dokunamayacağına inandırmak gerektir. Gerçek sudur ki, bu gibi iyî niyetli insanların içten çabaları, gerçek nedenleri örtülemek için sömürülümektedir; böylece de emperyalist sömürme dünyâdaki açılık artırılmaktadır.

Az - gelişmiş ülkelerin yaşama seviyesi ile «gelişmiş» kapitalist ülkelerin yaşama düzeyleri arasındaki açılık, emperyalizmin en gayretkes savunucuları bile gözlerden gizleyememektedir. Bu yüzden bünâl, emperyalist soygun usullerini, «az gelişmiş ülkelere ekonomik yardım» perdesi altında saklamaya uğraşmaktadır. Bu «yardımlar», Birleşmiş Milletlerin «çok tarâflı yardım» projelerinden, Dünya Bankası'ndan, O.E.C.D.'den: Amerikanın Ingilterenin ve diğer kapitalist memleketlerin «iki tarâflı yardım» projelerine kadar geniş bir alanı kapsamaktadır.

1961 Anâlığunda Birleşmiş Milletler «gelisme on yıl» diye bir proje ortaya attı; az - gelişmiş ülkelerin millî gelirlerinin ilk beş yılda yüzde 5, ikinci beş yılda yüzde 6 artmasına yardım edilecekti. Yülik nüfus artışının ortalama yüzde 2.5 olduğu hesaba katılarak, bu millî gelir artışının 25 — 30 yılda yaşama seviyesini iki misâline çıkaracağı tâhmin olunuyordu. Bu ülkelerin yaşama seviyesi, böylece 80 senenin sona Bahâ Avrupa memleketlerinin, 120 senenin sona da Amerika Birleşik Devletlerinin şimdiki seviyesine ulaşacaktır. Bütün bu hesaplar, emperyalist sömürge sisteminin ebedi sürüp gideceğini farzeder. Birleşmiş Milletlerin, sömürgeçilerin bağımsızlıklarını kavuşturma için yaptığı zaman tâhminleri bütün dünyâda bağımsızlık ve kurtuluş savaşlarının hızla gelişmesinin sonucu olarak nasıl altüst oldusasa; yeni siyasi zaferler de öylece ekonomik ilerleme tâhminlerini alt üst edebilir. Son beş yıl içinde Küba, komünist ülkelerden gördüğü geniş yardımdan da faydalananak, be kehanetleri şimdiden boş bırakılar. Cezayir, Ghana ve başka memleketlerde hayat seviyesi, sosyalizme doğru ilerleme süreci içinde ve sosyalizme hâlini ulaşmadan bile, hızla yükselmektedir.

## TASARRUFLARINIZIN En iyi şartlarla DEĞERLENDİRİLMESİ İÇİN:

**tek  
hedef:**



Creditosan

**TÜRKİYE**

**EMLÂK KREDİ**

**BANKASI**